

DADZAI Oszamu

Hanyatló nap

A kígyó, amely baljós előjelként ott tekereg a betegágyon, a ház lépcsőjén és a kertben, a keleti állatöv hatodik jegye. Áhítat és babonás félelem övezi. Házadba települt kígyót bántalmazni végzetes bajt hozó cselekedet. Kadzuko tehát, Dadzai Oszamu művének én-hőse kihívja maga ellen a sorsot, amikor elégeti a kertben a kígyótojásokat. A balvégzet, mint a kígyó, lassan kúszik fölfelé a lépcsőkön, s az egykor előkelő családnak lehanyatlak a napja.

Önnön sorsát írta meg vajon Dadzai Oszamu? Vagy családja végzetét szötte bele eksztatikus remény és hűs, borzongó borongás közt vergődő alakjai hangulatába? A gazdag nagybirtokos család sarja, Dadzai Oszamu (1909–1948) francia irodalmat hallgatott az egyetemen, de nem szerzett diplomát. Tagja volt az illegális kommunista pártnak, de individualizmusa hamarosan szakításra készítette a mozgalmal. 1935-ben tette közzé első elbeszélését, a háború után érett nagy íróvá. A Hanyatló nap 1947-ben óriási sikert aratott, de az író – mindössze harminckilenc esztendő volt – pályája csúcsán, 1948-ban öngyilkos lett.

DADZAI Oszamu

Hanyatló nap

Fordította
Simonyi István

DADZAI Oszamu
Hanyatló nap
Regény

Európa Könyvkiadó
Budapest 1987

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült:

DAZAI Osamu: Shayo

Dazai Osamu shū

Shinchosha Nippon bunga 35

© 1947 Michiko Tsushima

Originally published in Japan

All rights reserved

Hungarian translation © Simonyi István, 1987

Anya a levest kanalazta reggel az ebédlőben, egyszer csak halkan felkiáltott:

– Ah!

– Hajszál?

Azt hittem, hogy valami beleesett a levesébe.

– Nem – mondta Anya, és sebesen tovább kanalazott, mintha mi sem történt volna. Egykedvűen elfordult, és a konyhaablakon át kinézett a virágba borult vadcseresznyefákra. A következő kanál levest úgy, félrefordulva libbentette apró ajkai közé. Anyáról szólva a „libbentette” kifejezés egyáltalán nem túlzás. Ahogyan Anya eszik, az merőben más, mint ahogyan a divatlapok az úrihölgyeket ábrázolják evés közben. Öcsém, Naodzsi, mondta egyszer, meleg rizsbort, szakét szürcsölgetve:

– Akinek főnemesi rangja van, még nem szükségképpen nemes valóban. Rendelkezhet valaki főúri cím nélkül is nagyszerű, veleszületett nemességgel. Az olyanok, mint mi, még ha van is főnemesi címük, a pórnéphez állnak közelebb. Itt van például Ivasima (Naodzsi osztálytársa, régi előkelő család sarja). Közönségesebb, mint egy strici a Sindzsuku negyed örömtanyáiról. A Janagii (szintén öcsém osztálytársa, egy vikomt másodszülött fia) bátyjának az esküvőjére szmokingba bújt a tuskó, mert előírták, hogy szmokingban kell megjelenni. Ez még csak hagyján, hanem amikor a pohárköszöntőt mondta

az a tahó, állandóan azt mekegte, hogy „meht ugye kéhem”! Hányinger fogja el az embert. Mintha a beképzelt mekegő hőzönségnek valami köze lenne az előkelőséghez! Tokióban a Hongó negyed tele van „Főrangú kovártély” feliratú táblákkal, pedig a nemesek nagy részére inkább illene a „főrangú koldus” kifejezés. Egy igazi arisztokrata nem fennhéjázik, mint az a szerencsétlen Ivasima. A mi családunkban csak a Mama hamisítatlan nemes. Ő hamisítatlan. Vannak dolgok, amelyekben utánozhatatlan.

Amikor például a levest esszük, mi kissé a tányér fölé hajolunk, a kanál oldalával merjük a levest, és úgy visszük a szánkhoz is, az oldalával. Anya viszont bal keze ujjait könnyedén az asztal szélének támasztja, és anélkül, hogy felsőtestét megdútené, szinte a tányérra se néz, kanalát az oldalával hirtelen megmeríti, és azután derékszögben emeli a szájához, olyan kecsesen könnyed mozdulattal, mint amikor a fecske a víz felszínét súrolja, és a kanál hegyéről engedi a levest az ajkai közé. Szórakozottan tekintet jobbra-balra, és közben a kanala úgy libeg, mint egy kis szárny, egyetlen cseppet sem loccsant vissza, a kanalát sem koccantja a tányérhoz. Szürcsölni sem hallottuk soha. Lehet, hogy ez nem felel meg az etikett előírásainak, de az én szememben roppant kedves és természetes. És, akármilyen furcsán hangzik is, valahogy sokkal ízletesebb a leves, ha egyenes felsőtesttel, a kanál hegyéről engedjük a szánkba, mintha előredőlve szürcsölnék a kanál oldaláról. Csakhogy én, Naodzsi szavával élve, főrangú koldus vagyok, és nem tudom a kanalat olyan könnyed egyszerűséggel kezelni, mint Anya. Ezért le is mondtam róla, és kissé a tányér fölé hajolva, előírászerűen, búsan kanalazom.

De Anya nemcsak a leves kanalazásában tér el ennyire az előírástól. Ha húst eszünk, ő késsel-villával előbb az egészet felvagdossa, aztán leteszi a kést, a villát átveszi a jobb kezébe, és lassú, derűs mozdulatokkal a villára szúrva eszi meg. Vagy ha csirkehús van, mi megpróbáljuk úgy lekínlódni a húst a csonttól, hogy ne nagyon csörömpöljünk vele a tányérban, Anya viszont nyugodtan a kezébe veszi a csontot, és lerágja róla a húst. Még az ilyen barbár dologban is van valami kedves, ha Anya teszi, sőt valami furcsa erotikum is. Ami eredeti, az bizony elüt az előírástól. De néha nemcsak a csontos csirkehúst, hanem a zöldséges sonkát vagy a kolbászt is megfogja fűrge ujjáival, és úgy eszi meg.

– Tudjátok, hogy miért olyan ízletes a rizsgombóc? Mert az ember az ujjáival készíti – mondta egyszer.

Én is sokszor elgondoltam, hogy valóban ízletesebb lehet, ha az ember a kezével eszik, csak hogy ha egy magamfajta főrangú koldus ezt ügyetlenül utánozni próbálná, olyan lenne, mint egy valódi koldus. Ezért meg sem próbálok.

Naodzsí azt mondta, hogy Anya utánozhatatlan, és magam is gyakran úgy érzem, hogy roppant nehéz utánozni, szinte reménytelen vállalkozás. Egyszer, amikor még Tokióban laktunk, Nisikatában, kimentünk Anyával a hátsó kertbe az őszi eleji holdat nézni. A filagóriában ültünk a kis halastó partján, és nevetgélve azt tárgyaltuk, hogy vajon lehet-e, hogy az ördög éjszaka veri a feleségét, amikor Anya egyszer csak hirtelen felállt, és besurrant a filagória melletti hagibokrok közé. A fehér hagivirágfürtök közül előbukkant sugárzóan fehér arca.

– Kadzuko, találd ki, mit csinál most Anya! – nevetett rám.

– Virágot szed – mondtam.

– Pipil – kuncogott Anya halkán.

Én nagyon meglepődtem, mert még csak nem is guggolt. Elragadóan bájos volt, és tudtam, hogy én sose tudnám utánozni.

Meglehetősen elkanyarodtam a levesevéstől, de nemrég olvastam, hogy valamelyik Lajos korában a francia udvarhölgyek a palota kertjében vagy a folyosó sarkában is nyugodtan végezték kisdolgukat. Ez a feszélyezetlenség teljesen elbűvölt, és arra gondoltam, hogy Anya minden biztonnyal egyike az utolsó igazi nemeshölgyeknek.

Tehát ma reggel a levest kanalazva egyszer csak halkán felkiáltott: „Aó.” Mire én megkérdeztem: „Hajszál?”, és ő azt válaszolta, hogy „Nem”.

– Talán túl sós?

Szítán átpraszíroztam a borsót, úgy készült a leves, amit az amerikaiak osztottak jegyre mostanában. A főzésben meglehetősen bátortalan vagyok, és ezért – bár Anya tagadóan válaszolt – én idegesen újra megkérdeztem, hogy nem túl sós-e.

– Kitűnően van elkészítve – válaszolta Anya komolyan. Miután bekanalazta a levest, hozzálátott – kézzel – a tengeri salátába hajtogatott rizsgombócoknak.

Én már gyermekkoromban is csak ímmel-ámmal ettem meg a reggelimet. Tíz óráig meg sem éheztem. Mire a levest valahogy leerőltettem, belefáradtam az evésbe. A rizsgombócokat a tányéron szétpancsoltam az evőpálcikákkal, aztán darabonként emeltem a számhoz derékszögben, mint Anya a kanalát, mint ha csak kismadarat etetnék. Amíg én piszmoztam,

Anya befejezte az étkezést. Halkan felállt, és hátát a napsütötte falnak támasztotta. Egy ideig hallgatott, és nézte, amint eszem.

– Kadzuko, Kadzuko, nem jól van ez így. A reggelit kell a legjobb étvággal enni – mondta.

– Anyának ízlik?

– Miattam te csak ne aggódj. Már nem vagyok beteg.

– Én sem vagyok beteg.

– Ejnye-ejnye – nevetett Anya szomorkásan, és megcsóválta a fejét.

Öt évvel ezelőtt tüdőbeteg voltam, és ágyban kellett feküdnöm. De én tudom, hogy inkább csak kényeskedés volt az egész. Anya mostani betegsége ellenben komoly aggodalomra ad okot. És mégis ő aggódik énmiattam.

– Ó – kiáltottam fel hirtelen.

– Mi az? – kérdezte most Anya.

Összenéztünk, és éreztük, hogy egyszerre megértettük egymást. Hangos nevetésben törtem ki, és Anya is elmosolyodott.

Olyankor szoktam így felkiáltani, amikor valami rettenetesen kínos dolog jut az eszembe. Ez alkalommal azért kiáltottam, mert a hat évvel ezelőtti válóperem képe villant fel bennem elviselhetetlen élességgel. De Anya vajon miért kiáltott fel? Hisz az ő múltjában nincsenek ilyen kínos emlékek. De hát akkor miért?

– Anyának is hirtelen eszébe jutott valami az imént? – kérdeztem. – Micsoda?

– Elfelejtettem.

– Valami rólam?

– Nem.

– Naodzsiról?

– Igen – kezdte, aztán elfordította a fejét. – Talán.

Naodzsit az egyetemről sorozták be, és a déli szigetekre küldték. Hírt nem kaptunk róla, és a háború befejezése után eltűntnek nyilvánították. Anya azt mondta, hogy belenyugodott, hogy többé nem tér vissza. Én ellenben nem nyugodtam bele. Szilárdan hittem, hogy viszontlátjuk.

– Már azt hittem, hogy sikerült belenyugodnom, de ahogy ezt a finom levest kanalaztam, újra belém hasított. Naodzsit látom magam előtt. Elviselhetetlen. . . Nem voltam elég jó hozzá. . .

Naodzsi már a középiskolában belevetette magát az irodalmi életbe, züllött aranyifjak módján élt, és ezzel sok fájdalmat okozott Anyának. Anya most mégis hangosan felsóhajtott kanalazás közben, amikor eszébe jutott a fia. A szememben forróságot éreztem, közben megpróbáltam valahogy legyömöszölni a rizst a torkomon.

– Naodzsinak kutya baja. A Naodzsi-féle gazemberek nem halnak csak úgy meg. Csak a szófogadó, rendes, kedves emberek halnak meg. Naodzsit bottal sem lehetne agyonverni.

Anya elnevette magát.

– Akkor te nem fogsz sokáig élni – kötődött velem.

– Még hogy én? Vásott rosszcsont vagyok, vígan megérem a nyolcvanát.

– Na ne mondd! Akkor én meg még a kilencvenet is vígan megérem.

– Hát persze hogy – kezdtem, de elbátortalanodtam. A gazemberek sokáig élnek. A rendes emberek hamar meghalnak. De Anya rendes ember. Mégis szeretném, ha sokáig élne. Teljesen összezavarodtam.

– Ne ugrasson – mondtam. Alsó ajkam reszketni kezdett, és kibuggyantak a könnyeim.

Mondjam el, hogy miként volt a kígyókkal? Négy-öt nappal ezelőtt a szomszéd gyerekek azzal állítottak be, hogy a bambuszkerítés tövében tízkígyótojást találtak. Azt állították, hogy viperatojások. Én úgy véltem, hogy ha a tíz viperafióka kikel a kerítés tövében, akkor már ki se lehet majd járni az udvarra, és azt mondtam, hogy égessük el őket.

A gyerekek ugrándoztak örömükben, és futottak utánam, le az udvarra.

A bambuszkerítés közelében száraz avarból és rőzséből tüzet raktam, és egyenként beledobáltam a tojásokat, de sehogyan sem akartak meggyulladni. A gyerekek még raktak avart és gallyakat a tűzre, élesztgették a lángokat, de a tojások csak nem akartak elégni.

– Mit csinálnak? – kérdezte a szomszédék lánya a kerítésen túlról nevetve.

– Viperatojást égetünk. Félek, nehogy kikeljen.

– Mekkora?

– Fürjtojás nagyságú és teljesen fehér.

– Akkor az csak egyszerű kígyótojás. Nem viperatojás. A nyers tojás nehezen gyullad meg – nevetett jóízűen a lány, és elszaladt.

Még vagy egy fél órát próbálkoztunk, de mivel a tíz tojás csak nem akart elégni, kivettük őket a tűzből, és eltemettük a japán szilvafa alá. Kavicsokból fejfákat állítottam nekik.

– Most imádkozzunk – mondtam. Leguggoltam és összetettem a kezem. A gyerekek szófogadóan mögém guggoltak, és ők is összetették a kezüket. Ott-

hagytam őket, és felsétáltam a kőlépcsőkön. Fent, a glicínialugas árnyékában Anya állt.

– Szívtelenek voltatok – mondta.

– Azt hittük, hogy viperatojás, de csak egyszerű kígyótojás volt. Mindenesetre eltemettük, úgyhogy már nincs mitől félni – mondtam, és közben arra gondoltam, hogy tapintatlanság volt az Anya szeme láttára elégetni a tojásokat.

Anya egyáltalán nem babonás, de tíz éve, amióta Apa Nisikáiban meghalt, nagyon fél a kígyóktól. Apa már a halálán volt, amikor Anya a párnája mellett egy vékony, fekete szalagot pillantott meg. Amikor mit sem sejtve fel akarta venni, akkor látta, hogy kígyó, de az gyorsan eltűnt valamerre a folyosón. Csak ketten látták, Anya és Vada bácsi. Összedugták a fejüket, de nem szóltak senkinek, nem akartak a haldokló szobájában lármát csapni. Mi is ott voltunk, de semmit sem vettünk észre.

Azt viszont jól tudom, hogy aznap este, amikor Apa meghalt a kertben, a tó partján valóban minden egyes fán láttam kígyót. Most huszonkilenc éves vagyok, amikor Apa meghalt, tizenkilenc éves leány voltam, már nem gyerek, úgyhogy nem csoda, ha ma is világosan emlékszem rá. Kimentem a kertbe, a tó partjára, hogy virágot vágjak az áldozati vázába. A tó partján az azáleabokrok mellett álltam meg. Hát ahogy jobban odanézek, az ág végén egy kígyót látok! Kissé meglepődtem, és továbbmentem a sárga rózsákhoz. Hát a rózsabokor ágán egy másik kígyó tekeredik! A szomszédos illatvirágfán is, a fiatal juharfán is, a rekettyén is, a seprűzanóton is, a glicinián is, a cseresznyefán is, minden fán! Nem ijedtem meg túlságosan. Azt képzeltem magamban, hogy

a kígyók is biztosan bánatosak Apa halála miatt, mint én, és azért csúsztak-másztak elő odvaikból, hogy a lelkéért imádkozzanak. Titokban elmondtam Anyának is, hogy mit láttam. Ő nyugodt maradt, csak a fejét fordította el, mintha valamin gondolkodna, de nem szólt semmit.

Mindenesetre tény, hogy azóta Anya gyűlöli a kígyókat. Illetve nem is annyira gyűlöli őket, hanem inkább valamiféle vallásos tisztelettel vegyes borzadály tölti el láttukra.

Biztos voltam benne, hogy Anya valami nagy szerencsétlenség előjelét látta abban, hogy én elégettem a kígyótojásokat, és most már engem is megszállt a félelem. Rettegve lestem, hogy vajon tettem nem bosszulja-e meg magát Anyán, és ezt a félelmet másnap sem, harmadnap sem tudtam kiverni a fejből. Ma reggel aztán kicsúszott a számon az az esztelenség, hogy a szépek meg a jók hamar meghalnak. Utána már nem tudtam, hogy hogyan hozzam helyre, és könnyekben törtem ki. Miközben az edényeket rámostam el a reggeli után, nyomasztó érzés kerített a hatalmába: úgy éreztem, hogy egy gonosz kis kígyó fészkelte be magát a keblembe, és ez a kígyó az Anya életére fog törni. És bármennyire is undorodtam tőle, semmit sem tudtam tenni ellene.

De azon a napon ismét láttam egy kígyót a kertben. Szép, enyhe idő volt, úgyhogy amikor befejeztem a munkámat a konyhában, levittem a fonott széket a kertbe a gyepra, ott akartam kötni. Amikor letettem a széket, megláttam a kígyót a bambuszfü közt, egy kerti kövön. Pfuj, gondoltam, de nem sokat törődtem vele. A széket visszavittem a verandára, beleültem, és hozzáfogtam a kötéshez. Délután átmentem a kert sarkában álló kis kápolnába, ahol

a könyveket tartottuk, egy Marie Laurencin-albumért. Amint lementem az udvarba, ismét megláttam a kígyót: lassan kúszott végig a gyepen. Ugyanaz a kígyó volt, mint reggel. Karcsú, kecses mozgású. Nőstény kígyó, gondoltam. Nesztelenül szelte át a gyepet egészen a vadrózsabokor árnyékáig, ott megállt, felemelte a fejét, és kiöltötte keskeny, lángszerű nyelvét. Egy ideig úgy maradt, mintha a környéket nézné, aztán búsan lehorgasztotta a fejét és összehúzódott. Én akkor is csak annyit gondoltam, hogy milyen szép kígyó, és továbbmentem, a kápolnába. Amikor az albummal jöttem visszafelé, titokban meg akartam nézni, de már nem volt ott.

Este a kínai szobában teáztunk Anyával, és amint kinéztem a kertbe, a kőlépcső harmadik fokán ismét megláttam a kígyót. Anya is meglátta.

– Kígyó? – kérdezte. Odafutott hozzám, megfogta a kezem, és megállt, mintha földbe gyökerezett volna a lába.

– Ez a kígyótojások anyja – kottyantottam el magam.

– Igen, biztosan – mondta Anya rekedt hangon.

Egymás kezét fogva, visszatartott lélegzettel, szólanul figyeltük a kígyót. Lustán, bánatosan lapult a kövön, aztán, mintha botladozna, erőtlenséggel megindult. Keresztülvágott a kőlépcsőkön, és eltűnt az íriszbokrok irányába.

– Reggel óta mind le-fel siklik a kertben – suttogtam. Anya felsóhajtott, és erőtlenséggel a fonott székbe ereszkedett.

– Igen? Biztosan a tojásait keresi, szegényke – mondta Anya bánatos hangon. Én idegesen felvihogtam.

Anya szeme kékes fényben csillogott a lemenő nap

sugaraiban. A parányi haragtól arca olyan gyönyörű lett, hogy kedvem támadt, hogy a karjába vessem magam. Az jutott az eszembe, hogy van valami Anya arcában, ami a kígyó szomorú kifejezésére emlékeztet. És közben az a kényszerképzet kerített a hatalmába, hogy a keblemben tekerődző viperaszerű, csúf kígyó egyszer majd felfalja ezt a mély bánatba merült, gyönyörű, gyönyörű Anya-kígyót.

Amikor kezem Anya gyöngé, törékeny vállára tettem, magam sem értem, miért, megvonaglottam.

December elején költöztünk át Tokióból, a Nisikata kerületből ide, az Idzu félszigetre, ebbe a kínai stílusú hegyi nyaralóba, abban az évben, amikor Japán feltétel nélkül kapitulált. Miután Apa meghalt, házunk gazdasági ügyeinek intézését Anya öccse – egyetlen élő közeli rokona –, Vada bácsi vállalta magára. A háború után megváltoztak az idők, és Vada bácsi azt mondta Anyának, hogy nincs mit tenni, adjuk el a házat, bocsássuk el a szolgálókat, és vegyünk valahol vidéken egy takaros kis villát, ahol mi ketten gondtalanul éldelegélhetünk. Anya a pénzügyekben járatlanabb, mint egy gyerek, úgyhogy teljesen Vada bácsira bízta magát.

November végén expresszlevél érkezett Vada bácsitól. Azt írta, hogy a Szundzu-vasútvonal mentén Kavada hakusakunak van egy eladó nyaralója. Az épület egy dombon áll, a kilátás szép, van hozzá több mint háromhektárnyi föld, a környék híres japán-szilvavirágáról, a tél enyhe, a nyár hús. Ha odaköltözünk, biztos nagyon fog tetszeni. De előbb meg kell beszélni az eladó féllal is, ezért kéri Anyát, hogy másnap feltétlenül menjen be az irodájába, a Gindza negyedbe.

– Elmegy, Anya? – kérdeztem.

– Ha már megkért rá – nevette el magát Anya szomorkásan.

Másnap kora délután volt sofőrünk, Macujama kíséretében ment el Anya. Este nyolcóra körül jöttek vissza.

Anya bejött a szobámba, megfogta az asztal szélét, és lerogyott a székre.

– Elintéztük – csak ennyit mondott.

– Mit intéztek el?

– Mindent.

– De hiszen – mondtam meglepetten – még csak nem is láttuk, hogy milyen az a ház.

Anya az egyik könyökét az asztalra tette, kezét a homlokához emelte, és halkán felsóhajtott.

– Ha egyszer Vada bácsi azt mondja, hogy jó lesz... Így, ahogy vagyok, akár behunyt szemmel is oda merek költözni – mondta. Felnézett és halkán elnevette magát. Arca még így, gondterhelten is nagyon szép volt.

– Na jó – helyeselttem én is, mert Anya vakhite Vada bácsiban olyan szép volt, hogy engem is levett a lábamról –, akkor én is szemet hunyok.

Mindketten hangosan elnevettük magunkat, de aztán nagyon elszomorodtunk.

Aztán naponta rakodómunkások jöttek, és megkezdődött a pakolás a költözéshez. Vada bácsi is eljött, és intézkedett, hogy mit kell eladni. Én meg O-Kimi, a szolgálónk, a ruhákat raktuk rendbe, a lomokat égettük el a kert végében, és állandóan sűrögtünk-forogtunk, de Anya sem rakodni nem segített, sem parancsokat nem adott, nap mint nap csak lézengett a szobájában.

- Mi van? Anya nem akar már Idzuba költözni?
- kérdeztem kissé élesen.

- Dchogynem - válaszolta szórakozottan.

Tíz nap alatt elkészültünk a csomagolással. Este O-Kimivel elégettük a papír- meg a szalmahulladékot is a kert végében. Anya is kijött a szobájából. Kiállt a verandára, és szótlánul nézte a tűzünket. Hideg, szürkés nyugati szél fúj, a füst a földön kúszott. Amikor felnéztem, megláttam Anya arcát: sohasem láttam azelőtt olyan rossz színben.

- Nagyon rossz színben van! - kiáltottam fel ijedten.

- Semmiség az egész - nevetett fel Anya erőtlenül, és csendesen visszavonult a szobájába.

Az ágyneműt és a hálómattacokat már becsomagoltuk, úgyhogy O-Kimi az emeleti szobában a kereveten aludt azon az éjszakán, én meg egy matracon - amit a szomszédból kértünk kölcsön -, Anyával az ő szobájában.

Anya akkor valami váratlan dolgot mondott:

- Kadzuko, én csak azért költözöm ki Idzuba, mert te vagy nekem. Mert te velem vagy. - Hangja olyan gyengén, olyan öregesen csengett, hogy össze-rezzentem.

- És ha nem lennék? - kérdeztem, szinte akaratlanul.

Anya hirtelen elsírta magát.

- Jobb lenne, ha meghalnék. Itt szerettem volna meghalni, ahol Apa, ebben a házban. - Hangja el-elcsuklott az egyre hevesebb sírástól.

Ez volt az első alkalom, hogy Anya előttem ennyire elhagyja magát, ennyire nekikeseredjék. Soha-soha nem mutatkozott ilyen gyöngének azelőtt. Sem amikor Apa meghalt, sem amikor férjhez mentem,

sem amikor terhesen hazajöttem, sem amikor a gyermekem halva született a kórházban, sem amikor Naodzszi valami ostobaságot követett el. Apa halála után tíz évvel Anya ugyanaz a derűs, kedves teremtes volt, mint azelőtt. Minket is agyonkényeztetett. Csakhogy most kifogyott a pénzből. Ránk, rám meg Naodzsira költötte mind, sose sajnálta tőlünk. És lám, most ki kell költöznie ebből a házból, amelyhez a hosszú évek alatt annyira hozzászokott: velem kettesben kell tengetnie hátralévő napjait egy apró idzui nyaralóban. Ha a fogához verte volna a garast, megmegszidott volna bennünket, ha titokban csak azon törte volna a fejét, hogy hogyan szaporítsa a pénzt, akkor most nem érezné, hogy jobb lenne meghalnia, akármennyit fordult is a világ. Életemben először éreztem meg, hogy milyen félelmetes, nyomorúságos, kiúttalan pokol a pénztelenség. Keblem belülről szagatta a kín, de nem tudtam sírni. Erre mondják hát, hogy az élet csak szenvedés! Csak feküdtem a háton, mozdulatlanul, mint egy kő.

Anya arcszíne másnapra sem javult semmit, és kellenetlen gyüszméléséből látszott, hogy szeretne még egy keveset a régi házban maradni. De aztán megjött Vada bácsi, és kiadta a parancsot az indulásra. A poggyászt már szinte mind elküldtük. Anya kellenetlenül bújt bele kabátjába, és a búcsúzkodó O-Kiminek meg a ki-be járó munkásoknak sem mondott semmit, csak meghajlással köszönt el. Végül elindultunk.

A vonat aránylag üres volt, úgyhogy mind a hárman kaptunk ülőhelyet. A bácsinak igen jó kedve volt, még valami dalocskát is dudorászott magában. Anya viszont csak kucorgott fázósan. Misimánál átszálltunk a Szundzu-vonalra, aztán Idzu-Nagaoká-

ban leszálltunk a vonatról, és busszal mentünk tovább. Mintegy tizenöt percig ereszkedtünk, aztán befordultunk a hegyek közé, és fölfelé haladtunk az enyhe emelkedőn, amíg elértük a kis falut. A falu szélén állt az ízléses, kínaias stílusú nyaraló.

– Anya! Ez szebb, mint gondoltam! – mondtam kissé kifulladásra.

– Tényleg – mondta Anya, és mintha egy pillanatra valami örömfélét hallottam volna ki a hangjából, amint ott állt a nyaraló előtt.

– Először is: jó a levegő. Tiszta – dicsekedett a bácsi.

– Ez igaz – mosolyodott el Anya –, finom. Ez a levegő finom.

Nevettünk mind a hárman.

Bementünk az előszobába. Poggyászuk már megérkezett Tokióból, és most tele volt vele az egész ház.

– Másodszor: szép a kilátás a nappaliból! – A bácsi alig fért a bőrében: kezünknel fogva húzott bennünket maga után, be a nappaliba.

Délután három óra körül lehetett. A téli nap bágyadtan sütött le a kertben a pázsitra. A fűvön át kőlépcsők vezettek a kis halastóhoz. A kert tele volt japánszilvafákkal, a végében pedig kis mandarinliget állt. Továbbtekintve látni lehetett a faluba vezető utat, azon túl meg a rizsföldeket. A rizsföldeken túl a fenyveserdőt, és azon is túl a tengert. Innen a nappaliból nézve a tenger éppen a mellem magasságáig ért.

– Kedves táj – mondta Anya bánatosan.

– Vajon nem a levegő az oka? A napfény itt is ugyanaz, mint Tokióban. Ám itt mintha selyemszíták szűrnék át a sugarakat – mondtam incselkedve.

Egy hatgyékényes szoba,* egy tízgyékényes szoba, egy kínai stílusú fogadószoba, egy háromgyékényes előszoba és körülbelül ugyanakkora fürdőszoba, ebédlő, konyha, az emeleten egy európai stílusú hálószoba vendégeknek – mindössze ennyiből állt a nyaraló, de én úgy véltem, hogy ketten kényelmesen el-lakhatunk benne – sőt, ha Naodzsi megjön, akár hárman is.

Vada bácsi lement a falu egyetlen fogadójába élelemért. Amikor megjött, megterített, és a magával hozott whiskyből iszogatva mesélni kezdett azokról az időkről, amikor a nyaraló volt tulajdonosával, Kavada úrral Kínában szórakoztak. Igen jó hangulatban volt. Anya viszont alig nyúlt hozzá az ételhez. Amint alkonyodni kezdett, megszólalt, nagyon halkán:

– Kicsit ledőlök, így, ahogy vagyok.

Kicsomagoltam a hálómatracot, és lefektettem Anyát. Egyszerre valami szörnyű aggodalom kerített a hatalmába. Kikerestem a csomagból a lázmérőt, és megmértem a lázát. Harminckilenc fok volt.

Vada bácsi is nagyon megijedt, és azonnal lement a faluba orvosért.

– Anya! Anya! – szólongattam, de ő csak szendergett tovább. Szorongattam kicsiny kezét és zokogtam: szegény Anya, szegény Anya, jaj, mi két szegény teremtés. Nem tudtam abbahagyni a zokogást, és mindvégig az járt a fejemben, hogy ha Anya meghal, én is vele halok meg. Nem kell minekünk már semmi, a mi életünknek már akkor vége szakadt, amikor elindultunk Nisikatából.

*_₃Gyékény (japánul: dzsó, tatami): vastag, rizsszalmából font gyékény, a japán szobák nagyságának alapegysége: 1,65 m².

Mintegy két óra múlva visszatért a bácsi a falusi orvossal. Az orvos elég idős ember volt, fehér zoknit és hagyományos selyem hakama-nadrágot viselt.

– Lehetséges, hogy tüdőgyulladás lesz belőle. De ne tessék aggódni, akkor se, ha tüdőgyulladás – mondta eléggé kitérően, miután befejezte a vizsgálatot. Beadott egy injekciót és hazament.

Anya láza másnapra sem ment le. Vada bácsiadott kétezer jent, és meghagyta, hogy azonnal táviratozzak, ha Anyát esetleg kórházba kell vinni. Neki még aznap vissza kellett utaznia Tokióba.

Kicsomagoltam a legszükségesebb edényeket, és kását főztem. Anya háromkanálnyit evett meg, úgy fekve, aztán intett a fejével, hogy nem kér többet.

Déltájban ismét feljött az orvos. Most nem volt hakama-nadrágban, de most is fehér zoknit viselt.

– Nem lenne jobb, ha kórházba vinnénk? – kérdeztem.

– Nem, nem szükséges. Ma egy erősebb injekciót adok be, ez majd lehúzza a lázat – válaszolta most is kitérően, majd beadta az úgynevezett erősebb injekciót és hazament.

Nem tudom, hogy ennek az erős injekciónak a csodás hatása volt-e, de délutánra Anya arca kipirult, és egész testét izzadság öntötte el. Amikor másik háálóinget vett fel, nevetve mondta:

– Ez biztosan valami csodadoktor.

A láza harminchét fokra ment le. Örömben azonnal leszaladtam a fogadóhoz, és vettem tíz tojást. Megfőztem lágy tojásnak, és Anya elé tettem. Hármát evett meg, és utána még egy félcsészényi kását.

Másnap ismét megjelent a csodadoktor, fehér zoknijában. Megköszöntem az előző napi erős injekciót,

amire ő csak nagyokat bólogatott, mintha azt mondta volna: „Hát ez csak természetes, ez mindig hat.” Körülményesen megvizsgálta Anyát, aztán hozzám fordult.

– A tekintetes asszony immár egészséges méltóztatik lenni. Ezentúl méltóztathat bármit enni, bármit csinálni – mondta hajlongva. Én meg minden erőmből próbáltam visszatartani az udvariaskodó beszéd-mód hallatán kitörni készülő nevetésem.

Kikísértem az előszobáig, és amire visszatértem a nappaliba, Anya már ült.

– Hát ez tényleg egy csodadoktor. Né, már nem is vagyok beteg – mondta örömtől ragyogó arccal, átszellemülten, mintha monológot adott volna elő.

– Anya, kinyissam a tolóajtót? Esik a hó! – Lassan, puhán ereszkedtek le a bazsarózsaszírom nagyságú hópelyhek. Kinyitottam a tolóajtót, leültem Anya mellé, és együtt néztük az üvegen keresztül az idzui havazást.

– Már nem vagyok beteg – mondta Anya, mintha magában beszélne ismét. – Ahogy most itt ülök, minden, ami ezelőtt történt, olyannak tűnik, mint egy álom. Nagyon szenvedtem, amikor el kellett költöznünk, szerettem volna még legalább egyetlen napot vagy legalább egy felet a nisikatai házban maradni. Amikor felszálltunk a vonatra, úgy éreztem magam, mint aki félig már halott. Amikor megérkeztünk, először örültem, de amint bealkonyult, olyan szörnyű vágy fogott el Tokió után, hogy úgy éreztem, meggyulladok és azonnal elájulok. Nem közönséges betegség volt ez. Megölt engemet az Isten, és akit feltámasztott, az egészen másvalaki, mint aki tegnap voltam.

Attól kezdve nyugodtan, békésen éldegéltünk ket-

tesben itt a nyaralóban egészen a mai napig. A falusiak is kedvesek voltak hozzánk. Tavaly decemberben költöztünk ide, azóta eltelt január, február, március és április egy része. Mi csak főzőgettünk, vagy a verandán kötögettünk, a kínai szobában olvasgattunk vagy teázgattunk, úgy éldegéltünk, mintha teljesen el lennénk a világtól szakadva. Februárban kinyíltak a szilvafák virágai, és maguk alá temették az egész falut. Márciusban is sok volt a szélcsendes, kellemes nap, és a pompázó szilvafavirágok kinyílva megmaradtak az ágakon, egészen a hónap végéig, nem hervadtak el. Gyönyörűek voltak reggel, délben, este, éjjel, olyan gyönyörűek, hogy láttukra sóhaj szakadt ki az emberből. Ha kinyitottuk a veranda üvegajtóját, a virágillat beáramlott a szobába. Március végén egy este a teáscsészéket rakosgattam az ebédlőben, és az alkonyi fuvallat egy virágszirmot libbentett be az ablakon, egy teáscsészébe. Megjött az április is, és mi Anyával a verandán kötögetve a mezei munka megkezdését terveztük. Anya azt mondta, hogy ő is szeretne segíteni. Most így leírva tényleg úgy tetszik, mintha – amint Anya is mondta volt – meghaltunk volna, és egészen új, más lényekként születtünk volna újjá. De vajon lehetséges a földi halandónak úgy újjászületnie, mint Jézusnak? Anya úgy beszélt, mintha már teljesen elfelejtette volna a múltat, aztán a levest kanalazva mégis eszébe jutott Naodzsi, és felsóhajtott. És az én múltam sebei sem gyógyultak be.

Szeretnék mindent leírni, semmit sem akarok elrejtteni. Igen, előfordul az is, hogy titokban hazugságnak, áltatásnak érzem ezt a nyugodt életet a nyaralóban. Még ha Isten engedélyezett is nekünk egy rövid pihenőt, nem tudom leküzdeni azt az érzése-

met, hogy valami szerencsétlenség sötét árnyéka fenyegeti békénket. Anya, bár boldognak mutatja magát, nap mint nap gyengül. A keblemben lapuló viperá pedig hízik, csak hízik, hiába harcolok ellene, addig hízik, míg végül elnyeli Anyát. Bárcsak az évszak lenne az oka, gondolom sokszor, és ez az élet már szinte elviselhetetlennek rémlik. Hogy odáig vete-medtem, hogy elégessem a kígyótojásokat, abból világosan látszik, hogy milyen feszült lelkiállapotba jutottam. Mintha azért tettem volna, hogy Anyát egyre inkább elszomorítsam, legyengítsem.

A szerelem – most, hogy leírtam ezt a szót, nem vagyok képes tovább írni.

2

A kígyótojások elégetését követő tíz nap alatt a szerencsétlenségek egész láncolata követte egymást, és ettől Anya még szomorúbb, még gyengébb lett.

Tűz ütött ki, és én okoztam.

Tűzet okoztam. Gyermekkoromtól a mai napig még álmomban sem gondoltam volna, hogy valaha is ilyen szörnyűség forduljon elő velem.

Én lennék az a „kis hercegnő”, aki még azt az egyszerű igazságot sem tudja megjegyezni, hogy ha a tűzet elhanyagolják, abból tűzvész keletkezhet?

Éjszaka fölkeltem, és ki akartam menni, de amikor az előszobában álló paravánig értem, a fürdőszoba felől világosságra lettem figyelmes. Nem gondoltam semmi rosszra, de amint jobban odanéztam, láttam, hogy a fürdőszoba üvegajtaja teljesen vörös, és meghallottam, hogy valami ropog. Úgy mezítláb szaladtam ki az oldalsó ajtón ki a szabadba. A fürdőszobakályha melletti tűzifarakás már javában égett.

Lerohantam a kert végi szomszédhoz, és teljes erőmből dörömbölni kezdtem.

– Nakai úr! Keljen fel! Tűz van! – kiáltoztam.

Nakai úr már alhatott, de azonnal válaszolt:

– Megyek! Máris megyek!

– Hamar! Siessen kérem! – sürgettem.

Úgy, ahogy volt, hálókimonóban szaladt ki.

Visszafutottunk a tűzhöz, és locsoltuk a lángot, vödörrel mertük a vizet a tóból. Közben meghallottam Anya kiáltásait a folyosó irányából. Ledobtam a vödört, és odaszaladtam hozzá a kertből.

– Nincsen semmi baj, Anya, tessék csak nyugodtan visszafeküdni – mondtam neki. Ha át nem ölelem, eldőlt volna. Visszafektettem, és már is futottam vissza a tűzhöz. Most a fürdőszobából mertem a vizet, és vittem a vödört Nakai úrnak, hogy locsolja a tűzifarakásra. De a tűz már erőre kapott és nem akart kialudni.

– Tűz van! Tűz van! Ég a nyaraló! – hallatszott lentről. Hamarosan vagy négy-öt ember rontott be, ledöntötték a kerítést, a víztározóból mertek vizet, és vödörkben kézzel kézre adták. Perceken belül sikerült kioltaniuk a tüzet. Pedig már a fürdőszoba tetőzete is kis híján lángra lobbant.

Még meg sem könnyebbültem, amikor hirtelen megértettem, hogy mi okozta a tüzet. Rettenetesen megrémültem. Igen, ezt a pánikot én okoztam, azzal, hogy előző este a fürdőszobakályhából kiszedtem a hamut, és a tűzifarakás mellé raktam le a félig elégett fadarabokat, azzal, hogy majd eloltom. Könnyeimmel küszködtem. A szemközti szomszéd, Nisijama úr felesége nagy hangon magyarázta a kerítésen túl:

– A fürdőszoba teljesen leégett! Nem oltották ki a parazsat!

A falu vezetői közül is többen ott voltak már: Fudzita úr, a falu előjárója, Ninomija csendőr, Óucsi úr, a nemzetőrök parancsnoka. Fudzita előjáró úr most is kedvesen, mosolyogva szólított meg, mint máskor:

– Biztosan meg tetszett ijedni. Hogyan történt? – kérdezte.

– Én vagyok az oka. El akartam oltani a parazsat, és... – csak ennyit tudtam kinyögni, mert a sírás elszorította a torkomat. Csak álltam lesütött szemmel, és már láttam is magam, amint bekísérnek az örszobára, mint egy bűnözőt. Hirtelen elfogott a szégyen, hogy így állok előttük, mezítláb, pizsamában, rendetlenül. Úgy éreztem, mindjárt végem.

– Értem. Édesanyja? – kérdezte az előjáró úr halk, vigasztaló hangon.

– A szobájában van, lefektettem. Szörnyen megijedt...

– Jó, hogy nem gyulladt ki a ház – vigasztalt a fiatal Ninomija csendőr is.

Ez idő alatt Nakai úr is felöltözött és visszajött.

– Pár gyújtós gyulladt meg, nem volt ez komoly tűz – mentegette kifulladásra ostoba hibámat.

– Ühüm. Értem – dűnnyögte Fudzita előjáró úr vagy háromszor is, aztán Ninomija csendőrrel halankán megbeszéltek valamit.

– Hát akkor mi megyünk is. Adja át édesanyjának jókívánságainkat – mondta végül, és elment Óucsi úrral, a nemzetőrparancsnokkal, meg a többiekkel együtt.

Csak Ninomija csendőr maradt még. Odajött hoz-

zám: – Nem teszek jelentést arról, ami az éjszaka történt – suttogta.

Miután ő is elment, Nakai úr, a szomszéd jött oda hozzám:

– Mit mondott a csendőr úr? – hangjából kiérződött a feszültség és az aggodalom.

– Azt mondta, hogy nem tesz jelentést róla.

A kerítés mellett álldogáló néhány ember is hallhatta, amit mondtam, mert helyeslő mormogások közepette mentek el.

Nakai úr is elkészönt tőlem és hazament. Ott álltam egyedül a leégett tűzifarakás mellett ködös tekintettel, és könnyeimmel küszködve felnéztem a pirkadó égre.

A fürdőszobában megmostam kezem, lábam, arcom. Félttem Anya szemébe nézni, ezért előbb a hajamat hoztam rendbe, aztán kimentem a konyhába, és ott rakosgattam az edényeket, húztam az időt, amíg egészen kivirradt.

Miután kivilágosodott, lábujjhegyen beosontam Anya szobájába. Már felöltözve a kínai szobában ült a széken. Nagyon fáradtnak látszott. Amikor meglátott, elmosolyodott, de az arca szörnyen sápadt volt.

Én nem nevettem vissza, csak szótlánul odaálltam a széke mögé.

Egy idő után Anya megszólalt:

– Nem történt semmi, elvégre a tűzifa arra való, hogy elégjen.

Ettől azonnal jókedvem kerekedett, és elkacagtam magam. Eszembe jutott a bibliai példázat: „Mint aranyalma ezüstitányéron, olyan a helyén mondott ige.” Hálás szívvel rebegtem a Jóistennek köszönetet azért a boldogságért, hogy ilyen drága jó édes-

anyám van. Az éjszaka volt, ami volt, nincs mit rá-
gódni rajta, gondoltam. A kínai szoba üvegablakán
kinéztem a tengerre, és csak álltam, álltam Anya
széke mögött, amíg végül még a lélegzetem is átvette
az ő lélegzetének nyugodt ritmusát.

Csipegettünk valamit reggelire, azután hozzálát-
tam, hogy eltakarítsam az elégett tűzifát. A kert vé-
géből, a sövénykapunk keresztül O-Szaki, a falu egyet-
len fogadójának tulajdonosnője kocogott befele, és
könnytől csillogó szemmel kérdezte:

– Mi van? Mi történt? Csak most hallottam, de
hát mi történt az éjszaka?

– Igazán sajnálom – válaszoltam halkán.

– Sajnálja, sajnálja, persze hogy sajnálja. Inkább
azt mondja meg a kisasszony, hogy mit szólt hozzá
a csendőr.

– Azt mondta, hogy nem lesz semmi baj.

– Na, hála istennek – és az örömtől felragyogott
az arca.

Megkérdeztem O-Szakit, hogy milyen módon fe-
jezzem ki köszönetemet és bocsánatkérésemet a falu-
nak. Azt mondta, hogy járjam sorba a házakat, és
jelképes pénzüsszeggel háláljam meg a jóságukat.

– De ha a kisasszonynak nincs kedve egyedül jár-
ni házról házra, szívesen elkísérem.

– Nem lenne mégis jobb, ha egyedül mennék?

– Egyedül? Hát szó, ami szó, jobb lenne.

– Akkor egyedül megyek.

O-Szaki még segített egy kicsit eltakarítani a tűz
nyomait.

Miután befejeztem a takarítást, pénzt kértem Anyá-
tól. Százjemenként csomagolópapírba csomagoltam,
és minden csomagra ráírtam: „Bocsánatukat ké-
rem.”

Először a községházára mentem. Fudzsita előljáró úr nem volt ott, úgyhogy a csomagot a titkár kisasszonynak adtam át.

– Kérem szépen, bocsássák meg, amit az éjszaka elkövettem. Ígérem, hogy ezentúl vigyázni fogok, hogy ne forduljon elő ilyesmi. Adja át, kérem, jókívánságaimat az előljáró úrnak – mondtam.

Azután Óucsi úrhoz, a nemzetőrök parancsnokához mentem. Szó nélkül, szomorúan mosolyogva fogadott az előszobában, és én éreztem, hogy mindjárt elöntenek a könnyek.

– Bocsásson meg azért, ami az éjszaka történt – csak ennyit tudtam mondani, és mindjárt el is búcsúztam. Az úton aztán eleredtek a könnyeim, és haza kellett mennem, hogy megmossam és újrapiúdezzem az arcom. Már az előszobában húztam újra a cipőm, amikor Anya elém állt és megkérdezte:

– Még mész valahová?

– Igen, csak most kezdtem el – válaszoltam anélkül, hogy feleltem volna az arcom.

– Köszönöm a fáradságodat – mondta megbotoltan.

Anya szeretete erőt öntött belém, és minden házat sorba látogattam anélkül, hogy egyszer is elsírtam volna magam.

A mi kerületünk előljárója nem volt otthon. A menyé fogadott, és ez alkalommal őt öntötték el a könnyek. Ninomija csendőr úr is kedves volt hozzám. „Jól van, jól van, nincs semmi baj”, vigasztalt. Körbejártam az összes szomszédokat, és mindenütt együttérzően beszéltek velem, mindenütt vigasztaltak. Egyedül a szemközti szomszéd, Nisijama úr felesége, egy már negyven év körüli asszony szidott meg.

– Jó lesz, ha ezután jobban ügyelnek. Lehetnek tőlem hercegek vagy akármicsodák, de én már jó ideje szívdobogva nézem, hogy úgy élnek, mintha csak játszanák az egészet. Úgy élnek itt, mint két gyerek. Csoda, hogy már hamarabb nem gyújtottak fel valamit. Nagyon jó lesz, ha ezután ügyelnek. Ha az éjszaka erősebben fújtna a szél, leéghetett volna az egész falu.

Ő volt az, aki az éjjel is azt kiabálta a kerítésnél, hogy leégett a fürdőszoba, mert nem oltottam ki a parazsat, pedig Nakai úr is azt mondta az előljáró úrnak is, meg a csendőr úrnak is, hogy nem komoly az egész. De én Nisijamáné rosszindulatú szavaiból is kiéreztem az igazságot. Igen, igaza van, gondoltam. Egyáltalán nem nehezteltem meg rá. Anya tréfásan vigasztalt ugyan, hogy elvégre a tűzifa arra való, hogy elégjen, de ha akkor erősebben fúj a szél, tényleg leéghetett volna az egész falu, ahogy Nisijamáné mondja. Ha tényleg felgyújtottam volna a falut, a halálom sem lett volna túl nagy büntetés érte. Ha pedig én meghalok, azt Anya sem éli túl, és Apa nevét is megbecstelenítettem volna. Igaz, hogy a főrangú arisztokrácia sem az már, ami volt, de ha már mindenáron ki kell halnia, szeretném, ha ragyogásban érne véget. De hogy azért haljak meg, hogy halálommal tegyem jóvá azt, hogy tüzet okoztam: nem, ilyen szánalmas halállal nem tudnék meghalni. Mindenesetre jobban össze kell szednem magam.

Másnaptól kezdve minden erőmet a mezei munkának szenteltem. Nakai úr lánya is segített néha. A tüzeset óta – amelyben olyan siralmas szerepet játszottam – egyre inkább az volt az érzésem, hogy a testemben keringő vér egy árnyalattal sötétebb lett. Azelőtt úgy éreztem, hogy gonosz kis vipera lapul

a keblemben, most meg hogy már a vérem színe is megváltozott. Mintha átvedlenék vadóc falusi lány-nyá: annyira nyomaszt, fullaszt Anyával a verandán kötögetni, hogy akkor már szívesebben turkálom a földet.

A munka okozta volna? De hiszen nem ez volt az első alkalom, hogy nehéz testi munkát végeztem. A háború alatt munkaszolgálatosként még kubikosmunkára is befogtak. Még most is abban a viaszos-vászon talpú, egyujjas bocskorzokniban jártam a mezőre, amit akkor a katonaságtól kaptam. Amikor először felhúztam, elcsodálkoztam, hogy milyen kényelmes. A kertben sétálva próbáltam ki, és olyan könnyedén lépegettem benne, mint a mezítláb járó madarak és állatok. Olyan jó érzés volt, hogy szinte belesajdult a szívem. Ez az egyetlen kellemes emlékem a háborúból, a többi csak unalom.

Tavaly nem történt semmi.

Tavalyelőtt nem történt semmi.

Az azelőtti évben sem történt semmi.

Ez az érdekes versike közvetlenül a háború után jelent meg egy lapban. És valóban, bár történt egy és más, ha visszagondolok, mégis olyan az egész, mintha nem történt volna semmi. Nem szeretem a háborús emlékeket sem mesélni, sem hallgatni. Csupa unalmas frázis még akkor is, ha sok ember meghalt. Vagy én lennék túl önző? Csak az nem volt unalmas frázis, amikor behívtak munkaszolgálatra, felhúzták velem ezt a bocskort, és kubikosmunkára fogtak. Akkor nem lelkesedtem ugyan túlságosan érte, de a kubikosmunka megedzett, és néha, ha valami nem úgy ment, ahogy kellene, még ma is arra gondolok, hogy akármikor elmehetek kubikosnak.

Amikor a hadihelyzet már válságosra fordult, egy egyenruhafélébe öltözött férfi keresett fel Nisikatában, és átadta a munkaszolgálatra való behívót meg még egy papírt, amire a napi munkabeosztás volt rávezetve. Az volt ráírva, hogy a következő naptól fogva minden másnap át kell mennem Tacsikavába. Elsírtam magam.

– Nem küldhetek helyettesítőt? – kérdeztem szipogva.

– A hadsereg önt rendelte be munkaszolgálatra, tehát önnek kell személyesen mennie – válaszolta a férfi keményen.

Elhatároztam magam, és elmentem.

Másnap esett az eső. A tacsikavai hegy lábánál sorba állítottak bennünket, és előbb végig kellett hallgatnunk egy tiszt prédikációját.

– A háborút feltétlenül megnyerjük – kezdte. – A háborút feltétlenül megnyerjük, de ha önök nem végzik el a munkájukat úgy, ahogyan a hadsereg parancsolja, akadályt gördítenek a harcolók útjába, ez pedig olyan eseményekhez vezethet, mint ami Okinavában történt. Mindenkinek feltétlenül el kell végeznie a reá kimért munkát. Továbbá: lehetséges, hogy itt a hegy alatt is kémek bujkálnak, ezért kérem, hogy kísérvék egymást nagy figyelemmel. Önök most katonai állásokon dolgoznak, ugyanúgy, mint a tényleges katonák, és felkérem önöket, hogy ezeknek az állásoknak az elhelyezéséről senkinek se beszéljenek.

A hegyen füstölt az eső. Mintegy ötszázan, férfiak, nők vegyesen, hallgattuk áhítattal a beszédet, és közben áztunk. Sok iskolás is volt közöttünk, fázós, sírós arccal toporogtak. Az eső átszivárgott az esőka-

bátomon, áthatolt a felsőruhámon, és végül a fehérneműmet is átnedvesítette.

Kosárban hordtuk egész nap a földet. Hazamenet a villamoson nem tudtam visszatartani a könnyeimet. A következő napokon hálóban húztuk a földet, és nekem még ez a munka tetszett a leginkább.

Amint felfele kapaszkodtam a hegyre, a középiskolás fiúk szúrós tekintettel fixíroztak. Egy alkalommal, amikor ismét kosárban hordtuk a földet, vagy két-három iskolás haladt el közvetlenül mellettem.

– Te, ez nem kém? – kérdezte az egyikük halkán. Nem akartam hinni a fülemnek.

– Miért mondanak ilyesmit rólam? – kérdeztem egy lánytól, aki mellettem cipekedett.

– Van valami idegen a vonásaiban – nézett rám komolyan.

– Maga is azt gondolja, hogy kém vagyok?

– Ugyan már – válaszolta, most már mosolyogva.

– Én japán vagyok – mondtam, és szavaim még számomra is olyan ostobán, olyan értelmetlenül csengtek, hogy nem tudtam megállni nevetés nélkül.

Egy napsütéses reggelen rönköket cipeltünk a férfiakkal együtt. A felügyelő tiszt, egy fiatalember, öszszevonta a szemöldökét, és magához parancsolt.

– Te! Gyere csak ide! – mondta, és sietősen megindult a fenyves irányába. Zaklatottan és félelemtől dobogó szívvel mentem utána. A fenyves közepén a fűrésztelepről érkezett deszkarakás állt. Amikor a tiszt odaért, megállt, majd hirtelen felém fordult.

– Nem lehet könnyű naponta ott dolgoznia. Ma erre a deszkarakásra fog felügyelni – mondta, és elővillant fehér fogsora, amint felnevetett.

– Itt kell hogy álljak?

– Itt hűvös van és csend. A deszkákon még szun-

dizhat is egyet. Ha elunja magát, olvasgathat abból a könyvből – mondta, és egyenruhája zsebéből kis, olcsó kötésű könyvet vett elő. Kissé félszeg mozdu-lattal dobta a deszkákra. – Olvasson ilyesmit is.

A könyvecske címlapján ez állt: *A trojka*. Felvet-tem.

– Nagyon szépen köszönöm. Otthon is volt vala-ki, aki nagyon szerette a könyvet, de most kint van a déli fronton – mondtam, de a tiszt félreértette a szavaimat.

– Ó, valóban? A férje ugyebár. Hát, ami azt illeti, a déli front elég komisz hely – mondta meleg hangon, és együttérzően megcsóválta a fejét. – Most minden-esetre maradjon itt, és ügyeljen a deszkára. Az uzson-náját majd később elhozom én, addig pihenjen csak nyugodtan – vetette még oda, aztán fürge lépésekkel elindult visszafelé.

Leültem a deszkákra, és olvasni kezdtem a köny-vecskét. Mintegy a felét olvashattam el, amikor is-mét megjelent a tiszt, nyikorgó csizmájában.

– Elhoztam az uzsonnáját. Biztosan nagyon unat-kozik itt egyedül – mondta. Az uzsonnámat letette a fűre, és sietve visszafordult.

Miután megettem az uzsonnámat, felmásztam a deszkarakásra, és oldalt fekve olvastam tovább. Mi-re elolvastam a könyvet, elnyomott a buzgóság és el-szenderedtem.

Három óra után ébredtem fel. Hirtelen az az érzé-sem támadt, mintha már láttam volna valahol ezt a fiatal tisztet. De hiába törtem a fejem, nem jutott eszembe, hogy hol. Leszálltam a deszkarakásról, és rendbe hoztam a hajam. Akkor újra meghallottam a csizmája nyikorgását.

– Hát akkor mára köszönjük a fáradságát, most már hazamehet.

Odaszaladtam a tiszthez, átnyújtottam a könyvecskét, és meg akartam köszönni, de nem jött ki hang a torkomon. Csak néztem az arcát némán, és amikor a tekintetünk találkozott, kibuggyant a könnyem. A tiszt szemében is megcsillant egy könnycsepp.

Így váltunk el, szótlánul. A fiatal tiszt többet nem jelent meg, és az volt az egyetlen nap, amelyik ilyen könnyen telt el. Utána minden másnap keményen megdolgoztattak a Tacsikava-hegyen. Anya szakadatlanul aggódott az egészségem miatt, de a nehéz kubikosmunka nemhogy legyengített volna, hanem ellenkezőleg, megedzett. És önbizalmat is adott. Ezért nem ijedtem meg különösebben a mezei munkától sem.

Azt mondtam az imént, hogy gyűlölöm a háborús történeteket, és lám, most én is elmondtam a magam „nagy élményét”. De valóban ez az egyetlen olyan háborús emlékem, amelyről mondani lehet valamit. A többit tökéletesen kifejezi a versike:

Tavaly nem történt semmi.

Tavalyelőtt nem történt semmi.

Az azelőtti évben sem történt semmi.

És bár ostobán hangzik, az egyetlen, ami a háborúból megmaradt, az ez a viaszosvászon talpú bocskorzköni.

A bocskor kapcsán elkalandoztam kissé, de az az igazság, hogy ha felhúrom ezt az egyetlen háborús emléktárgynak is nevezhető bocskort és naponta kijárok benne a mezőre, akkor megszűnik a nyugtalan-

ságom és az aggodalmam amiatt, hogy Anya nap mint nap szemmel láthatóan gyengül.

A kigyótojások.

A tüzeset.

Igen, Anya egészségi állapota az utóbbi időben erősen megromlott. Én meg, ellenkezőleg, úgy érzem, hogy egyre inkább hasonlítok az alsóbb osztályok darabos, kemény nőszemélyeihez. Mintha csak az Anyától elszívott életerő hizlalna.

„Nem történt semmi, elvégre a tűzifa arra való, hogy elégjen”, mondta akkor Anya, hogy tréfával üsse el a dolgot, hogy vigasztaljon. Azóta egyetlen szóval sem említette, de a szíve mélyén az eset tízszer olyan erősen megrázta, mint engem, ebben biztos vagyok. A tüzeset óta gyakran felnyög álmában, és szeljes éjszakákon többször is felkel, hogy körülnézzen, és közben úgy tesz, mintha csak a vécére kellene mennie. Az arca egyre fakóbb, és van olyan nap, hogy járni is alig tud. Régebben mondogatta, hogy szeretne segíteni a mezei munkában, és bár én megtiltottam neki, mégis egy alkalommal öt-hat veder vizet cipelt ki a kútról. Másnap panaszkodott, hogy az egész válla elzsibbadt és fullad, alig kap levegőt; egész nap ágyban kellett maradnia. Attól fogva lemondott róla, hogy segédkezzen a mezei munkában, és ha néha ki is jön a mezőre, csak áll és nézi, hogy ügyetlenkedem.

Ma a mezőn dolgoztam. Anya nézte, aztán egyszer csak megszólalt:

– Vajon igaz-e az, amit mondanak, hogy aki a nyári virágokat szereti, az nyáron hal meg?

Én nem válaszoltam, csak öntöztem tovább a padlizsánt. Akkor döböntem rá, hogy már nyár van.

– Én a selyemakác virágát szeretem, de a kertünkben egy sincs – szólalt meg újra Anya halkán.

– Babérrózsa viszont bőven van – válaszoltam szándékosan éles hangon.

– Nem szeretem. Én szinte minden nyári virágot szeretek, de a babérrózsa túl rikító.

– Én a rózsákat szeretem. A róza minden évszakban nyílik, úgyhogy annak, aki a rózsákat szereti, négyszer kell újra meg újra meghalnia: tavasszal is, nyáron is, ősszel is és télen is.

Nevettünk mind a ketten.

– Nem akarsz egy kis pihenőt tartani? – kérdezte Anya még mindig nevetve. – Szeretnék ma valamit megbeszélni veled.

– Miről? Mert ha a halálról, akkor köszönöm, de nem kérek belőle.

Bementünk a glicínialugasba, és leültünk a padra. A virágok már elnyílottak. A délutáni szelíd napsugarak átsütöttek a leveleken, és zöldes fényt vetettek a térdünkre.

– Már rég szerettem volna neked beszélni erről, de vártam vele, amíg mindketten jó hangulatban leszünk. Nem könnyű erről beszélni. De ma úgy érzem, hogy el tudom mondani, ezért kérlek, hallgass végig türelmesen. Az igazság az, hogy Naodzsi életben van.

Egész testem megmerevedett.

– Öt-hat nappal ezelőtt levél jött Vada bácsitól. Azt írja, hogy felkereste egy volt alkalmazottja, aki most tért vissza a déli frontról. Beszélgetés közben kiderült, hogy az az ember véletlenül ugyanannál az alakulatnál szolgált, mint Naodzsi, és azt mondta, hogy Naodzsinak nem történt semmi baja és hamarosan hazatér. De van egy rossz hír is. Az az ember

úgy tudja, hogy Naodzsi komolyan rászokott az ópiumra.

– Hát megint!

Ajkam megrándult, mintha valami keserűbe harptam volna. Gimnazista korában Naodzsi utánozni akart egy regényíró, és rákapott a kábítószerre. Olyan adósságba verte magát egy gyógyszerésznél, hogy két évbe telt, amíg Anya ki tudta fizetni.

– Igen, úgy látszik, hogy visszaesett. De biztosan kigyógyítják, mert az az ember azt mondta, hogy addig nem engedik haza, amíg ki nem gyógyul. Vada bácsi azt írja, hogy még ha ki is gyógyul, nem valószínű, hogy állást vállalhat, abban az állapotban, amiben van. Ebben a mai felfordulásban még egy egészséges ember is belehibban, ha Tokióban dolgozik, hát akkor az olyan lábadozó, mint Naodzsi, aki csak éppen hogy kilábal a kábítószer-mérgezésből? Beleőrülne, és ki tudja, hogy mire nem vetemedne. Ezért a legjobb az lenne, hogy ha Naodzsi hazajön, idevennénk magunkhoz egy időre, ápolnánk, és nem engednénk sehová. Ez lenne az egyik dolog, Kadzuko. A másik dolog, amit Vada bácsi tudat velünk, az az, hogy elfogyott a pénzünk. A takarékbetétek zárolása meg a birtokadó miatt ezentúl nem tud annyi pénzt küldeni, mint eddig. Roppant nagy terhet ró rá, hogy fedezze a költségeinket, főleg ha Naodzsi hazatér, és hárman leszünk jövedelem nélkül. Ezért azt írja, hogy amilyen hamar csak lehet, keressünk neked vagy férjet, vagy valami állást.

– Hogy álljak be cselédnek?

– Á, dehogyis. A bácsi azt írja, hogy van a Komaba kerületben egy főrangú család (Anya a család nevét is megmondta), akikkel rokonságban is vagyunk. A bácsi úgy véli, hogy az számodra sem len-

ne sem egyhangú, sem kellemetlen, ha a kisasszonyok mellé szegődnél el nevelőnőnek.

– Vajon valami egyéb nem akadna?

– A bácsi azt írja, hogy egyéb állásra nem lehet kilátásod.

– Miért ne? De hát miért ne lehetne kilátásom?

Anya csak szomorkásan elmosolyodott, de nem válaszolt semmit.

– Ó, torkig vagyok! – magam sem ezt akartam mondani, de a szám csak mondta tovább a magáét, és nem tudtam megállítani. – Nézd milyen bocskorban járok! Én! Bocskorban! – kezem fejével töröltem le kibuggyanó könnyeimet. „Nem szabad, nem szabad”, mondogattam magamban, Anyára nézve, de a szavak most már akaratomtól függetlenül törtek elő.

– Nem Anya mondta? Nem azt mondta, hogy csak azért költözik le Idzuba, mert csak én vagyok Anyának? Nem azt mondta, hogy ha én nem lennék, akkor akár meg is halna? Ezért, egyedül ezért maradtam itt Anya mellett. Más gondolatom nem is volt, csak hogy ebben a bocskorban a földet túrjam, hogy Anyának meglegyen a zöldsége, amit szeret! És akkor most, hogy hallja, hogy Naodzsi hazajön, egyszerre csak teher lettem! „Szegődj el szolgálnak!”, azt mondja! Ó, torkig vagyok!

Számomra is szörnyűség volt, ami kiszaladt a számon, de nem tudtam abba hagyni: szavaim mintha tőlem független, önálló életet kezdtek volna.

– Ha elszegényedtünk és elfogyott a pénzünk, miért nem adjuk el a drága kimonókat? Vagy akár ezt a házat is? Én is csinálhatnék valamit. Elmehetnék a községi tanácshoz titkárnőnek, vagy valahová. Ha nem vesznek fel a tanácsnál, elszegődhetnék akár

kubikosmunkára is. Én mindig úgy gondoltam, hogy a szegénység nem jelent semmit, ha Anya szeret engem. Itt maradnék Anyával akár életem végéig. De Anya Naodzsit jobban szereti! Hát elmegyek! Elme-
gyek én innen! Úgyse jöttem ki soha Naodzsival, úgyse élhetnénk itt boldogan együtt mind a hárman. Sokáig éltünk Anyával kettesben, de én egyetlen percet sem bánok belőle. Éljen Anya ezentúl kettesben Naodzsival! És legyen Naodzsi Anyával nagyon jó! Torkig vagyok, torkig vagyok az egész étellel! Elme-
gyek! Elme-
gyek innen még ma! Van hová men-
jek!

Felálltam.

– Kadzuko! – szólt rám Anya keményen. Arca olyan szigorú kifejezést öltött, amilyenek még sohasem láttam. Hirtelen felállt és szembefordult velem, úgy tűnt, hogy magasabb nálam.

Azonnal bocsánatot akartam kérni, de egészen más szavak tolultak a számra:

– Becsapott! Anya becsapott engem! Csak kihasznált, amíg Naodzsi haza nem jön. A cselédje voltam. Most, hogy nincs már rám szüksége, elküld! – kiáltottam, aztán sírva fakadtam.

– Szamár vagy! – mondta Anya halkán, de remegett a dühtől.

Felemeltem a fejem.

– Szamár vagyok, persze hogy szamár vagyok, azért tudott becsapni! Mert szamár vagyok, azért lettem a terhére! Jobb lenne, ha nem lennék itt, ugye? Mi az, hogy szegénység? Mi az, hogy pénz? Tudom is én! Én csak a szeretetben hittem, egész életemben az Anya szeretetében legalább – törtek elő belőlem újabb és újabb ostoba, meggondolatlan szavak.

Anya hirtelen elfordította a fejét. Sírt. Szerettem

volna bocsánatot kérni tőle, belekapaszkodni, de akkor vettem észre, hogy a kezem piszkos maradt a mezei munkától, és ettől visszahőköltem.

– Ha elmegyek, akkor minden jó lesz? Hát elmegyek! Van hová mennem – vettem még oda pimasz hangon.

Kirohantam a fürdőszobába, és még szipogva megmostam kezem, arcom. Aztán a szobámba mentem, öltözés közben újra feltört belőlem a zokogás, és csak sírni, sírni akartam, még, még. Felrohantam az emeleti szobába, az ágyra vettem magam, a takarót a fejemre húztam, és keservesen zokogtam, egész addig, ameddig úgy éreztem, hogy belegebedek. Aztán lassan-lassan elkezdtem vágyódni egy személy után, szerettem volna látni az arcát, hallani a hangját. Különös, alig elviselhető érzés volt, olyan, mint amikor a talpunkat kauterizálják, és mukkanás nélkül kell elviselni a fájdalmat.

Estefele Anya csendben bejött a szobába, felkattintotta a villanyt, és odajött az ágyhoz.

– Kadzuko – szólított meg lágy, kedves hangon.

– Igen, Anya.

Felültem az ágyban, két kezemmel beletúrtam a hajamba, az Anya arcába néztem és elnevettem magam.

Anya is elmosolyodott csendesen, és leereszkedett az ablak melletti heverőre.

– Életemben most szálltam először szembe Vada bácsi parancsával. . . Levelet írtam neki. Megírtam neki, hogy bízva rám a gyermekeim sorsát. Kadzuko, eladjuk a kimonókat. Eladogatjuk mind a kettőnk kimonóit, és gondtalan jólétben fogunk élni. Nem akarom, hogy ezentúl mezei munkát végezz. Igaz,

a zöldség drága, na és? Majd megvásároljuk, hisz mégiscsak túlzás, hogy nap mint nap kijárj a mezőre.

Az igazat megvallva, kezdtem már én is belefáradni a mezei munkába. Lehet, hogy az imént is azért bömböltem úgy, mint egy bomlott, mert a kimerültség és a bánat együttesen megutáltatták velem az egész világot.

Lesütött szemmel, szótlanul ültem az ágyon.

– Kadzuko!

– Igen, Anya.

– Azt mondtad, hogy van hová menned. Mire gondoltál?

Éreztem, hogy a fülem tövéig elpirulok.

– Hoszoda úrhoz?

Nem szóltam.

Anya mélyen felsóhajtott.

– Elmondhatok valamit, ami régen történt?

– Tessék – mondtam halkán.

– Amikor Jamagi úr házából hazajöttél Nisikatába, nem szándékoztalak megdorgálni egyetlen szóval sem, mégis annyit mondtam, hogy elárultad Anyát. Emlékszel? Te sírva fakadtál. . . Nem kellett volna akkor azt a szörnyűséget mondanom neked. . .

Csak hogy akkor én hálás voltam Anyának azokért a szavakért, és könnyeim örömkönnyek voltak.

– Nem azért mondtam, hogy elárultál, mert ott hagyta Jamagit. Azért mondtam, mert Jamagi azt mondta, hogy viszonyod volt Hoszoda úrral. Belesápadtam, amikor ezt hallottam. Hoszoda úrnak felesége volt, gyereke, és én tudtam, hogy úgyse lehet belőle semmi, akármennyire szereted is. . .

– Még hogy viszonyom volt! Hogy mondhatott ilyen szörnyűséget! Az ő rosszindulatú feltevése volt az egész.

– Talán így van. Magam sem hiszem, hogy még mindig Hoszoda úrra gondolsz. De akkor hova akartál menni?

– Nem Hoszoda úrhoz.

– Hát akkor hová?

– Anya, én az utóbbi időben elgondolkoztam azon, hogy mi is az, ami az embert a többi állattól megkülönbözteti. A nyelv, a tudás, a gondolkodás, a társadalmi rend a többi állatnál is megvan, csak fokában különbözik az emberétől, nem igaz? Lehet, hogy még vallásuk is van. Az ember a teremtés koronájának tartja magát, és erre roppant büszke, de úgy tűnik, hogy alapvető természetét illetően semmiben sem különbözik a többi állattól. Aztán mégiscsak találtam egy különbséget. Lehet, hogy Anya nem fogja megérteni. Valami, ami csakis az embernek van, és a többi állatnak nincs: titka. Igaz-e?

Anya kissé elpirult, de aztán bájosan elnevette magát.

– Ha a titkod jó gyümölcsöt terem, akkor nincs semmi baj. Minden reggel azért imádkozom Apa szelleméhez, hogy te boldog legyél.

Hirtelen egy kép villant át az agyamon. Egyszer Naszunóba menet Apával kiszálltunk a kocsiból, előttünk pompázott az őszi mező. A hagi, a szegfű, a tárnics, a patrínia. A vadszőlő még zöld volt.

Aztán a Biva-tóra mentünk Apával. Motorcsónakba szálltunk, és én beugrottam a vízbe. A tó fenekén tisztán lehetett látni a lábam árnyékát, meg a hínár közt élő, köröttem sereglő apró halakét. A képnek semmi köze sem volt ahhoz, amit Anya mondott. Csak úgy felmerült bennem és ki is hunyt.

Lecsúsztam az ágyról, és átkaroltam Anya térdét.

– Bocsásson meg, Anya – csak most tudtam ki-
mondani.

Ha meggondolom, azok a napok voltak a mi boldogságunk parazsának utolsó fényei. Azután hazatért Naodzsi, és ezzel kezdetét vette a mi igazi pokoljárásunk.

3

Olyan csüggedtség vett rajtam erőt, hogy nem tudom, túléllem-e. Nem tudom, hogy a „nyugtalanosság” szó ki tudja-e fejezni azt a keblemben hullámzó, fájdalmas érzést, amely olyan, mint vihar után az égen száguldó fehér fellegek, és hol összemarkolja, hol elereszti a szívem. Szívverésem kihagy, lélegzetem elakad, szemem elsötétül, és úgy érzem, hogy minden erőm az ujjaim hegyén keresztül iramlik ki belőlem. Már kötni sem tudok.

Az eső is csak esik vigasztalanul, és bármihez fogok, lankadtság vesz rajtam erőt. Ma kivittem a fonnott széket a verandára, hogy majd tovább kötöm azt a szvettert, amelyiket a tavasszal kezdtem el. Fakó, rózsaszín gyapjúból akartam kötni, amelyhez még egy kobaltkék szálát fogtak. A halvány rózsaszín szál abból a sálból való, amelyet Anya kötött nekem már vagy húsz éve, amikor még elemibe jártam. A sál csuklyafélében végződött, és amikor a tükörben megnéztem magam, olyan voltam benne, mint egy ördögfióka. Azután a színe is teljesen elütött az osztálytársaim sáljainak a színétől, és ezért valahogy megutáltam. Hiába dicsérték nekem Nyugat-Japánból feljött osztálytársaim – nagy jövedelmű szülők gyerekei mind – felnöttesen affektáló hangon, én egyre inkább szégyelltem magam miatta, és

hosszú ideig elő se vettem. Most tavasszal aztán előkerült, elbontottam, és szvetterként szándékoztam újból életre kelteni. De fakó színe most sem tetszett, és újra elraktam. Ma aztán unalmamban újra kötögetni kezdtem, és közben egyszer csak rádöbbsentem, hogy a gyapjú fakó rózsaszín árnyalata és a szürkés, esős ég micsoda leírhatatlanul lágy, szelíd összhangban vannak egymással. Máig nem tudtam, sejtelmem sem volt róla, hogy a legfontosabb dolog egy ruha színében az, hogy az ég színével legyen összhangban. Kicsit meglepett, sőt megdöbbsentett, milyen csodálatos, milyen nagyszerű dolog a színek összhangja! A halvány rózsaszín fonál és a szürke esős ég együtt kölcsönösen életre keltik egymást! Hát nem csodálatos? Szinte éreztem, amint a fonál hirtelen felmelegszik a kezemben, és ugyanakkor a hűvös, szürke ég is mintha meglágyulna, megbáronyosodna. Monet párába burkolt székesegyházai jutottak az eszembe. Úgy éreztem, hogy most, a gyapjúfonál színéből értem csak meg igazán, hogy mit is jelent az a szó, hogy *gout*. A jó ízlés. Lám, Anya tudatosan választotta ezt a halvány rózsaszínű fonalat, mert tudta, hogy milyen gyönyörűen mutat majd a borongós téli ég alatt. Én meg, számár, nem szerettem. És Anya mégsem erőltette rám, pedig még gyermek voltam, hanem rám hagyta. Húsz évnek kellett eltelnie, hogy rájöjjek, hogy milyen gyönyörű ez a szín, és ez idő alatt Anya egyetlen szóval sem próbálta megmagyarázni, csak hallgatott, és úgy tett, mintha semmiről sem tudna. Most hasított belém a felismerés, hogy Anya mennyire jó. És ezzel egyidejűleg az a borzalmas megsejtés is, hogy ezt a drága, jó édesanyát Naodzszi meg én, ketten addig gyötörtük, amíg teljesen legyengült, és a halálát is mi okozzuk. Minél töb-

bet rágódtam rajta, annál bizonyosabb lettem benne, hogy a jövőndő csak szörnyű, gonosz dolgokat hozhat. Ebbe annyira beleborzadtam, hogy úgy éreztem, képtelen vagyok tovább élni. Ujjaimból kiszállt az erő, és az ölembé ejtettem a kötőtűket. Csukott szemmel emeltem fel az arcom, és mély sóhajként szakadt ki belőlem a szó: „Anya!”

Anya a szoba sarkában olvasott, az asztalnak támaszkodva.

– Igen – mondta, és a hangjában mintha kétely bujkált volna.

Én zavarba jöttem, de aztán kissé talán túl hangosan válaszoltam:

– Végre kinyíltak a rózsák. Anya tudta? Én csak most vettem észre. Végre kinyíltak!

A veranda előtti rózsák voltak, Vada bácsi hozta őket Franciaországból vagy Angliából, már nem emlékszem, de valahonnan messziről. Két-három hónappal ezelőtt ültette át őket ide, a nyaraló kertjébe. Már reggel észrevettem, hogy az egyik bimbó kipattant, de hogy zavarom leplezzem, úgy tettem, mintha csak most vettem volna észre, és túlzott lelkesedést míméltem. A bíborszín virág majd kicsattant a duzzadó büszkeségtől és erőtől.

– Tudtam – válaszolta Anya halkan. – Úgy látom, ezek a dolgok nagyon fontosak neked.

– Lehet. Sajnál érte?

– Nem. Csak azt akartam vele mondani, hogy ez jellemző rád. Ugyanúgy, mint az, hogy a konyhai gyufásdobozokra Renoir-képeket ragasztasz, vagy zsebkendőket varrsz a babáidnak. Úgy beszélsz a rózsákról, mintha eleven emberek volnának.

– Mert nincs gyerekem – csúszott ki a számon, pedig nem is gondoltam semmi ilyesmire. Nem odava-

ló szavaimon magam is elcsodálkoztam, és idegesen forgatni kezdtem a kötést az ölemben. Úgy tűnt, hogy tisztán hallok egy férfi csiklandós, mély hangját, mintha telefonba mondaná: „Hiszen már huszonkilenc éves.” A szégyentől lángba borult az arcom.

Anya nem válaszolt. Újból olvasni kezdett. Néhány napja gézmaszkot viselt, és lehet, hogy ez az oka annak, hogy az utóbbi időben olyan szótlan. A gézmaszkot azért viselte, mert Naodzsi ajánlotta neki.

Vagy tíz napja, hogy Naodzsi – holtápadtan – hazatért a déli szigetekről. Egy nyári estén toppant be, minden bejelentés nélkül. A hátsó kapun jött, a kerten keresztül.

– Te jó ég, micsoda ízlés! Egy ilyen házban lakni! Csak a cégér hiányzik róla: KIFŐZDE: Kínai béles.

Ezekkel a szavakkal köszöntött Naodzsi, amikor először találkoztunk.

Anyának akkor már két-háromnapja fájt a nyelve. Bár semmilyen elváltozást sem lehetett látni rajta, mégis azt mondta, hogy a nyelve hegye a legkisebb mozdulatra is rettenetesen fáj. Enni csak híg kását evett. Mondtam, hogy kihívom az orvost, de Anya csak a fejét ingatta kesernyés mosollyal:

– Ugyan, hogy kinevessen.

Lugollal kentem, de nem volt semmi hatása, csak én lettem furcsamód egyre ingerültebb.

Akkor jött meg Naodzsi.

Épp csak leült Anya párnája mellé, meghajolt, kurtán köszöntötte, és már ugrott is fel. Le-fel rohángált a lakásban, én meg utána.

– Mit szólsz Anyához? Nagyon megváltozott?

– Meg, meg. Egészen össze van esve. Az lenne a

legjobb, ha minél hamarább meghalna. Az olyanok, mint a Mama, nem valók ebbe a mai világba. Rossz ránézni szegényre.

– Hát én?

– Eldurvultál. Úgy nézel ki, mintha két-három férfival élnél. Nincs itt semmi innivaló? Ma este inni akarok!

Lementem a falubéli fogadóba, és megkértem O-Szakit, a fogadósnet, hogy adjon egy kis szakét, mert hazajött az öcsém. Sajnos, kifogyott, adta tudtomra O-Szaki. Amikor ezt otthon elmondtam Naodzsinak, olyan vad, idegen kifejezést öltött, amilyennek még sohasem láttam azelőtt.

– Hülye vagy! Nem tudod, hogy kell beszélni ve-lük! – támadt nekem. Miután elmagyaráztatta, hogy merre van a fogadó, felhúzza a kerti szandált és elro-hant. Csak vártam, vártam, de nem jött. Sült almát készítettem, a kedvenc ételét, hozzá rántottát; még a villanykörtéket is kicseréltem az ebédlőben nagyob-bakra, de Naodzsni nem jött meg. Helyette O-Szaki dugta be a fejét a konyhaajtón:

– Törkölypálinkát iszik. Nem baj? – suttogta hal-kan, mint valami nagy titkot, és békaszemei még jobban kidülledtek, mint máskor.

– Törkölyt? Szóval metilalkoholt?

– Nem éppen metilalkohol, de azért...

– Megbetegszik tőle, ha issza?

– Nem, de...

– Akkor hadd igya.

O-Szaki úgy bólintott, mintha a nyálát nyelte vol-na közben, és elment.

– O-Szakinál iszik a fogadóban – mondtam Anyá-nak.

Anya mosolyra görbítette a szája szélét.

– Leszokott volna az ópiumról? Készítsd el a vacsorát, aztán hozd be a Naodzsi matracát és tedd középre. Ma éjjel ebben a szobában alszunk mind a hárman.

Úgy éreztem, hogy nyomban elsírom magam.

Késő éjszaka volt, mire Naodzsi hazacsörtetett. Mind a hárman egy szúnyogháló alá bújtunk.

– Nem mesélnél Anyának valamit a déli tájakról? – kérdeztem fekvve.

– Nincs arról mit mesélni. Elfelejtettem. Amikor visszatértünk Japánba, a vonatablakból megláttam a vízben álló rizsföldeket. Csodálatosak voltak, gyönyörűek. Ennyi az egész. Oltsd már el a villanyt, nem tudok aludni.

Leoltottam a villanyt. A nyári holdfény elárasztotta a szúnyoghálót.

Másnap reggel Naodzsi a hasára fordult, és rágyújtott egy cigarettára. A tengert nézte a távolban.

– Azt mondja, hogy fáj a nyelve? – mondta, mint aki csak most vette észre, hogy Anya nincs jól.

Anya csak szelíden mosolygott.

– Idegi alapon van az egész. Biztos nyitott szájjal alszik éjszaka. Nem kellene. Csináljon egy maszkot, és tegyen bele egy rivanolba áztatott gézdarabot.

Ezt már nem tudtam szó nélkül megállni:

– Ez meg miféle gyógymód?

– Esztétikai gyógykezelésnek hívják.

– De Anya biztosan nem szeretne maszkot viselni!

Úgy tudtam, hogy Anya semmit sem szeret az arcán, sem szemüveget, sem szempakolást, hát akkor egy maszkot!

– Anya, felveszi a maszkot?

– Fel – válaszolta Anya komolyan.

Elképesztő! Úgy látszik, hogy Anya kész bármit elhinni, bármit megtenni, ha Naodzsi mondja.

Reggeli után beáztattam egy darab gézt rivanoldatba, ahogy Naodzsi mondta az imént, maszkot varrtam, és bevitettem Anyának. Szó nélkül elvette, fektében kötötte fel engedelmesen, mint egy kisgyerek. Egészen elsomorított.

Délután Naodzsi bejelentette, hogy Tokióba kell mennie a barátaihoz és egy íróhoz. Öltönyt vett fel, és az Anyától kapott kétezer jennel elment.

Ennek már lassan tíz napja, és még mindig nem jött haza. Anya mindennap felveszi a maszkot, és várja Naodzsit.

– Ez a rivanol jó orvosság. Amikor rajtam van a maszk, megszűnik a fájás a nyelvemen – mondogatja, de én nem tudom elhinni neki. Azt mondja, hogy már jól érzi magát és már nem fekszik, de az étvágya csak nem jött meg, és alig-alig szól egy-egy szót. Aggódok miatta és Naodzsi miatt is, aki több mint valószínű, hogy Uehara úrral, a regényíróval belevetette magát az eszeveszett tokói kavargásba. Men-nél inkább belemerülök ezekbe a gondolatokba, annál keservesebbül érzem magam, és a magam számára is váratlanul ezért kezdek hirtelen a rózsákról beszélni Anyának, meg arról, hogy nincsen gyere-kem.

Felsőhajtottam és elindultam csak úgy, anélkül hogy tudnám hová. Végül is az emeleti szobába von-szoltam fel ólomnehéz testemet.

Ez most Naodzsi szobája lesz. Négy-öt napja be-széltük meg Anyával. Nakai szomszéd segítségével felhordtuk Naodzsi ruhásszekrényét, asztalát, köny-vespolcát, vagy öt-hat faládát, tele könyvekkel meg füzetekkel – mindent, ami a nisikatai szobájában

megvolt. Vártuk, hogy ha megjön Tokióból, majd megmondja, hogy mit hová tegyünk, addig mindent úgy hagytunk szanaszét, lépni is alig lehetett. Csak úgy találomra kivettem egy füzetet az első faladából és felütöttem. *Holdliliom-napló* – ez volt a fedőlapjára írva. A tartalmából ítélve akkoriban írhatta Naodzsi, amikor kábítószerrel foglalkozott. Ilyesmik voltak beleírva:

Elevenen égek, szenvedek, és nem kiálthatom: Fáj! Nem, ne is próbáld becsapni magad: ez az ősi, soha nem volt örökkévaló, a világ kezdetétől égő feneketlen pokol jeladása.

Gondolat? Hazugság. Elvek? Hazugság. Eszmény? Hazugság. Rend? Hazugság. Becsület? Igazság? Tisztaság? Hazugság mind. Azt mondják, hogy az usidzsimai glicíniák ezerévesek, és a kumanóiak is több száz esztendősek. Úgy hallottam, hogy az usidzsimain kilenclábnyi virágfürtök teremnek, és a kumanóin is öt lábnál hosszabbak. Szívem azokban a virágfürtökben táncol csupán.

Ő IS AZ EMBERNEK FIA, ÉS ÉL.

A logika végső soron nem egyéb a logika szereteténél. Nem az eleven ember iránti szeretet.

Pénz és nő. A logika szégyenlősen, fejevesztve kotródik előlük.

Faust doktor merész bizonyágtétele: többet ér egy leány mosolya, mint a történelem, filozófia, pedagógia, vallás, politika, jog-, gazdaság- és társadalomtudomány.

A tudomány nem egyéb, mint a hiúság másik neve. Az emberek erőlködése, hogy ne legyenek emberek.

Esküszöm, akár Goethére, hogy tehetséggel megáldott író vagyok. Hibátlan szerkesztés, a humor megfelelő adagolása, az olvasók szeméből könnyeket fakasztó pártosz, vagy akár a maga nemében tökéletes, komoly regény, amit a hozzáillő zengő hangon olvasnak fel – mindezt (nevezzem filmfeliratnak?), állítom, játszva megírhatnám – ha nem szégyelleném. Van valami alapvető olcsójánosság abban, ha az ember tudatában van, hogy remek író. Csak egy tökfilkó vágja magát glédába egy könyv előtt. Akkor már akár cilindert is tehetne hozzá! Csak megjátszott ne legyen, mint egy remekmű! Én inkább írnék készakarva fércművet, csak hogy mosolyt lássak egy barátom arcán, cigánykereket hánynék, seggre ülnék, akármit, csak lássam a barátom boldog mosolyát!

Mi ez az érzés, ami rávinne, hogy tökéletlen írást és jellemet színelve egy játék trombitán szétkürtöljem: „Ehol van Japán legelső bolondja! Hozzám képest ti még mindig jobban álltok. Váljék egészségetekre!”

Barátom, te, ki önelégült ábrázattal jelentened ki: „Ez már régi rossz szokása a fikónak, be kár érte!”, te nem is tudod, hogy mennyire szeretlek!

*Van-e vajon ember, aki nem züllött el?
Sivár gondolat.
Pénzre, pénzre vágyom,
És ha nem jutok hozzá...
Valami természetes halál, álmomban!*

Adósságom a patikusnál már majdnem ezer jenre rúg. Ma titokban hazahoztam a zálogház egyik ügynökét, bevittem a szobámba, és azt mondtam neki: „Lát itt valami zálognak valót? Ha lát, vigye, akármi legyen is az, égető szükségem van a pénzre!” Az ügynök szét se nézett, csak úgy foghegyről vetette oda: „Ugyan, hagyja, kérem, hiszen a bútor nem is a magáé.” „Jó! – mondtam felvillanyozva –, akkor vigye csak azt, amit én vásároltam a zsebpénzemből.” De az eléje halmozott kacatokból semmi sem kellett neki.

Az első darab egy gipszkéz. Vénusz jobb keze. Egy dálászerű fehér jobb kéz, talpazaton. De aki jól megnézi, láthatja, hogy ez a szeplőtlen, fehér, kecses, sima, ujjlenyomat és tenyérvonalak nélküli jobb kéz szinte fájdalmat keltően fejezi ki Vénusz szégyenét: mozdulatában benne van Vénusz tökéletes meztelensége, riadalma, amikor egy férfi megpillantotta, szégyenének forgószele, póreségének kegyetlen kiszolgáltatottsága, az, hogy egész testét lángba borítja a szégyenpír, amint elfordul. De az ügynök szemében, sajnos, haszontalan kacat csupán. Ötven szentre taksálta.

Azután a többi: Párizs külvárosainak

térképe; egy csaknem egy láb átmérőjű celluloidpörgettyű; egy különleges tollhegy, amellyel hajszálvékonyan lehet írni. Úgy vásároltam mindeniket, mint megannyi ritka, értékes kincset. De az ügynök csak nevetett: „Most már igazán mennem kell.” „Várjon!”, állítottam meg. Végül is sikerült rásóznom egy nagy halom könyvet – amiért öt jent adott. Könyveim, kevés kivétellel, papírkötésű könyvek voltak, és magam is az antikváriumból vásároltam őket. Így hát nem csoda, hogy ilyen olcsón keltek el.

Ezer jent adósság – és öt jent, hogy megtérítsem. Körülbelül ez az én világi hatalmam aránya is. Nem nevetség.

„Dekadencia? De hát nélkül nem lehet élni!”, mondanák bírálóim. Akkor már inkább mondják ki: „Kösd fel magad!” Ez legalább egyenes beszéd. Csakhogy az emberek nemigen mondják senkinek, hogy kösse fel magát. Óvatos, olcsó kis képmutatók!

Igazság? Annak, amit osztályharcnak neveznek, nem ebben rejlik a lényege. Emberség? Na, ne vicceljünk. Én tudom, mit jelent: hogy boldog lehess, üsd le felebarátodat. Magyarán: gyilkosság. Mi más, mint az ítélet, hogy kösd fel magad! Ne csapjuk be magunkat.

De a saját osztályomban sincs egyetlen valamirevaló alak sem. Idióták, fantomok, garasoskodók, veszett kutyák, melldöngö-

tők, kéhemszépenezők, felhőből aláhugyozók.

„Kösd fel magad!” – csak ennyit kérek.
Ez több, mint amit megérdemlek.

A háború. Japán háborúja maga a kétségbeesés.

A kétségbeesésnek ez a hulláma temessen maga alá? Köszönöm, de akkor már inkább haljak meg önkezem által.

Az emberek mindig komoly képet vágnak, amikor hazudnak. És milyen komoly képpel járnak-kelnek vezetőink mostanában! Pfuj!

Szeretnék olyan emberekkel szórakozni, akik nem várják el, hogy tiszteljék őket. Csakhogy az ilyen jó emberek nem kívánnak velem szórakozni.

Amikor koraérettnek tettettem magamat, azt beszélték rólam, hogy koraérett vagyok. Amikor semmittevést színleltem, azt beszélték, hogy semmittevő vagyok. Amikor megjátszottam, hogy képtelen vagyok regényt írni, azt mondták, hogy képtelen vagyok regényt írni. Amikor hazugnak tettettem magam, azt mondták, hogy hazug vagyok. Amikor gazdagnak adtam ki magam, azt beszélték, hogy gazdag vagyok. Amikor megjátszottam a közömböst, azt mondták, hogy közömbös alak vagyok. De amikor igazi fájdalomtól jaidultam fel,

akkor azt mondták, hogy fájdalmat színlelek.

Nem, valami nagyon nincs rendjén.

Hát nem marad egyéb megoldás, mint az öngyilkosság?

Ennyire szenvedek, és mégis, arra a gondolatra, hogy öngyilkosként fogom végezni, hangosan felzokogtam.

A történet a tavaszi reggel napfényében fürdő két-három szilvavirágról, és a fiatal heidelbergi diákról, aki a szilvafa ágára kötötte fel magát.

– Mama, szidj meg!

– Miért?

– Mert azt mondják, hogy pipogya alak vagyok.

– Tényleg? Te pipogya alak!... Na, most jól van?

Mama páratlan jósága. Ha rágondolok, sírhatnékom támad. Halálommal a Mamától is bocsánatot kérek.

Bocsásson meg, csak most az egyszer bocsásson meg.

*az évek az évek
úgy vakon nőnek fel
a daru-csibék*
szegénykék hogy híznak
(Újév napján írtam)*

* A daru a kínai-japán hagyományban a hosszú élet jelképe.

MORFIUM ATROMOL NARCOPON
PANTOPON PABINAL PANOPIN AT-
ROPIN

Mi a büszkeség? A büszkeség, micsoda?

Hát nem élhet az ember – a férfi! – anélkül, hogy azt hinné: „Nagyszerű lény vagyok”, „sok jó tulajdonsággal rendelkezem” stb.?

Nem szeretem az embereket, az emberek nem szeretnek.

Szellemi vetélkedő.

méltóságteljesség – ostobaság

Csakhogy ahhoz, hogy életben maradj,
muszáj megjátszanod magadat.

Egy pénzkérő levél:

Válaszolj.

Kérlek, válaszolj.

De úgy válaszolj, hogy az nekem jó hír legyen.

Hangosan felnyögök, ha csak belegondolok, hogy hányféle megaláztatásban lesz még részem.

Nem, egyáltalán nem színészkedem.

Kérlek, könyörgök.

Belehalok a szégyenbe.

Ez nem túlzás.

Csak a válaszodat várom, nap mint nap;
reszketek éjjel-nappal.

Ne alázz meg porig.

Kuncogást hallok a falak felől. Késő éjszakáig forgolódom az ágyban.

Ne szégyeníts meg.

Nővérem!

Amikor idáig értem az olvasással, becsuktam a naplót, és visszatettem a faládába. Az ablakhoz mentem, tágra nyitottam, és amíg a fehéren füstölgő esőt néztem a kertben, visszagondoltam arra az időre.

Hat év telt el azóta. Naodzsi kábítószer-élvezete miatt váltam el. Nem, ezt nem mondhatom, mert van egy olyan érzésem is, hogy anélkül is elváltam volna előbb-utóbb, hogy ez már a születésem pillanatában el volt határozva, és ilyen vagy olyan okból, mindenképpen bekövetkezett volna. Naodzsinak nehézségei támadtak, nem tudta kifizetni a számláit a patikusnak, és örökösen tőlem kunyerált pénzt. Akkoriban mentem csak férjhez Jamagihoz, és nem bánhattam teljesen szabadon a pénzzel, és különben sem találtam helyénvalónak, hogy a férjemtől kapott pénzt titokban öcsémnek adjam. Megbeszéltem a dolgot O-Szekivel, a cselédlánnyal, aki elkísért a férjem házába, és úgy döntöttem, hogy eladom karkötőimet, nyakláncaimat, ruháimat. Naodzsi levelet írt, amelyben körülbelül ezt állt: „Kérlek, küldj pénzt. A bánattól és a szégyentől nem tudnék most a szemed elé kerülni, még telefonon sem merlek felhívni. Ezért kérlek, küldd a pénzt O-Szekivel Uehara Dzsiró, a regényíró címére (itt megadta a pontos címet), akit bizonyára magad is ismeresz, legalábbis névről. Uehara úr romlott ember hírében áll, de ez óriási tévedés, úgyhogy nyugodtan elküldheted a címére a pénzt. Megbeszéltem vele, hogy azonnal értesítsen telefonon, ha megkapta a pénzt, ezért feltét-

lenül oda küldd, kérlek. Nem szeretném, hogy a Mama megtudja, hogy milyen állapotba jutottam. Úgy számítom, hogy még mielőtt megtudná, valamiképpen kigyógyítom magam. Ha elküldöd a pénzt, kifizetem vele minden adósságomat a patikusnál, és aztán visszavonulok a sioharai nyaralónkba és kigyógyulok, úgy megyek haza. Becsületszavamra leszokom a kábítószerrel attól a naptól kezdve, hogy a patikusnak megtérítettem minden adósságomat. Esküszöm az élő Istenre. Higgy nekem, kérlek, és küldd el a pénzt Uehara úrhoz, O-Szekivel, úgy, hogy a Mama ne tudjon meg róla semmit, kérlek.”

Én követtem Naodzsi utasítását, és O-Szekivel titokban elküldtem a pénzt Uehara úr lakására, de Naodzsi ígéretei mindig hazugságnak bizonyultak. Ahelyett, hogy Sioharába ment volna, a nyaralóba, egyre inkább rászokott a kábítószerre, és állapota egyre súlyosbodott. Pénzkérő leveleinek a hangja egyre patetikusabb lett, már-már úgy hatottak, mint egy-egy fájdalmas sikoly. Szívet tépően esküdözött, hogy most aztán igazán leszokik a kábítószerrel, és én – bár tudtam, hogy talán ismét hazudik – eladogattam a brossaimat, ezt-azt, és újra meg újra elküldtem neki a pénzt O-Szekivel Uehara úrhoz.

– Miféle ember ez az Uehara úr?

– Alacsony, rossz arcú, barátságtalan ember – válaszolta O-Szeki. – De csak ritkán van odahaza. Legtöbbször csak a felesége van otthon, meg a lánya, olyan hat-hét éves forma. A felesége nem szép, de rendes, kedves asszony. Nyugodtan rá meri bízni az ember a pénzt.

Ha összehasonlítom akkori önmagamot a mostanival – de mit is beszélek, annyira más voltam, hogy összehasonlításról szó sem lehet –, felhőkben járok,

könnyelmű teremtés voltam, egyre jobban aggódtam, mert Naodzszi mind nagyobb összegeket facsart ki tőlem, és egy napon a Nó-színházból jövet a Gindzán kiszálltam, hazaküldtem a kocsit, és gyalog indultam el a Kjóbasi irányába, Ueharáékhoz.

Uehara úr egyedül volt a szobában, újságot olvasott. Csíkos, bélelt kimonót és fehér pettyes haori-mellényt viselt, nem tudtam megállapítani, hogy öreg-e vagy fiatal. Első benyomásra egy sohasem látott, ritka állathoz hasonlított.

– A feleségem oda van, a gyermekekkel együtt, hogy kiváltsa az élelmiszeradagot – szakadozottan, orrhangon beszélt. Úgy láttam, hogy összetévesztett a felesége valamelyik barátnőjével. Amikor megmondtam, hogy Naodzszi nővére vagyok, nevetve felhorkant. Nem tudom, miért, de beleborzongtam.

– Elmenjünk valahová? – kérdezte. Köpenyt vett fel, új szandált húzott, és már indult is kifelé a folyosón előttem.

Odakinn már leszállt a tél eleji alkony. Hideg szél fúj. Úgy éreztem, hogy a Szumida folyó felől fúj. Uehara úr jobb vállát kissé a szembefújó szélnek vetette, és szótlanul haladt Cukidzszi irányába. Én szinte futva mentem utána.

A Tokió Színház mögötti bérház alagsorába mentünk. Egy mintegy húszgyékényes, hosszúkás helyiségben öt-hat társaság ivott csendben, külön-külön asztalok körül.

Uehara úr vizespohárból itta a szakét. Nekem is kért egy vizespoharat és töltött. Megittam két pohárral, de nem éreztem semmit.

Uehara úr csak itta a szakét, fújta a füstöt, és sokáig meg sem szólalt. Én akkor jártam életemben elő-

ször ilyen helyen. Nyugodt voltam, és nagyon jól éreztem magam.

– Jobb lenne, ha inna. . .

– Hogyan?

– Mármint az öccse. Jobb lenne neki, ha átállna az alkoholra. Egy időben én is kábítószerrel éltem. Az emberek ezt szörnyűnek találják. Az alkohol is ugyanaz, de azt készségesen megbocsátják. Mit szólna hozzá, ha az öccsét átnevelném iszákosnak?

– Én láttam egyszer egy iszákost. Újévi látogatásra indultam, és a kocsinkban a sofőrünk egy ismerőst találtam. Felpuffadt, vörös arccal aludt és hangoosan horkolt. Én felkiáltottam meglepetésemben. A sofőrünk azt mondta, hogy ez egy iszákos, és kirángatta a kocsiból. A vállára vette, és elvitte valahová. Úgy lógott a vállán, mintha nem lenne benne semmi csont, és állandóan dörmögött valamit közben. Akkor láttam először életemben iszákost. Csodálatos volt!

– Én is iszákos vagyok.

– De azért mégsem olyan, mint az volt.

– Maga is iszákos.

– Nem, nem, én láttam, hogy néz ki egy iszákos, és az egészen más.

Uehara úr csak most nevetett fel felszabadultan.

– Nem tudom. Lehet, hogy az öccse nem lesz képes áttérni az alkoholra, de mindenesetre jobb lenne neki, ha inna. Na menjünk, bajba kerül, ha későn megy haza, nem?

– Á, dehogy, nem számít.

– Az igazság az, hogy túl zsúfolt nekem ez a hely. Kisasszony, fizetünk!

– Nem lesz túl drága? Ha kell, nálam is van valami pénz.

- Akkor fizesse ki most maga a számlát.
- Lehet, hogy nem lesz elég a pénzem.
- Belenéztem a táskámba, és megmondtam Uehara úrnak, hogy mennyi pénz van nálam.
- Azon a pénzen még elmehetünk két-három helyre inni. Legyünk ésszél! – mondta morcos képpel, aztán felnevetett.
- Szeretne még inni valahol? – kérdeztem, de ő komolyan megrázta a fejét.
- Nem, elég volt. Taxit hívok, magának is haza kell mennie.

Felbotorkáltunk a sötét lépcsőkön az alagsorból. Uehara úr egy lépéssel előttem haladt, és amikor a feljáró feléhez értünk, hirtelen megfordult és szájon csókolott. Én keményen összeszorítottam az ajkam.

Uehara úrban nem találtam semmi különösebb szeretnivalót, mégis attól a pillanattól fogva nekem is volt egy „titkom”!

Uehara úr csattogva lépegetett tovább felfele, és én valami csodálatosan áttetsző érzéssel követtem. Amikor kiértünk, a folyóról fújó szél megérintette az arcomat. Nagyon jólesett.

Uehara úr taxit hívott nekem, és szó nélkül váltunk el.

Amíg a taxi rázott, úgy éreztem, hogy a világ egyszerre kitérült előttem, szélesen, mint a tenger.

Egyszer valamin összezörrentünk a férjemmel, és rossz kedvem volt.

- Tudd meg, hogy van egy szeretőm – vettem oda neki.

- Tudom. Hozoda, mi? Nem tudnál szakítani vele?

Nem válaszoltam.

Akárhányszor összekaptunk valamin, mindig ezt

hozta fel. „Mna, ezzel vége”, gondoltam magamban. Olyan volt, mint amikor az ember rosszul szabta ki a ruhát, és miután már kiszabták, nem lehet többé helyrehozni. El kell dobni az egézszt, és újat kell venni.

Egy éjszaka a férjem megkérdezte, hogy a gyermek, akit hordok, az övé-e. Úgy megijedtem, hogy egész testemben reszketni kezdtem. Most visszagondolva belátom, hogy mindketten igen fiatalok voltunk. Nem tudtam még, hogy mi a szerelem, sőt még azt sem értettem, hogy mi a szeretet. Teljesen belehabarodtam Hoszoda festményeibe, és fűnek-fának ömlengtem, hogy Hoszoda mellett milyen gyönyörű is lenne az élet, meg hogy mit sem ér egy házasság, ha az ember férje nem olyan kifinomult ízlésű ember, mint Hoszoda. Persze mindenki félreértett, én meg – anélkül, hogy fogalmam lenne róla, hogy mi a szerelem vagy a szeretet – nyugodtan újságoltam fűnek-fának, hogy mennyire szeretem Hoszodát. Még csak meg sem próbáltam visszavonni, és ebből rengeteg bonyodalom támadt. Ezért jutottunk odáig, hogy a férjem még a szívem alatt hordott gyermek miatt is gyanúsítgatni kezdett. És bár válásról nyíltan nem esett szó, egyre inkább elhidegültünk egymástól. Én visszamentem O-Szekivel Anyához. A gyermek halva született, és én sokáig ágyban fekvő beteg voltam. És ezzel vége is lett mindennek köztem és Jamagi között.

Naodzi bizonyos mértékben felelősnek érezhette magát a válásom miatt, mert kibőgte a szemét, és vinnyogott, hogy meg akar halni. Megkérdeztem, hogy mennyivel tartozik a patikusnak, erre mondott egy csillagászati összeget. Később aztán kiderült, hogy hazudott, mert az igazi összeget nem merte be-

vallani – az ugyanis a háromszorosa volt annak, amit akkor mondott.

– Találkoztam Uehara úrral – mondtam neki. – Nagyszerű ember. Mit szólnál hozzá, ha ezután együtt járnánk szakét inni, hármásban? A szaké nem kerül sokba. Annyi pénzem mindig lesz, hogy ki tudjam fizetni a számlát, ha szakét iszunk. Ami meg a tartozásodat illeti a patikusnál, ne emészd magad, majd azt is kifizetjük valahogy.

Naodzszi szörnyen megörült, hogy találkoztam Uehara úrral, és hogy nagyszerű embernek tartom. Még aznap este elrohant hozzá inni a tőlem kapott pénzzel.

Lehet, hogy a kábítószer-fogyasztás idegbetegség. Én kezdtem dicsérni Uehara urat, és kölcsönkértem a könyveit az öcsémtől. Elolvastam és boldogan ömlengtem Naodzsinak, hogy milyen remek író ez az Uehara. Naodzszi eleinte csodálkozott rajta, hogy megértem, amit Uehara ír, de aztán újabb és újabb könyveit olvastatta el velem. Rövidesen teljesen belemelegedtem az Uehara-könyvek olvasásába, és öcsémmel sokat beszélgettünk a szerzőről. Naodzszi minden este elvonult hozzá inni, és Uehara tervei szerint fokozatosan áttért az alkoholra. Közben titokban elmondtam Anyának, hogy Naodzszi menyével tartozik a patikusnak. Fél kezével eltakarta az arcát, és úgy ült egy ideig mozdulatlanul. Végül felemelte a fejét, és szomorkásan mosolyogva azt mondta: „Nincs mit tenni, vissza fogjuk fizetni, minden hónapban egy keveset, bár nem tudom, hogy hány évig fog tartani.”

Ennek már hat éve.

Holdliliom. Öcsém is szenvedhetett. Még most is zsákutcában tévelyeg, és nem tudja, hogyan juthat

ki belőle. Csak iszik mindennap, és közben biztosan a halálra gondol.

Mi lenne, ha én is úgy istenigazából züllésre adnám a fejem? Vajon ezzel nem könnyítenék valamit Naodzsinn?

„Van-e olyan ember, aki nem züllött el?“, jegyezte fel a kérdést Naodzsi a füzetébe. Ha belegondolok, magam is züllöttnnek érzem magam, sőt Vada bácsit is, és még Anyát is. De a züllöttség vajon nem a gyöngegség egy formája?

4

Sokáig töprengtem, hogy irjak-e vagy sem, de ma reggel eszembe jutottak Jézus szavai: „Legyetek okosak, mint a kígyó, és szelídek, mint a galamb.” Felbátorítottak ezek a szavak, és elhatároztam, hogy megírom ezt a levelet.

Naodzsi nővére vagyok, ha már elfelejtett volna, kérem emlékezzék vissza.

Először is bocsánatot kell kérnem amiatt, hogy Naodzsi az utóbbi időben állandóan a terhére volt. (Egyszersmind úgy érzem, hogy Naodzsi ügyei végső soron csak rá tartoznak, és semmi értelme, hogy beleártsam magam, vagy hogy bocsánatot kérjek miattuk.) Ma nem az öcsém, hanem a magam számára szeretnék kérni valamit Öntől. Naodzsi elmondta, hogy az Ön kjóbaszi lakását lebombázták, és Ön elköltözött Tokió külvárosába. Nagyon szerettem volna meglátogatni, de mivel Anya egészségi állapota ismét romlott, nem hagyhatom magára, hogy felmenjek Tokióba. Ezért határoztam úgy, hogy levélben fordulok Önhöz.

Szeretnék valamit megbeszélni Önnel.

Az, amiről beszélni akarok, az Onna Daigaku* szempontjából rettenetesen ravasznak, mocskosnak, sőt elvetemedett bűncselekménynek tűnhet, csakhogy én – illetve nem is csak én, hanem mi – nem élhetünk úgy tovább, ahogy eddig éltünk. Ezért fordulok most útmutatásért Önhöz, akit öcsém a világon a legjobban tisztel, ezért tárom fel Ön előtt legrejtettebb érzéseimet.

Mostani életem elviselhetetlen. Nem arról van szó, hogy szeretem vagy nem szeretem ezt az életmódot; egyszerűen lehetetlen úgy élnünk itt tovább Anyával meg Naodzsival, mint eddig.

Tegnap nagyon rosszul voltam. Belázasodtam, nem kaptam levegőt, nem találtam a helyem. Délután az esőben feljött a szomszéd lánya. Rizst hozott a hátán. Én átadtam neki az odaigért kimonókat. Az ebédlőben ültünk egymással szemben, teáztunk, amikor igen józan hangon azt mondta:

– Meddig tudnak még megélni abból, hogy eladják a dolgaikat?

– Fél évig, egy évig – válaszoltam. A jobb kezemmel félig eltakartam az arcom. – Álmos vagyok, szörnyen álmos vagyok.

– A fáradtságtól van. Teljesen ki van merülve idegileg.

– Igen, azt hiszem, igaza van.

Könnyek toluhtak a szemembe. Hirtelen két szó vetődött fel bennem: „realizmus” és „romantika”. Bennem nincsen „realizmus”. Lehet egyáltalán így élni?,

* Onna Daigaku: A nők iskolája, Kaibara Ekken (1730—1814) japán konfuciánus írástudó műve, amely a leányok és asszonyok viselkedésének szabályait foglalja össze. A mű megjelenésétől (1790) a XIX. század utolsó harmadáig a nőknek e szabályok szerint kellett élniük Japánban, de később is hivatkoztak még rá.

gondoltam, és hideg futott végig a hátamon. Anya állandóan betegeskedik, többet fekszik, mint amennyit fenn van, Naodzsi meg lelkibeteg, amint azt Ön is tudja. Ha itthon van, egész nap a helybéli fogadóban ül és vedeli a törkölyt. Minden harmadik nap felmegy Tokióba a pénzzel, amit én az eladogatott ruhákért kapok. De nem ez az, ami fáj. Hanem az, hogy világosan látom előre, hogyan megy tönkre az életem, mint a banánfa levele, amely nem hullik le, hanem ott rothad el a fán. Félelmetes, elviselhetetlen érzés ez. Ki akarok törni ebből az életmódból, még ha ez ellenkezik is az Onna Daigaku-ban előírt viselkedési normákkal. Ezért van szükségem az Ön tanácsára.

Szeretnék Anya és Naodzsi előtt tiszta vizet önteni a pohárba. Nyíltan ki akarom jelenteni nekik, hogy valamikor szerelmi viszonyom volt egy személlyel, és a jövőben ennek a személynek a szeretőjeként óhajtok élni. Ezt a személyt Ön is bizonyára jól ismeri. Nevének kezdőbetűi: M. C. Valahányszor valami bánt, mindig úgy érzem, hogy odamenekülök hozzá, M. C.-hez, és belehalok a szerelmébe.

M. C.-nek is felesége van és gyermeke, mint Önnek. És biztos vannak nálamnál szebb és fiatalabb barátnői is. De érzem, hogy ha nem megyek el hozzá, nem tudok tovább élni. M. C. feleségével még nem találkoztam, de úgy tudom, hogy nagyon kedves, jóindulatú asszony. Ha rá gondolok, szörnyűséges teremtésnek érzem magam. De jelenlegi életem még ennél is szörnyűségesebb, és semmi sem akadályozhat meg abban, hogy M. C. segítségét kérjem. „Okosan, mint a kígyó, és szelíden, mint a galamb” – így szeretném beteljesíteni a szerelmem, bár bizonyos, hogy ezt a világon senki – még Anya vagy Naodzsi – sem fogja helyeselni. És Ön? Sírhatnékom támad, ha elgondo-

lom, hogy mindent egyedül kell kigondolnom és végrehajtanom. Ez az első igazi esemény az életemben, és nem tudom, hogy van-e rá mód, hogy úgy vágjam ki magam ebből a szorongatott helyzetből, hogy az közmegelegedést keltsen. Úgy vagyok vele, mint egy algebrai faktoranalízissel: töröm a fejem a megoldáson, és amikor úgy érzem, hogy megtaláltam azt a pontot, ahonnan az egész gyönyörűen megoldható, előnt az öröm.

De vajon mit gondol rólam M. C., aki nekem a legdrágább ezen a világon? Azonnal elpárolog a jókedvem, ha csak rá gondolok. „Rákényszerített feleségnek” nem nevezhetem magam, esetleg „rákényszerített szeretőnek”. De ha csak ezért nem kellek M. C.-nek, akkor minden további szóért kár. Ezért szeretnék Öntől kérni valamit: kérem, kérdezze meg Ön tőle, hogy mit gondol. Hat évvel ezelőtt a szívemben feltűnt egy halvány szivárvány – nem volt ez szerelem vagy szeretet –, de amint az évek múltak, a színe egyre mélyült. Én egyetlen pillanatra sem vesztettem szem elől. A zápor utáni szivárvány hamar eltűnik, de az emberi szívben lakozó szivárvány, úgy tetszik, nem foszlik szét. Kérem, kérdezze meg Őt, hogy mit gondol rólam igazán. Hogy zápor utáni szivárványnak hisz-e? És hogy az Ő szivárványa régen szertefoszlott-e már?

Ha igen, nekem is ki kell oltanom a magamét. De csak úgy tudom kioltani, ha előbb az életemet oltom ki.

Könyörgök, válaszoljon.

Uehara Dzsiró úrnak. (Az én Csehovomnak. My Chekhov, M. C.)

Ui. Az utóbbi időben kissé meghíztam. De ettől, úgy érzem, nem állatiasabb, hanem ellenkezőleg, em-

beribb lettem. A nyáron csak D. H. Lawrence egy regényét olvastam.

Nem kaptam választ, hát én írok újra Önnek. Előző levelem tele volt ravaszabbnál ravaszabb kelepccékkal, de Ön biztosan átlátott rajta. Igen, megpróbáltam minden sorába a lehető legtöbb fondorlatot sűríteni. Ön bizonyára azt gondolta, hogy végül is egyetlen célom az volt vele, hogy pénzt kérjek, hogy így segítsen rajtam. Ezt magam sem tagadom, csak hogy ha csupán arra lett volna szükségem, hogy valaki kitarthatson, akkor – már megbocsásson – nem pont Önt kértem volna meg rá. Azt hiszem, hogy bőven akad olyan gazdag, idős úr, aki szívesen magához venne. Nemrég valóban kaptam is egy különös házassági ajánlatot. Egy hatvanon felüli özvegy úr, egy nagy művész, akit névből talán Ön is ismer, a Művészeti Akadémia tagja, vagy valami efféle, eljött ebbe a hegyi nyaralóba, hogy megkérje a kezemet. A szomszédságunkban lakott Nisikatában, és a kerületi gyűléseken találkoztunk is néha. Egyszer egy őszi alkonyon, emlékszem, Anyával hazafelé hajtottunk, és amikor a háza elé értünk, láttuk, hogy ott áll a kapujában gondolataiba merülve. Anya a kocsi ablakából könnyedén biccentett feléje, mire a mester morcos, fakó arca azonnal lángba borult, mint az őszi falevél.

– Szerelmes? – kérdeztem kötődve. – Beleszeretett Anyába?

– Nem. Nagyszerű ember – válaszolta Anya hal-
kan, mintha magában beszélne.

A művészek tisztelete, úgy látszik, nálunk már családi hagyomány.

Nos, ez a mester egy bizonyos hercegnek, Vada bácsi koboldkompániája egyik tagjának a közvetítésével

üzenetet küldött Anyának, miszerint a felesége már néhány éve meghalt, és szeretné megkérni a kezem. Anya azt mondta, hogy azonnal válaszoljak, akár elfogadom, akár nem. Nem sokáig gondolkoztam, hamar megírtam neki, hogy most nem szándékozom férjhez menni.

– Nem baj, ha elutasítom? – kérdeztem Anyát.

– Ugyan, magam sem gondoltam, hogy sok értelme lenne.

A tagadó választ tartalmazó levelet a mester karuidzavai nyaralójába küldtem, ahol akkor tartózkodott. Rá két-három napra váratlanul személyesen toppant be hozzánk. Azt mondta, hogy egy idzui üdülőhelyen van dolga és átutazóban jár erre. Levelem nem kapta kézhez, elkerülték egymást. Úgy látszik, hogy a művészeknek sohasem nő be a fejük lágya, akárhány esztendősek legyenek is.

Anya nem érezte jól magát, úgyhogy én fogadtam a kínai szobában.

– Levelem a tagadó válasszal körülbelül most érkezhetett meg Karuidzavába – mondtam, miközben a teát szolgáltam fel. – Alaposan megfontoltam, de sajnos, úgy érzem, hogy nem fogadhatom el ajánlatát.

– Valóban? – kérdezte kissé idegesen, és letörölte arcáról a verejtéket. – Azért kérem, gondolja meg még egyszer. Lehet, hogy – hogy is mondjam csak – lelkiileg nem tudnám Önt boldoggá tenni, de anyagilag annál inkább. Erről biztosíthatom. Bocsássa meg, ha túlságosan szókimondó voltam.

– Nem nagyon értem, hogy mit ért Ön boldogság alatt. Kérem, bocsássa meg, ha szemtelenségnek hangzik az, amit mondok. Csehov írta a feleségének egy levelében: „Szüljön gyermeket, szülje meg a gyermekünket.” Nietzsche is említést tesz egyik esszéjében

egy nőről, akitől gyermeket szeretne. Hát én is gyermeket szeretnék. A boldogság nem érdekel. Persze pénzt is szeretnék, de csak annyit, hogy fel tudjam nevelni a gyermekemet.

A mester furcsa nevetést hallatott.

– Különös teremtés! Mindenkinek ki tudja mondani, amit gondol. Ha mellettem élne, az ihlet friss fuvaltatát hozhatná munkámhoz.

Nemigen illet korához ez a fellengzős fogalmazás. Igaz ugyan, hogy megfordult a fejemben az is, hogy ha egy ilyen nagy művész alkotómunkáját csekély erőmmel megpezsdíthetném, azért már csakugyan érdemes lenne élni, de sehogyan sem tudtam magamat elképzelni a mester karjaiban.

– És nem számít, ha nem vagyok szerelmes? – kérdeztem, és kissé elmosolyodtam.

– A nőknél ez nem számít – válaszolta a mester komolyan. – Egy nőnél nem baj, ha határozatlan.

– Csakhogy egy magamfajta asszony nem tudja elképzelni a házasságot szerelem nélkül. Már felnőtt vagyok, jövőre harminc leszek – mondtam, és szinte a számhoz kaptam.

Harminc... Valamikor egy francia regényben olvastam, hogy a nő huszonkilenc éves koráig megőriz valamit a leányság illatából, de harmincéves korára ez az illat végleg elszáll. Elviselhetetlen szomorúság tört rám, amint eszembe jutottak ezek a szavak. Kínéztem. A tenger felszíne élesen csillogott a déli verőfényben, mint a széttört üvegcserepek. Amikor azt a regényt olvastam, magam is hajlottam rá, hogy igazat adjak a regényírónak. Most visszakívántam azt az időt, amikor még bele tudtam nyugodni abba, hogy egy nő élete véget ér harmincéves korában. Az eladogatott karperecekkal, nyakláncokkal, ruhákkal, övek-

kel együtt az én testem leányillata is lassan-lassan elhalványult, oda lett. Fakó, középkorú asszony. Milyen borzasztó! De egy középkorú asszony élete is asszonyi élet végső soron. Ezt most kezdem megérteni. Emlékszem, hogy tizenkilenc éves koromban egy tanárnőm, egy angol hölgy, mielőtt hazament Angliába, így szólt hozzám:

– Neked nem szabad szerelembe esned. Ha szerelmes leszel, boldogtalan leszel. Ha mégis szerelmes akarsz lenni, hagyd későbbre. Majd, mondjuk, úgy harminc körül...

Én csak bamba értetlenséggel bámultam. El sem tudtam képzelni akkor, hogy mit is jelenthet harmincévesnek lenni.

– Azt beszélik, hogy el akarják adni ezt a nyaralót – szólalt meg hirtelen a mester, és arcáról kárörömet olvastam le.

Nevetve válaszoltam:

– Ne haragudjon, de a Cseresznyéskert jutott az eszembe. Talán meg szándékozik vásárolni?

A mester, mint művész, pontosan megértette, hogy mit akarok mondani, és durcásan elbiggyesztette az ajkát. Nem válaszolt.

Igaz ugyan, hogy volt szó róla, hogy eladjuk a nyaralót ötszázezer jenért egy hercegnek, de aztán valahogy mégsem lett belőle semmi. A mesternek, lám, még ez is a fülébe jutott. De azt már nem tudta elviselni, hogy a Cseresznyéskert Lopahinját lássuk benne. Minden kedve odalett. Váltottunk még néhány üres szót, aztán elment.

Amit Öntől kérni akarok, azt nem azért teszem, mintha Önben is Lopahint látnám, ebben biztos lehet. Hallgassa meg egy középkorú asszony tolakodását.

Már vagy hat éve annak, hogy először találkoztunk.

Semmit sem tudtam akkor Önről, csak annyit, hogy az öcsém mestere – és nem is valami jó mestere. Aztán szakét ittunk együtt vizespohárból, és Ön elkövetett egy kis csintalanságot. De én nem bántam. Csak valami furcsa könnyedséget éreztem. Ön iránt meg nem éreztem semmit, sem szeretetet, sem undort. Közben elolvastam néhány könyvét, hogy öcsémnek a kedvében járjak. Néha tetszett, néha nem, mindenesetre nem voltam valami szenvedélyes olvasó. Mégis, már nem is tudom, mikortól, az Ön lénye valahogy átítatta egész lényemet, mint amikor a köd az ember egész testét átjárja. Az, ami azon az éjszakán az alagsori lépcsőn kettőnk közt történt, élesen, elevenen tör fel az emlékezetemben, és úgy érzem, hogy sorsomnak döntő fontosságú mozzanata volt. Vágyakozom Ön után, és ha arra gondolok: talán ez a szerelem, úgy elfog a bánat és a csüggedés, hogy hangosan zokogok magamban. Ön egészen más, mint a többi férfiak. Nem úgy, mint Nina a Sirály-ban, nem azért lettem szerelmes Önbe, mert Ön író. Én nem bálványozom az írókat, és ha azt gondolná rólam, hogy kékharisnya vagyok, én is zavarba jönnék. Gyermeket szeretnék Öntől.

Lehet, ha valamikor régen találkoztunk volna, mielőtt még Ön megházasodott és én férjhez mentem, akkor összeházasodhattunk volna, és most nem kellene ennyit szenvednem. De én már belenyugodtam abba, hogy Ön nem vehet feleségül. Gyűlöletesnek találnám, durva erőszaknak, hogy a feleségét félretolja. Nekem elég, ha csupán az ágyasa lehetek. (Nem akartam ezt a szót kimondani, de ha „szerelmest” mondok helyette, az is ugyanazt jelenti.) Persze az ágyasok élete nehéz. A férfiak rendszerint csak addig tartják meg az ágyasukat, amíg hasznukat veszik. Utána elhagyják,

és úgy hatvan körül mind visszatérnek a feleségükhöz. Legalábbis így hallottam, amikor Nisikatában a dajkám erről beszélgetett egy bácsival. Azt is mondták, hogy egy nő sose legyen ágyas. De én úgy érzem, hogy közöttünk más a viszony. Azt hiszem, hogy Önnek a legeslegfontosabb a munkája. De ha Ön megszeretne engem, és jó viszonyban lennénk egymással, az a munkájának is a hasznára válnék. Ezért a felesége is elfogadná a viszonyunkat. Nyakatekert szócsavarásnak tűnik, de én tudom, hogy gondolatmenetem helyes.

Ami kérdéses, az az Ön válasza. Szeret, nem szeret, vagy közömbös vagyok Önnek? Reszketek a félelemtől, hogy miként válaszol, mégis meg kell kérdeznem. A múltkori levelemben „rákényszerített szeretőnek” neveztem magam, és ebben a levelemben is „egy középkorú asszony tolakodásáról” irtam, de ha most elgondolom, hogy Ön nem válaszol, akkor tudom, hogy nem leszek sem rákényszerített, sem tolakodó, sem semmi – csak elepedek majd a homályban, magányosan. Ha nem válaszol – végem van.

Ön a regényeiben gyakran ír le szerelmi kalandokat, és a szóbeszéd is azt tartja Önről, hogy semmirekellő, én most mégis arra döbbsentem rá, hogy Ön valójában egy nagyon józan felfogású ember. Igaz, magam sem értem pontosan, hogy mit is jelent józan felfogásúnak lenni, de azt hiszem, hogy valami olyasmit, hogy ha az embernek kedve támad valamihez, azt megteszi. Szeretnék gyermeket szülni Öntől, csak is Öntől, mástól semmiképpen. A tanácsát kérem, és ha megértett, kérem, válaszoljon. Kérem, írja meg világosan, mit érez.

Az eső elállt, és feltámadt a szél. Délután három óra van. Most lemegyek, és kiváltom a szakéadagunkat: a legjobb minőségűt veszem. (Kozmoszt.) Tíz

percen belül elindulok, le a faluba, egy szatyorban két rumosüveget viszek magammal, és ezt a levelet. A szakéból nem adok Naodzsinak. Én iszom meg. Minden este egy-egy vizespohárral. Hiszen a szakét valójában vizespohárból kell inni, nem igaz?

Nem látogat el hozzánk?

M. C. ÚRNAK

Ma ismét esik: alig látható, apró szemű ködszitalás. Minden áldott nap csak ültem itthon, ki sem mozdultam: az Ön válaszát vártam. De a mai napig semmi hír sem érkezett. Ön vajon mire gondol? Lehet, hogy nem kellett volna Önnek arról a mesterről írnom. Lehet, hogy csak felingereltem azzal, hogy ezzel a leánykérési történettel megpróbáltam felkelteni Önben a versengési szellemet. De a leánykérés azzal véget is ért, és Anyával éppen az előbb neveltünk rajta egyet. Anyának az utóbbi időben fáj a nyelve, de Naodzsi esztétikai kezelésének hála, most már egészen jól van.

Az előbb kimentem a verandára, és ahogy a kavargó esőcseppeket néztem, megpróbáltam elképzelni, hogy Ön mit érez. Anya hangja szakított félbe:

– Gyere be, felfőztem a tejet – hívott az ebédlőből.
– Jól felforrósítottam, mert ma olyan hideg van.

Szürcsöltük a gőzölgő, forró tejet az ebédlőben, és arról a mesterről beszélgettünk.

– Egyáltalán nem illünk össze, a mester meg én – mondtam.

– Nem – válaszolta Anya nyugodtan.

– Ha meggondoljuk, hogy milyen önfejű vagyok, és hogy vonzódok a művészekhez, és ráadásul azt is, hogy milyen komoly jövedelme van, azt mondhatná az ember, hogy nagyszerű házasság lett volna. És én mégse lennék képes rá.

Anya felnevetett.

– Rossz gyerek vagy, Kadzuko. Ha annyira képtelennek érzed rá magad, akkor hogy lehet, hogy olyan szívélyesen csevegtél vele a minap? Nem értelek.

– De hiszen olyan érdekes volt. Annyi mindenről szerettem volna beszélni vele. Tudod, hogy milyen szókimondó vagyok.

– Ha valakivel szóba állsz, valósággal ráragadsz.

Anya nagyon jó hangulatban van ma.

Tegnap tupiroztam fel a hajam először.

– Azok tupirozzák fel a hajukat, akiknek ritkán nő – mondta Anya, mialatt a frizurámat nézte. – Te túlon túl jól nézel ki így, csak egy kis aranykorona hiányzik még a fejedről. Nem megy ez neked.

– Olyan kiábrándító tud lenni néha. Hát nem Anya mondta egyszer, hogy szép, fehér a nyakam vonala, és hogy nem kellene eltakarnom?

– De igen, emlékszem rá, hogy mondtam valami ilyesmit.

– Én a legcsekélyebb dicséretet is észben tartom, amíg élek. Úgy örülök, hogy még emlékszik rá.

– Az az úr is biztosan megdicsért a minap.

– Hát persze. Azért is ragadtam rá. Azt mondta, hogy ha vele lennék, akkor az ihlete – á, el sem tudom mondani. Én igazán kedvelem a művészeket, de nem bírom elviselni, amikor valaki annyira adja a nagyot.

– Hát a Naodzsi mestere miféle ember?

Végigfutott a hideg a hátamon.

– Nemigen ismerem, de hát milyen lehet, ha egyszer a Naodzsi mestere? Azt mondják, hogy címeres gazember.

– Címeres? – suttogta Anya, és a szeme megcsillant az örömtől. – Érdekes kifejezés. Ha címeres, akkor nincs miért félni tőle. Olyan, mint egy kedves kiscica,

amelyiknek csengő van a nyakában. Azok a gazemberek a veszélyesek, akiken nincsen címer.

– Az meglehet.

Boldog voltam, boldog, úgy éreztem, mintha a testem egyszerre füstté válna és felemelkedne az égbe. Érti, meg tudja érteni, hogy mitől lettem ilyen boldog? Ha nem érti, megverem!

De igazán, miért nem jön el egyszer hozzánk? Persze megkérhetném Naodzsit, hogy hozza el, de ebben lenne valami mesterkélt, valami természetellenes. Sokkal jobb lenne, ha csak úgy, mintegy szeszélyből, egyszer csak betoppanna. Ha Naodzsival jönne, az is jó lenne, de jöjjön inkább egyszer, amikor Naodzsi oda van Tokióban. Ha olyankor jön, amikor Naodzsi idehaza van, akkor biztos elmennek O-Szaki fogadó-jába törkölyt inni, és ennyi lesz az egész.

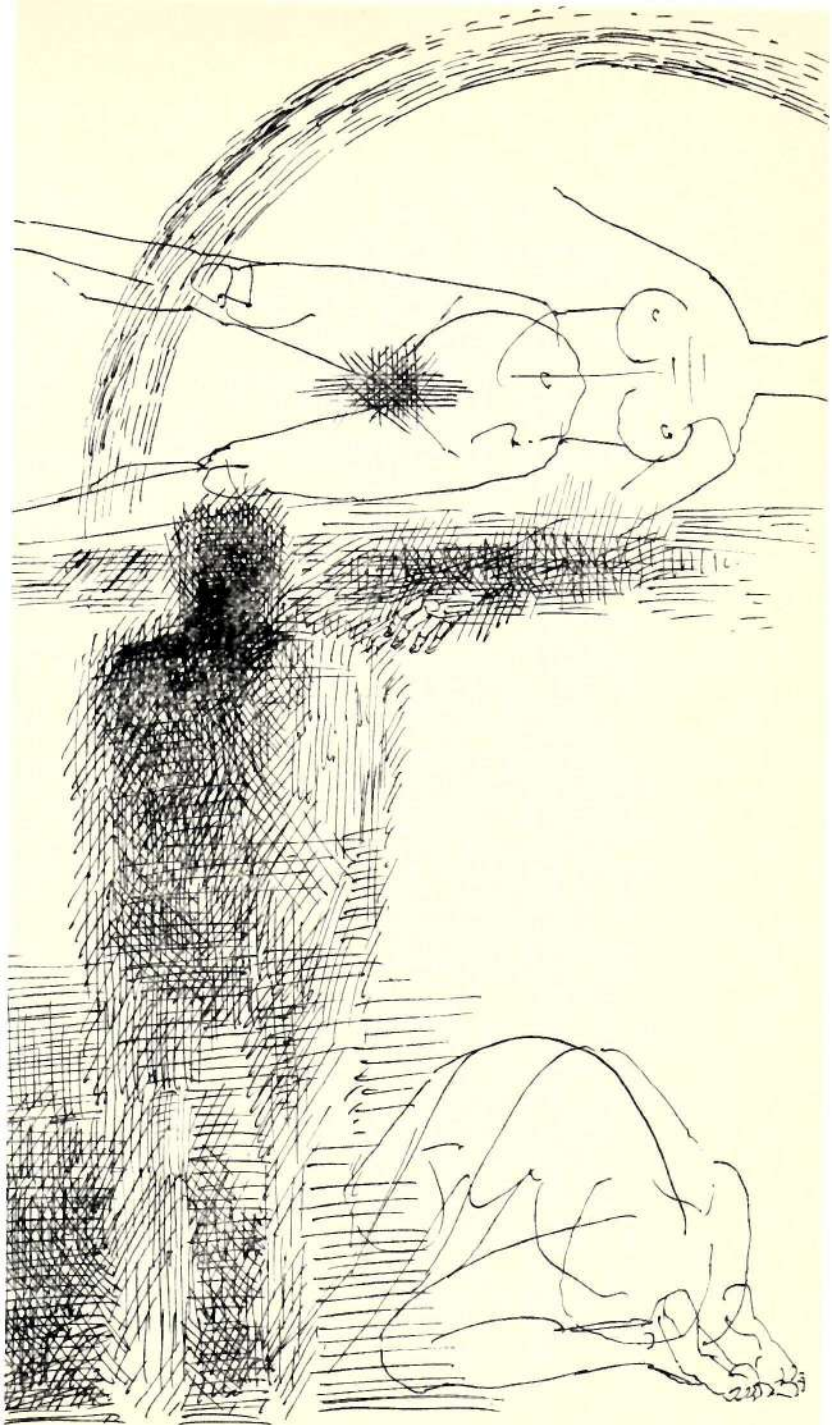
A mi családuknban mindenki szerette a művészeket, már nemzedékekkel ezelőtt is. Maga Kórin, a híres festő is megszállt egyszer kiotói családi házunkban, és gyönyörű képeket festett a tolóajtókra. Ezért biztos vagyok benne, hogy Anya is nagyon örülne a látogatásának. A fenti szobában szállásolnám el. Ne felejtse el majd eloltani a villanyt. Én majd kezemben kicsiny gyertyával felosonok a sötét lépcsőkön. Vagy nem akarja? Biztosan túl korainak tartja majd.

Én szeretem a gazembereket, főleg a címereseket. Magam is szeretnék címeres gazember lenni. Úgy érzem, másként élni sem tudnék. Én Önt Japán egyes számú címeres gazemberének tartom. Naodzsi elmondta, hogy Önt sokan támadják, piszkos, mocskos alaknak tartják, gyűlölik – ám én egyre jobban szeretem. Most, hogy ilyen hírneve van, Ön körül biztosan nyüzsögnek a barátnők, de fokozatosan eljut majd oda, hogy csak engem szeressen. Nem tudom, miért,

de erről meg vagyok győződve. Tudom, hogy Ön nap mint nap boldogan fog dolgozni, ha majd együtt élünk. Nekem kicsi koromtól mindig azt mondták, hogy mellettem az ember elfelejtené minden bánatát. Eddig még egyetlenegyszer sem tapasztaltam, hogy valaki gyűlölt volna. Mindenki azt mondta, hogy kedves leány vagyok. Ezért vagyok olyan biztos benne, hogy Ön sem tudna meggyűlölni soha.

Jó lenne, ha találkozhatnánk. Nincs is már szükségem rá, hogy válaszoljon. Találkozni akarok Önnel. A legegyszerűbben úgy lehetne, ha felkeresném tokiói lakásán, de mivel Anya állandóan betegeskedik, nem hagyhatom magára (ápoló és szolgáló vagyok egy személyben), így tehát ez pillanatnyilag megvalósíthatatlan. Kérem, tegye meg: jöjjön el ide mindenképpen. Csak egyszer akarom, hogy találkozzunk. Ha találkozoznánk, mindent megértene. Látnia kell a szájam sarkában a vékony ráncokat. Látnia kell a század betegségének ráncait. Arcom majd sokkal világosabban mondja el Önnek az érzéseimet, mint a szavaim.

Legelső levelemben írtam Önnek a szívárványról, amely a szívemben van. Nem olyan szép, nem olyan nagyszerű ez a szívárvány, mint a szentjánosbogár vagy a csillagok fénye. Ha olyan távoli és halovány lenne, akkor nem szenvednék ennyire, és lassan el tudnám talán felejteni Önt. Az én szívárványom lángholó hid, amelynek a tüze egész lényemet elemésztí. A kábítószer-élvező kínja, amikor nem jut hozzá a kábítószerhez, nem szörnyűbb az én kínomnál. Gyakran megrettenek még olyankor is, amikor tudom, hogy ez nem tévedés és nem gonoszság: vajon nem örültség ez, amit tenni akarok? Sokszor úgy érzem, hogy beletérbolyodom. Máskor meg higgadtan terveket szövök. Igazán, kérem, jöjjön el egyszer, akármikor, nem

számít, én nem megyek sehová, csak folyton-folyvást Önt várom, higgye el.

Kérem, csak még egyszer találkozzunk, és ha nem tetszem Önnek, mondja meg nyíltan. Ön lobbantotta fel bennem a lángot, Ön oltsa ki. Én, önerőmből, nem vagyok képes kioltani. Ha találkoznánk, ha találkozhatnánk, tudom, hogy az nekem megváltás lenne. És ha elgondolom, hogy a kilencedik század táján, amikor a Manjósu, azaz a Tízezer levél gyűjtemény verseit írták, és később is, amikor a Genácsi regénye játszódik, egészen természetes dolognak számított az, amit Öntől kérek: a vágy, hogy az ágyasa legyek, hogy gyermeket szüljek Öntől.

Aki kigúnyolja a leveletem, az magát az asszonyi életet gúnyolja ki, az asszonyok gyötrelmeit, hogy életben maradjanak. Megfulladok a kikötő állott levegőjében, vitorlát akarok bontani, még akkor is, ha kinn a nyílt tengeren tombol a vihar. A leeresztett vitorla mindig mocskos. Aki engem kigúnyol, maga is ilyen leeresztett vitorla. Semmit sem árthat nekem.

Jaj, mennyi baj van egy asszonnyal! Csakhogy ezúttal én szenvedek a leginkább. Hogyan ítélkezhet fellettem egy kívülálló, aki egy fikarcnyit sem szenvedett, akinek a kikötőben kókadognak csúf vitorlái? Semmi szükségem rá, hogy bárki is az én bajomon kérőddzék. Én nem bölcselkedem, soha-soha nem cselekedtem valamiféle meggondolás vagy bölcsélet alapján.

Tudom én, hogy azok az emberek, akiket a világ tisztel és becsül, hazug képmutatók egytől egyig. Én nem hiszek az emberek ítéletében. Csak a címeres gazemberek az én szövetségeseim. A címeres gazemberek. Ők az egyetlen kereszt, amelyre fel tudnám feszíttetni magam. Ítéljen el akár az egész világ, én a

szemükbe merem vágni: nem vagytok-e ti sokkal veszélyesebb gazemberek, mert nincsen rátok akasztva a címer?

Megért engem?

A szerelem nem hallgat az értelem szavára, és én egy kicsit túlzásba vittem a szócsavarást. Az az érzésem, hogy végig csak fecsegetem, mint Naodzsi szokott. Tulajdonképpen csak annyit akartam mondani, hogy várom, hogy eljöjjön, és hogy még egyszer szeretném látni.

Várákozni. Az emberi élet teli van érzelmekkel: öröm, harag, bánat, gyűlölet, de mindez együtt az emberi életnek csupán egy százalékát teszi ki. A maradék kilencvenkilenc százalék nem merő várákozás-e? Várákozni, összeszoruló szívvel, hogy vajon melyik pillanatban hangzik el a boldogság közeledő lépteinek a hangja a folyosón – és semmi! Túlon túl nyomorúságos ez az emberi élet, ez a valóság, amelyről mindannyian elmondhatjuk, hogy jobb lett volna bele sem születnünk. Ilyen gondolatok közt vergődöm és várok, kétségbeesetten várok valamit reggeltől estig, nap mint nap. Elviselhetetlenül nyomorultul érzem magam. Szeretnék örülni annak, hogy megszülettem, az életnek, az embereknek, a világnak.

Képes lesz vajon félresöpörni útjából az erkölcs tiltó tábláit?

M. C.-nek (Ez most nem a My Chekhov kezdőbetűt jelenti. Nem az íróba vagyok szerelmes. My Child.)

5

Három levelet küldtem ezen a nyáron egy bizonyos férfinak, de egyikre sem válaszolt. Szívem minden

fájdalmát beleöntöttem ezekbe a levelekbe, mert úgy éreztem, hogy másként nem élném túl. Amikor a postaládába bedobtam őket, mindig úgy éreztem magam, mint aki a sziklaszirtról a tajtékzó hullámokba veti magát. És hiába vártam, nem válaszolt.

Tettetett közönnyel kérdeztem meg Naodzsit, hogy mit tud róla. Azt válaszolta, hogy most is minden este leissza magát, mint azelőtt, egyre erkölcsteleőbb könyveket ír, és közmegvetés tárgya. Ráadásul rávette Naodzsit, hogy szervezzen kiadóvállalatot, amire Naodzsi persze azonnal ráállt: azon a személyen kívül még két-három regényírótól kapott szakmai tanácsokat, és most igyekszik felhajtani valakit, aki tőkét szolgáltat a vállalkozáshoz. Naodzsit hallgatva megéreztem, hogy annak az embernek a légkörébe, akit szeretek, egy porszemnyi sem jutott el az illatomból. Nem is annyira szégyen volt az, amit emiatt éreztem, hanem egy számomra eddig ismeretlen fájdalom: a való világ egészen más, mint aminek hittem; egy teljesen idegen, furcsa lény. Úgy éreztem magam, mint akit egy őszi alkonyon kiteszítotak egy végtelen sivatagba, és hiába minden hívás, minden kiáltás, válasz sehonnan sem érkezik. Ez lenne az, amire azt mondják, hogy „szerelmi csalódás”? Arra gondoltam, hogy vajon az éjszaka harmat cseppjeibe fagyva kell-e majd meghalnom, egyedül ebben a sivatagban, miután a nap lebukott – és vállam, mellem vad, könnytelen zokogás szaggatta.

Nem tehetek egyebet, mindenáron fel kell mennem Tokióba, látnom kell Uehara urat. Vitorláim kifeszítve állnak, már ki is futottam a kikötőből, semmi sem állíthat meg, el kell érnem célomat – ilyen gondolatokkal készülődtem titokban a tokiói útra, amikor Anya állapota váratlanul súlyosra fordult.

Egy éjszaka rettenetes köhögési rohama volt, mértem a lázát: harminckilenc fokra szökött fel.

– Biztos attól van, hogy ma olyan hideg volt. Holnapra már kutya bajom – suttozta Anya a köhögéstől elfúló hangon, de én megsejtettem, hogy ez nem egyszerű hűlés, és elhatároztam, hogy másnap reggel lemegyek a faluba az orvosért.

Másnap reggelre a láza lement harminchétre, és a köhögése is alábbhagyott. Én mégis lementem az orvoshoz, és elmondtam neki, hogy mennyire legyen-gült Anya az utóbbi időben, hogy milyen magas láza volt az éjszaka, és hogy a köhögése szerintem nem egyszerű hűléstől van. Kértem, hogy jöjjön és vizsgálja meg.

– Még ma felmegyek – mondta az orvos. Három körtét vett le a polcról. „Ajándékba kaptam”, mondta, és ideadta, hogy vigyem el Anyának. Nem sokkal dél után jött fel, fehér mintás ünnepi kimonóban. Most is hosszasan, körülményesen, hosszán hallgatta-kopogtatta Anyát, aztán komoly arccal hozzám fordult:

– Aggodalomra nincsen ok. Ha édesanyja beveszi az orvosságot, amit felírtam, rövidesen meggyógyul – mondta.

Szörnyen mulatságosnak találtam, de valahogy sikerült legyűrnöm nevethetnékemet, és megkérdeztem:

– Nem tetszik injekciót beadni?

– Nincsen rá szükség – válaszolta komolyan. – Hűlésről van szó csupán, és ha édesanyja nyugodtan ágyban marad, egykettőre túl lesz rajta.

De Anya láza a következő héten sem múlt el. A köhögés megszűnt, de a láz nem: reggel harminc-hét-hét, este általában harminckilenc fok volt. Az or-

vos másnap gyomorrontást kapott, és maga is ágyban maradt. Elmentem a gyógyszerekért, és elmondtam az ápolónőnek, hogy Anya állapota nem javult, de az orvos azt üzenté, hogy csak egyszerű hűlésről van szó, nincs miért aggódni. Cseppeket meg valami port írt fel.

Naodzszi most is oda volt Tokióban, tíz napja színet sem láttuk. Egyedül voltam és tanácstalan. Levelezőlapon megírtam Vada bácsinak, hogy Anya rosszszul van.

Az orvos vagy tíz nap múlva meggyógyult, és feljött, hogy újra megvizsgálja Anyát.

Elmélyülten kopogtatta Anya mellkasát, aztán egyszer csak felkiáltott:

– Aha, megvan! Megvan!

Újra hozzám fordult, komoly arccal.

– Rájöttem, mi okozza a lázat: beszűródés a bal tüdőben. De aggodalomra nincsen ok. A láz még tartani fog egy ideig, de ha édesanyja nyugodtan fekvé marad, akkor nincsen miért aggódnunk – mondta.

„Vajon?“, gondoltam, de úgy kapaszkodtam ebbe a kórismébe, mint a fuldokló az utolsó szalmaszálba.

Az orvos hazament.

– Hú, hogy megkönnyebbültem. Egy kis beszűródés, mi az? Majdnem mindenkinek van. Csak egy kis jókedv, és egykettőre felgyógyul. Túl szeszélyes volt az idei nyár. Nem szeretem a nyarat. Még a nyári virágokat sem.

Anya becsukott szemmel mosolygott.

– Azt mondják, hogy azok, akik a nyári virágokat szeretik, nyáron halnak meg, de hogy Naodzszi hazajött, én még kihúztam őszig.

Fájdalmasan érintett, hogy Naodzsi, épp Naodzsi lett Anya életének tartópillére.

Hát, a nyár már elmúlt, úgyhogy Anya is túl van a veszélyen. A kertben kivirágzott a hagi. A patrínia is, a vérfű is, a hírharang is, az antisztíria is, a japánfű is. Az egész kert őszi díszben. Októberre Anya láza is biztosan elmúlik.

Imádkoztam, hogy csak múljon el már egyszer ez a fülledt nyár végi meleg. Aztán kinyílnak majd a krizantémok, és egymást követik a vénasszonyok nyarának szellős napjai. Anya láza lemegy, jobban lesz, és én is találkozhatom Ővele. Hátha az én terem is gyönyörű virágot nyit majd, mint egy óriási krizantém. Ó, csak lenne már egyszer október, és múlna el Anya láza!

Vada bácsi körülbelül egy hétre rá, hogy írtam neki, leküldte Tokióból Mijake doktor urat, a család régi háziorvosát, hogy vizsgálja meg Anyát. Egy ápolónő is érkezett vele.

A doktor úr Apa régi ismerőse volt, és Anya nagyon megörült neki. Közismert rossz modora és szabadszájúsága jókedvre hangolta Anyát. Sokáig meg sem vizsgálta, csak pletykáltak felszabadultan egész este. Én pudingot készítettem a konyhában, és amikor bevittem, már túl is voltak a vizsgálaton. A sztetoszkóp hanyagul lógott a doktor nyakában, mint egy nyaklánc, úgy ült a fonott székbén.

– Legtöbbször csak beugrok egy talponállóba, és bekapok valami laskát. Az sose túl ízletes, és sose túl ízetlen – csevegett tovább, amikor beléptem. Anya kifejezéstelen arccal a plafont bámulta, úgy hallgatta. Hát ezek szerint nincs semmi komoly veszély, gondoltam, és megkönnyebbülten fellelegeztem.

– Nos, mit tetszik gondolni? A falu orvosa azt mondta, hogy a bal tüdőben van egy kis beszűremelés – kérdeztem meg felbátorodva Mijake doktor urat.

– Ugyan, semmiség az egész – válaszolta könnyedén.

– Jaj, de örülök – kiáltottam Anyának, és még a szívem is mosolygott. – Látja, azt mondja, hogy semmiség az egész.

Mijake doktor úr ekkor hirtelen felállt, és átment a kínai szobába. Az arcán látszott, hogy mondani akar nekem valamit, ezért mindjárt utánalopakodtam.

A bambuszra festett tekereskép előtt állt.

– Valami furcsa hangot hallok – mondta.

– Akkor nem beszűródés?

– Nem.

– Légcsőhurut? – kérdeztem, és már fojtogattak a könnyek.

– Nem.

Tébécé! Nem, nem akartam még rágondolni sem. Ha tüdőgyulladás vagy beszűródés vagy légcsőhurut, akkor tudtam, hogy a magam erejéből is ki tudom gyógyítani. De ha tébécé, akkor lehet, hogy már túl késő. Éreztem, hogy szinte berogyik a térdem.

– És az a furcsa hang... nagyon rossz? – már zokogtam.

– A jobb is, a bal is, az egész.

– De hiszen Anya még jól van. Olyan jó étvággal eszik!

– Nincs mit tenni.

– Nem igaz! Nem lehet igaz! És ha sok vajat, meg tojást, meg tejet eszik, nem lesz jobban? Ha megerő-

sődik a szervezet ellenállása, akkor nem megy le a láza?

– Egyen mindent, ami jólesik, akármennyit.

– Ugye? Én is ezt mondom. Csak paradicsomból naponta megeszik ötöt is.

– A paradicsom az jó.

– Szóval nincs baj? Szóval meggyógyul?

– Ez a mostani betegség végzetes lehet. Jobb, ha maga is tudja.

Most éreztem meg életemben először, hogy létezik egy fal, amivel szemben minden emberi erő tehetetlen.

– Két év? Három? – suttogtam reszketve.

– Nem tudom. De segíteni már nem lehet rajta.

Aztán azt mondta Mijake doktor úr, hogy Nagao-kában szobát foglaltatott, és elment az ápolónővel együtt. Kikísértem a kapuig, és mindjárt rohantam is vissza Anyához, mint egy őrült. Leültem a párnája mellé mosolyogva, mintha minden a legnagyobb rendben lenne.

– Mit mondott a doktor úr? – kérdezte Anya.

– Minden rendben lesz, csak menjen le a láz.

– És a mellkasom?

– Úgy tűnik, nem komoly. Olyasmi, mint a múltkor, amikor beteg volt. Ha egy kicsit lehűl az idő, lassan helyrejön.

Szerettem volna magam is elhinni, amit mondok. Szerettem volna elfelejteni a rettenetes szót, hogy „végzetes”. Úgy éreztem, hogy ha Anya meghal, vele az én húsom is szertefoszlik. Nem tudtam elképzelni, hogy ez igaz legyen. Ezentúl semmi egyébire sem fogok gondolni, csak arra, hogy Anyának sok-sok finom ételt főzzek. Halat. Levest. Erőlevest. Paradicsomot. Tojást. Tejet. Salátákat. Babsajtot. Levest

a babsajtból. Rizst. Rizsgombócot. Ha kell, eladom mindenemet, csak Anyának tudjak megvenni minden finomságot.

Áthoztam a nyugágyat a kínai szobából a verandára, ahonnan láthatom Anyát, amint pihen. Egyáltalán nem látszott betegnek. A szeme tiszta, az arca friss. Minden reggel rendszeresen felkel, megmosakszik, megfésülködik, felöltözik, az ágyon ülve megreggelizik, és egész délelőtt újságot, könyvet olvas. Csak délutánra lázasodik be.

De hiszen Anya jól van és egészséges, gondoltam, és a szívem mélyén elvettem Mijake doktor úr kórisméjét.

Elgondoltam, hogy nemsokára október lesz, és kivirágzanak a krizantémok – és közben elszunnyadtam. Újra azt a tájat láttam, amely már néhányszor megjelent álmomban, bár a valóságban sohasem jártam ott: egy erdő közepén, egy tó partján sétáltam egy kimonóba öltözött fiúval, lépéseink nesze nem hallatszott. Az egész táj zöldes párában úszott. A tó fenekén egy elsüllyedt, fehér, elegáns vonalú hidat pillantottam meg.

– Né, elsüllyedt a híd! Ma már nem mehetünk sehová. Szálljunk meg ebben a fogadóban. Biztosan van szabad szobájuk.

A tó partján egy kőépület állt. A szálló kőfala is zöld párában úszott. A kőkapu tetejére vékony aranybetűkkel ez volt kivésve: HOTEL SWITZERLAND. Csak annyit olvastam el belőle, hogy SWI, akkor hirtelen eszembe jutott Anya. Vajon mit csinál? Lehet, hogy ő is itt van a hotelban? Átmentünk a kőkapu alatt a fiatalemberrel, be a kertbe. Nagy, hortenziához hasonló piros virágok lobogtak a párában úszó kertben. Gyermekkoromban a paplanhu-

zaton volt skarlátpiros hortenziaminta, és én mindig elszomorodtam, amikor láttam. Most arra gondoltam, hogy lám, igazán létezik vörös hortenzia.

– Nem fázol?

– Nem, nem. Egy picit. A fülem töve a ködtől – mondtam nevetve, aztán megkérdeztem: – Vajon Anyával mi van?

A fiú együttérzően és nagyon szomorúan mosolyogva válaszolt:

– Ő már a sírban van.

Felkiáltottam. Igen, így van. Igen, Anya már nincs itt. Hát nem régen eltemettük? Amikor eljutott a tudatomig, hogy Anya meghalt, reszketni kezdtem a kimondhatatlan bánattól és felébredtem.

A verandán már bealkonyodott. Esett az eső. Minden ijesztően zöld színben úszott, pontosan úgy, mint álmomban.

– Anya! – kiáltottam.

– Mit csinálsz ott? – szólalt meg Anya nyugodt hangon.

– Egy kicsit elszenderedtem – ugrottam fel örömben, és berohantam a szobába.

– El se tudtam képzelni, hogy mit csinálhatsz ott, te meg jót szundítottál közben – nevetett Anya jókedvűen.

Elöntöttek a könnyek, az örömtől, hogy Anya él, hogy ilyen bájos.

– Mit parancsol vacsorára a tekintetes asszony? – kérdeztem mókázva.

– Köszönöm, nem kérek semmit. Ma harminckilenc-ötig ment fel.

A jókedvem nyomban elpárolgott. Tanácstalanul tekingettem körbe a sötétedő szobában. Szerettem volna meghalni.

– Vajon mitől? Harminckilenc-öt!

– Á, semmiség. Csak mielőtt beáll a láz, olyankor vagyok rosszul. Megfájdul a fejem, ráz a hideg, de utána már nem számít.

Odakinn teljesen besötétedett. Az eső mintha elállt volna, és fújt a szél. Felgyújtottam a villanyt, és épp indultam az ebédlőbe, amikor Anya utánam szólt:

– Bánt a fény, ne gyújtsd meg.

– De nem lesz rossz a sötétben feküdni? – kérdeztem állva.

– Amikor alszom, becsukom a szemem, úgyhogy mindegy. Cseppet sem érzem magam egyedül a sötétben, a fény viszont bántja a szemem. Ezentúl ne gyújtsunk villanyt ebben a szobában – kérte.

Rossz előérzettel, szótlánul mentem ki. A villanyt leoltottam, és a szomszéd szobában meggyújtottam az állólámpát. Rettenetes levertséget éreztem. Átmentem az ebédlőbe, és amíg a konzervlazacot meg a hideg rizst ettem, patakzottak a könnyeim.

A szél egyre erősödött, és az eső is újra eleredt, és valóságos orkán támadt. A bambuszfüggöny, amit két-három napja felcsavartam, hangosan csattogott a szélben. Én az Anyáéval szomszédos szobában ültem, és furcsa izgalommal olvastam Rosa Luxemburg *Bevezetés a gazdaságtanba* című könyvét. Naodzsi szobájából vettem kölcsön az ő engedélye nélkül Lenin *Válogatott írásai*-val, Kautsky *Társadalmi forradalmá*-val és még néhány könyvvel együtt. Egy reggel Anya a fürdőszobából jövet az asztalom mellett haladt el, és meglátta a három könyvet. Egyenként a kezébe vette a köteteket, beléjük lapozott, halkan felsóhajtott, és csöndesen visszatette őket az asztalra. Szomorú tekintettel nézett rám. Bánat, mély bá-

nat ült ebben a tekintetben, de elutasításnak vagy undornak nyoma sem volt benne. Anya kedvenc olvasmányai Hugo, idősebb és ifjabb Dumas, Musset, Daudet írásai, de én tudom, hogy még ezek az édes történetek sem mentesek a forradalom illatától.

Akiknek olyan veleszületett műveltségük van (tudom, hogy ez kissé furcsán hangzik), mint Anyának, azok talán még arra is képesek, hogy úgy fogadják el a forradalmat, mint egy magától értetődő, természetes dolgot.

Eleinte engem is sok minden zavart Rosa Luxemburg könyvében, de végül is komolyan felkeltette az érdeklődésemet. A könyv gazdasági kérdésekről szól, de ha az ember gazdaságtanként olvassa, akkor igazán unalmas. Tulajdonképpen magától értetődő, egyszerű dolgokról ír. Persze az is lehet, hogy én egy kukkot sem értek a gazdaságtanból. Mindenesetre nem érdekel. Egy olyan tudomány, amelyik abból az alapfeltételezésből indul ki, hogy az ember fősvény teremtés és az is marad: nem köthet le egy olyan személyt, aki maga nem fősvény, akár az elosztás kérdéseit taglalja, akár egyebet. Mégis különös izgalom kerített hatalmába a könyv olvasása közben: Íme egy szerző, aki nem mindennapi bátorsággal, habozás nélkül darabokra törí a múltból fennmaradt eszméket, egytől egyig. Bármennyire is ellene legyek az erkölcsnek, mégis szinte magam előtt látom a férjes asszony alakját, amint hűvös fejjel, sietősen a szeretőjéhez tart. Romboló gondolatok. Szánalmas, szomorú dolog a rombolás, és mégis szép. Az álom, hogy romboljunk, építsünk újra, alkossunk tökéleteset. Pedig lehet, hogy soha többé nem tehetjük tökéletessé azt, amit egyszer leromboltunk, és mégis rombolni kell, forradalmat kell ki-

robbantani, a szerelemért, a szenvedélyért. Rosa fáj-
dalmas szenvedélyességgel rajongott a marxizmu-
sért.

Tizenkét évvel ezelőtt történt, télen.

– Olyan életterlen, örök gyerek vagy, mint az a
lány Szugavara Takaszue naplójában. Nem lehet ve-
led szót érteni – mondta a barátnőm, amikor elvál-
tunk. Olvasatlanul adtam vissza neki Lenin egy köny-
vét.

– Elolvastad?

– Nem, ne haragudj.

Egy hídon álltunk Tokióban, ahonnan látni lehe-
tett az ortodox Nyikolaj-székesegyházat.

– Miért nem olvastad el?

A barátnőm magasabb volt nálam egy hüvelyk-
nyivel, és nagyon tehetséges a nyelvtanulásban. Szép
arca volt, azt mondták, olyan, mint a Mona Lisáé,
és illett hozzá a piros svájcisapka.

– Nem szeretem a borítójának a színét.

– Igazán nagyon furcsa vagy. De biztosan nem ez
az oka, ugye? Egy kicsit biztosan megijedtél tőlem,
ugye azért?

– Nem ijedtem meg tőled, de ki nem állhatom ezt
a színt.

– Na jó – legyintett szomorúan. Akkor mondta,
hogy hasonlítok arra a lányra Szugavara Takaszue
naplójában.

Egy darabig hallgattunk, és az alattunk folydogá-
ló téli folyót néztük.

– „Isten veled, ha örökre búcsúzunk, örökre isten
veled.” Byron – mondta, aztán elhadarta eredetiben
is. Utána könnyedén átölelt.

– Bocsáss meg – suttogtam megszégyenülten, és
elindultam az Ocsanomizu állomás felé. Visszanéz-

tem és láttam, hogy ott áll a hídon, mozdulatlanul és tekintetét rám szegezi.

Többet nem találkoztunk. Ugyanannál a külföldi tanárnál vettünk nyelvleckéket, de különböző iskolába jártunk.

Ennek már tizenkét éve, de én azóta sem lettem érettebb, mint az a lány Szugavara Takaszue naplójában. De mit is csináltam én ez alatt a tizenkét év alatt? Nem lettem a forradalom elragadtatott híve, sőt még a szerelmet sem ismertem meg. Az érett felnőttek úgy tanították nekünk, hogy a világon a két legostobább és legbotrányosabb dolog a forradalom és a szerelem. S meg is voltunk győződve róla. Ezt verték a fejünkbe a háború előtt és alatt. De a vere-ség után nem hittünk többé a felnőttekben. Úgy éreztük, hogy csak akkor élhetünk igazán, ha pontosan az ellenkező irányba indulunk, mint ők: igen, a forradalom és a szerelem a két legjobb, legkívánatosabb dolog a világon, és a felnőttek éppen ezért hazudták arcátlanul, hogy mindkettő éretlen gyümölcs. Hinni akarom: az ember forradalomra és szerelemre született.

Anya félrehúzta a tolóajtót, és mosolygó arccal bekukkantott.

– Még fönny vagy? Nem vagy álmos? – kérdezte.

Az asztali órán láttam, hogy már éjfél van.

– Egy szikrát sem. A szocializmusról olvastam egy könyvet, és egészen felcsigázott.

– Értem. Nincs semmi innivaló? Ilyenkor a legjobb egy korty szaké lefekvés előtt, attól aztán úgy alszik az ember, mint a bunda – mondta gunyorosan, de volt a hangjában egy parányi kacérkodás is, amit csak egy hajszás választott el a romlottságtól.

Végül eljött az október is, de tiszta, derült őszi ég

helyett továbbra is nedves, fülledt napok követték egymást, mint júniusban, az esős évszakban. Anya láza minden este harmincnyolc és harminckilenc fok között ingadozott.

Egy reggel olyasmit láttam, ami nagyon megijesztett: Anya keze megdagadt. Mindig reggel evett a legjobb étvággal, most meg csak ült az ágyon, és a kásából is csak ímmel-ámmal csipegetett. Semmit sem tudott megenni, aminek erős szaga volt. Aznap gombalevest főztem neki, de még a gomba szagát sem tudta elviselni, épp csak a szájához emelte a csészét, és már tette is vissza a tálcára. Akkor vettem megdöbbenve észre, hogy a jobb keze egészen fel van puffadva.

– Anya, mi van a kezével?

Arca is sápadt volt, és kissé szintén dagadt.

– Ugyan, semmiség, mit számít egy kis daganat.

– Mióta dagadt?

Anya csak bámult hunyorogva, és nem mondott semmit. Majdnem elbögtem magam. Ez nem az Anya keze: az Anya keze nem ilyen, ez másvalakinek a keze, egy idegen asszonyé. Az én Anyám keze keskenyebb, finomabb. Kedves, drága, jól ismert kéz. Örökre megszűnt volna létezni? A bal keze még nem volt annyira megdagadva, de nem bírtam tovább Anyát nézni, túl fájdalmas volt. Tekintetemet a szoba sarkában álló virágkosárra fordítottam.

Nem akartam, hogy hallja, amint a sírás kitör belőlem: felugrottam és kirohantam az ebédlőbe. Naodzi ott ült magában, lágy tojást evett. Ha nagy ritkán hazajött is Tokióból, minden este kivétel nélkül O-Szaki fogadóában védte a törkölyt. Reggel aztán mindig morcos képpel falta a lágy tojást, né-

gyet-ötöt, mást nem is evett. Utána visszatámolygott a szobájába, és egész nap ott heverészett.

– Anyának feldagadt a keze – kezdtem lesütött szemmel, de máris úgy rázott a zokogás, hogy nem tudtam folytatni.

Naodzsi hallgatott.

Felemeltem a fejem.

– Most már vége. Nem vetted észre? Mikor így megdagad, akkor vége – mondtam az asztal szélébe kapaszkodva.

Naodzsi arca is elsötétült.

– Igen, most már nem sokáig tart. Megette a fene az egészet.

– Én meg akarom gyógyítani. Még egyetlenegyszer meg akarom gyógyítani, minden áron – mondtam ujjaimat tördelve.

Naodzsi hirtelen felzokogott.

– Hát nem látod, hogy nem tehetünk semmit, hogy mi semmit sem tehetünk? – mondta, és közben öklével a szemét dörzsölte.

Naodzsi még aznap felment Tokióba, hogy elmondja Vada bácsinak, hogy Anya milyen állapotban van, és hogy kikérje a tanácsát. Én meg reggeltől estig bögttem, amikor nem voltam Anya mellett. Sírva mentem tejért a reggeli ködben, sírva fésülködtem a tükör előtt, sírva rúzsoztam a számat. Az Anya mellett eltöltött boldog napok, apró események képei vonultak el a szemem előtt, és megríkattak. Este felé, amint besötétedett, kimentem a kínai szoba előtti verandára, és sokáig zokogtam. Az őszi égen ragyogtak a csillagok, és a lábamhoz egy idegen macska kucorodott.

Másnapra Anya keze még jobban feldagadt. Sem-

mit sem evett, még a mandarinlevet sem tudta meginni, mert csípte kiszáradt torkát.

– Mi lenne, ha újból feltenné azt a maszkot, amit Naodzsi ajánlott? – nevetve akartam mondani, de még be sem fejeztem, máris hangosan bőgtem.

– Sokat dolgozol egész nap, ki vagy merülve. Fogadjunk egy ápolónőt – mondta Anya nyugodt hangon. Az, hogy Anya az én egészségem miatt jobban aggódik, mint a sajátja miatt, annyira feldúlt, hogy kirohantam a fürdőszobába és ott bömböltem.

Nem sokkal dél után megjött Naodzsi Mijake doktor úrral és két ápolónővel. A doktor úr, aki egyébként örökké ontja magából a vicceket, most szinte dühös ábrázattal egyenesen a betegszobába csörtetett, és azonnal hozzálátott a vizsgálatához.

– Le van gyengülve – dünnyögte magában, és kámforinjekciót adott be.

– A doktor úr szállása? – kérdezte Anya, mintha csak félrebeszélne.

– Nagaokában szálltam meg most is. Előre lefoglaltattam a szobát. A beteg jobban tenné, ha mások helyett magával törődne, és inkább arra lenne gondja, hogy minél többet egyék, mindenből, ami jólesik. A bőséges táplálkozás a legjobb orvosság. Holnap ismét átjövök. Itt hagyom az egyik ápolónőt, tessék hasznát venni – mondta a doktor Anya betegágya felé fordulva, jó hangosan. Felállt és kacsintott Naodzsinak, hogy menjen vele.

Naodzsi kikísérte a doktort meg a másik ápolónőt. Amikor visszajött, láttam az arcán, hogy a könnyeivel küzd.

Lábujjhegyen átmentünk az ebédlőbe.

– Nagy baj van? Mit mondott?

– Rég rossz – mondta Naodzsi, valami mosolyfélébe gyűrve a száját. – Teljesen le van gyengülve, lehet, hogy már egy-két napja van csak hátra, azt mondta – mialatt beszélt, kibuggyant a könnye.

Én viszont teljesen nyugodt voltam.

– Nem kellene táviratozni a rokonságnak?

– Ezt is megbeszéltük Vada bácsival. Azt mondta: nem olyan időket élünk, hogy mindenkit idecsődítsünk. De még ha eljőnnének is, ez a ház túl kicsi, és a közelben sehol sincs egy valamirevaló fogadó, ahol a főúri rokonságot elszállásolhatnánk. A nagaokai fürdőszállóban két vagy három szobát sem tudnánk megfizetni. Más szóval elszegényedtünk, Vada bácsinak hamarosan meg kell érkeznie, de hát tőle nemigen várhatunk semmit, amilyen zsugori alak. Már az este nekiállt nekem prédikálni, szót sem ejtett Anya betegségéről. Széles e földön nem született még olyan ember, akit egy ilyen zsugori alak prédikációja térített volna a jó útra. Anya meg Vada bácsi: ég és föld, pedig édestestvérek. Hányingerem támad, ha csak rágondolok is!

– De ezen túl nincs más támaszunk, mint a bácsi, legalább neked nincs.

– Ott egye meg a fene, inkább elmegyek koldulni. A jóindulatáért inkább neked kell esedezned, nővérkém.

– De hiszen – mondtam könnyezve – nekem van hová mennem.

– Férjhez mész? El van boronálva?

– Dehogyan.

– Majd eltartod magad. Te, mint dolgozó nő? Ugyan menj már!

– Nem tartom el magam. Forradalmár leszek.

– Micsoda?

Naodzsi furcsa tekintettel mért végig.

Épp akkor hívott az ápolónő.

– Azt hiszem, a tekintetes asszony beszélni óhajt
önnel.

Berohantam a betegszobába, és leültem az ágya
mellé.

Anya mintha mondani akart volna valamit, de
nem szólalt meg.

– Hozzak valamit? Vizet?

Gyöngén intett, hogy nem kér. Egy idő után hal-
kan megszólalt.

– Álmodtál?

– Miről álmodott?

– Kígyóról.

Megdermedtem.

– Nézd csak meg, nincs-e a lépcsőn egy piros csí-
kos nőstény kígyó?

Éreztem, hogy előnt a hideg veríték. Felálltam és
kimentem a verandára. Az üvegajtón keresztül lát-
tam az őszi napfényben sütkérező kígyót a lépcsőn.
Elsötétült előttem a világ.

Tudom, ki vagy, megismerlek, bár nőttél egy ki-
csit, öregedtél, mióta utoljára találkoztunk. Te vagy
az a nőstény kígyó, amelyiknek elégettem a tojásait.
Tudtam, hogy bosszút állsz majd érte, most menj,
menj, menj el innen.

Így imádkoztam a szívem mélyén, és tekintetem a
kígyóra szegeztem. De nem mozdult. Nem tudom,
miért, de nem akartam, hogy az ápolónő meglássa.
Nagyot dobbantottam.

– Nincs itt, Anya! Csak álmodta! – kiáltottam a
kelléténél hangosabban. Újra a lépcsőre néztem: a
kígyó végre megmozdult, és lusta mozdulatokkal
kúszott lefelé a lépcsőfokon.

Hát nincs több remény. A kígyó láttán éreztem, hogy szívembe beköltözött a lemondás. Amikor Apa meghalt, egy kis, fekete kígyót találtak a párnája alatt, és aznap én is láttam a kertben a fákon tekerőző kígyókat.

Anyának már annyi ereje sem volt, hogy felüljön az ágyban, szinte állandóan szunyókált. Teljesen az ápolónőre bízta magát, már étel sem ment le a torkán. Amióta a kígyót láttam, a szívemben a bánat mélyén nyugalom kelt, valami már-már boldogságra emlékeztető békességet éreztem csupán. A feszültség felengedett bennem, és csak arra vágytam, hogy minél többet lehessenek Anya mellett.

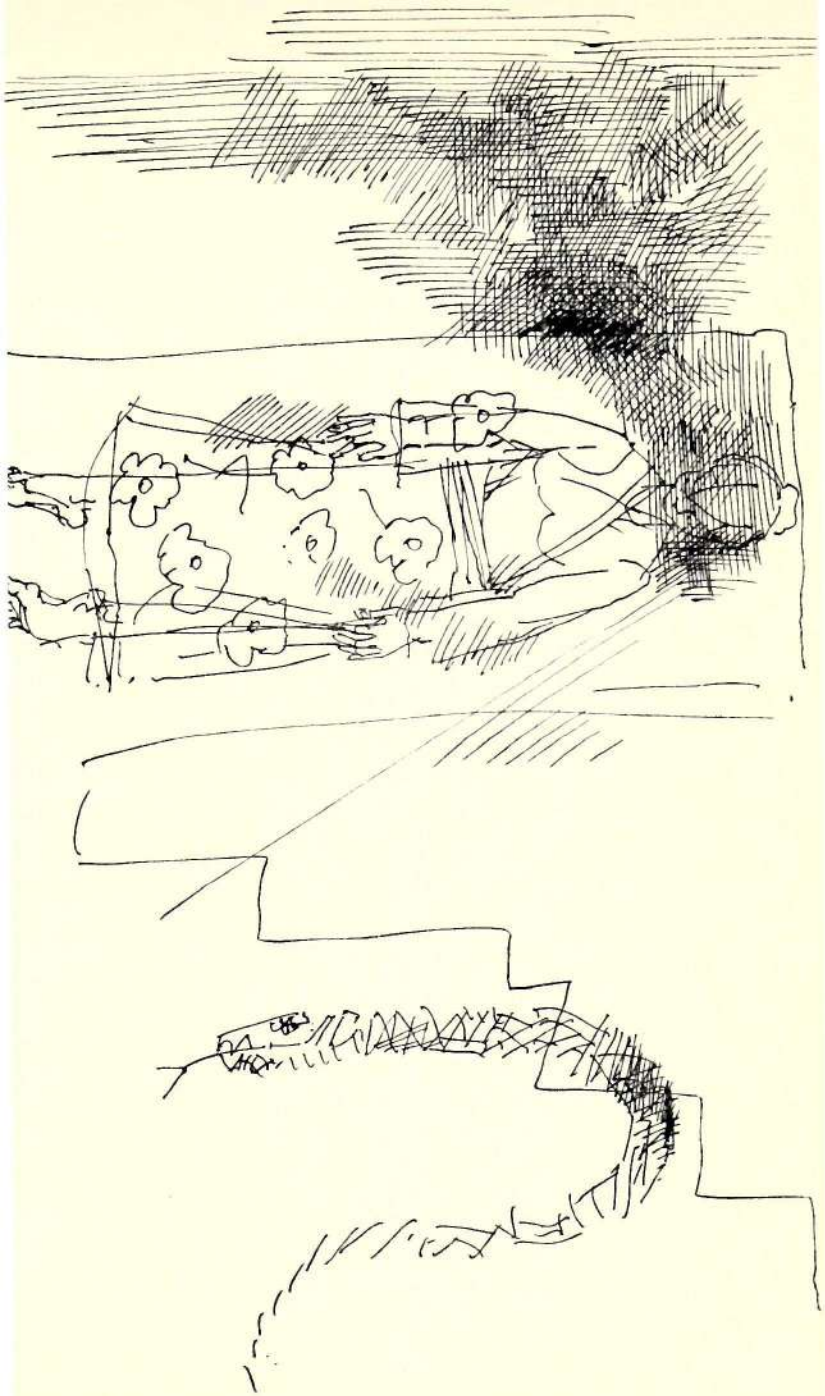
Másnap egész nap, s azóta mindig, az ágya mellett ültem, és kötögettem. Én sokkal gyorsabban tudok kötni meg varrni másoknál, de nem valami ügyesen csinálom. Anya mindig megmutatta, hogy hol vétetem el a kötést. Nem éreztem aznap sem túl nagy kedvet a kötéshez, de nem akartam tétlenül üldögélni Anya mellett, és ezért elővettem a dobozt, melyben a gyapjúfonalat tartottam, és úgy tettem, mint ha a kötéssel bíbelődnék.

Anya a kezemet figyelte.

– Zoknit kötsz? Ha nem szaporítod nyolc szemmel, szűk lesz – mondta.

Gyermekkoromban sem tudtam jól kötni, pedig mennyit tanítgatott. Zavar és szégyen kavarodott bennem a múlt édes emlékeivel. Ezentúl nem lesz, aki tanítgasson, gondoltam, és a szemek összemósódtak előttem.

Ahogy ott feküdt, nem látszott rajta, hogy szenvedne. Étél nem ment le a torkán egész nap, csak teába mártott gézzel nedvesítettem meg néha a szá-

ját. De az öntudata tiszta maradt, és időnként nyugodt hangon beszélgetésbe kezdett velem.

– Mintha megjelent volna a Császár képe az újságban. Nem mutatnád meg még egyszer?

Az arca elé tartottam azt az újságoldalt, amelyen a képet látni lehetett.

– Megöregedett.

– Nem, a felvétel rossz. A minap láttam egy képen, egész fiatalos volt és jókedvű. Biztosan örül, hogy új korszak köszöntött ránk.

– Miért örülne?

– Hiszen őfelsége maga is felszabadult.

Anya szomorúan elmosolyodott.

– Már sírni sem tudok. Nem erednek el a könynyeim – mondta egy idő után.

Hirtelen arra gondoltam, hogy vajon Anya most nem boldog-e, és hogy vajon a boldogság nem halványan csillogó aranyszemcse-e a bánat folyójának a fenekén. Ha a boldogság az a csodálatosan pislákoló fény, amelyet akkor érzünk, amikor túljutunk a kétségbeesés legvégső határán, akkor Anya is, a Császár is, sőt még én is boldogok vagyunk ebben a pillanatban.

Nyugodt, őszi délelőtt. Napsütötte, lagymatag őszi kert. Letettem a kötést, és kinéztem a mellem magasságában csillogó tengerre.

– Anya – néztem rá –, én eddig semmit sem értettem a világból. – Szerettem volna folytatni, de elhallgattam, mert szégyelltem magam az ápolónő előtt, aki a szoba másik sarkában készítette elő az injekciós tűket.

– Azt mondd, „eddig”? – fogott Anya szavamon, mosolyogva. – És most már érted a világot?

Elvörösödtem, mint a rák, nem tudom, miért.

– A világot nem lehet megérteni – mondta Anya halkán, mintha önmagának mondaná, és elfordította az arcát. – Én nem értem. De akad vajon ember, aki érti? Gyermekek maradunk mindannyian, akár mennyi idő telik is el felettünk, semmit sem értünk.

De nekem tovább kell élnem. Lehet, hogy gyermek maradok, de vége a kényeztetésnek. Ezentúl harcolnom kell a világgal. Vajon lesz még, lehet még valaha valaki, aki úgy tudja befejezni az életét, mint Anya? Szépen, szomorúan, senkivel sem tusakodva, gyűlölet és megbánás nélkül? Talán Anya az utolsó ilyen ember. Akik meghalnak, szépek. De milyen csúnya, vérszagú, sőt már-már mocskos dolognak tűnik élni, életben maradni. A gyékényen ülve megpróbáltam felidézni magamban egy kígyó alakját, amint a földbe fúrja magát, hogy lerakja tojásait. De vannak dolgok, amikről nem tudok lemondani. Életben kell maradnom, hogy megvalósítsam, amit kigondoltam, még akkor is, ha becstelenségnek tűnik. Harcolnom kell a világgal. Most, hogy Anya halála biztosra vehető volt, lassan minden romantika és szentimentalizmus leolvadt rólam, és úgy éreztem, hogy kezdek átvedleni valamiféle számító, agyafűrt lényé.

Aznap délután épp Anya ajkát nedvesítettem meg ismét, amikor kocsí állt meg a kapu előtt. Vada bácsi jött le Tokióból a feleségével. A bácsi bejött a betegszobába, és szó nélkül leült Anya ágya mellé. Anya egy zsebkendővel eltakarta arcának alsó felét, és szemét a bácsira függesztve sírni kezdett. Sírt, de könnyek nem jöttek ki a szemén. Olyan volt, mint egy baba.

– Naodzsi hol van? – kérdezte egy idő után felém fordulva.

Felmentem az öcsém szobájába. Naodzsi a heve-
rőn terpszkedett, és egy friss folyóiratot olvasott.

– Anya hív – mondtam neki.

– Na, megint tragikus jelenet következik? Ti, kik-
nek idegei akár a kötél, ám érzületetek sekély, ti csak
menjetelek oda és viseljétek, mi reátok mérettetett.
Minékünk, kik igazán szenvedünk – mert jóllehet a
lélek kész, de a test erőtlen –, nincsen lelkierőnk a
Mamához menni – szavalta, miközben felvette a za-
kóját és indult le velem együtt.

Amikor az ágya mellé ültünk, Anya hirtelen ki-
rántotta kezét a takaró alól, és szó nélkül előbb
Naodzsira, majd rám mutatott. Aztán Vada bácsi
felé fordult, és könnyörögve összetette két kezét.

A bácsi nagyokat bólogatott.

– Értem, megértettem – mondta.

Anya mintha kissé megkönnyebbült volna, le-
hunyta a szemét, és kezét visszadugta a takaró alá.

Sírtam én is, Naodzsi is lehajtott fejjel, némán zo-
kogott.

Akkor érkezett meg Mijake doktor úr Nagaoká-
ból, és azonnal beadott egy injekciót.

Anya, miután közölte Vada bácsival, amit akart,
úgy érezhette, hogy mindent elvégzett.

– Minél gyorsabban, doktor úr, fájdalom nélkül –
mondta.

A doktor úr meg Vada bácsi összenéztek, és mind-
kettejüknek csillogott a szeme.

Kimentem a konyhába, és elkészítettem a bácsi
kedvenc ételét, a „rókalaskát”, és bevittem a kínai
szobába a bácsinak, a feleségének, a doktor úrnak
meg Naodzsinak. Aztán átvittem Anyának megmu-
tatni a szendvicset, amit a bácsi hozott a Marunoucsi

hotelből, hogy felidézze nekünk Tokiót. A párnája mellé tettem.

– Sok dolgod van, ugye? – kérdezte Anya halkan.

Még beszélgettünk egy keveset a kínai szobában, aztán a bácsiék azt mondták, hogy még aznap éjjel vissza kell menniük Tokióba. Egy göngyöleg bankót nyomtak a kezembe. A doktor úr is indulni készült az ápolónővel, de előbb még utasításokat adott a másik ápolónőnek, aki ott maradt. Azt mondta, hogy Anya tudata még tiszta és a szívének sincs nagy baja, injekcióval még négy-öt napig élélhet. Aztán kocsiba szálltak, és elmentek mind Tokióba.

Kikísértem őket, és visszamentem Anyához. Azzal a meleg mosollyal nézett rám, amelyet csak nekem tartogatott.

– Sok dolgod van, ugye – suttogta egészen halkan. Arcáról szinte sugárzott az élet. Biztosan az örömtől, gondoltam, hogy találkozott a bácsival.

– Á, dehogy – mondtam derűsen, és visszamosolyogtam rá.

Ez volt az utolsó beszélgetésünk.

Három órára rá Anya meghalt. A csöndes őszi alkonyban, míg az ápolónő a pulzusát vizsgálta, két gyermeke előtt az én gyönyörű Anyám, Japán utolsó főúri hölgye...

Halotti arca szinte semmit sem változott. Apa arca azonnal elváltozott, amikor meghalt, de az Anyáé nem; épp csak nem lélegzett már, de még azt sem lehetett észrevenni, hogy mikor fogyott el a lélegzete. A puffadtság már egy nappal korábban lelohadt az arcáról, és a bőre most sima volt, mint a viasz. Vékony ajkai mintha halvány mosolyra álltak volna. Elbűvölőbb volt, mint életében. Engem a Pietà Máriájára emlékeztetett.

Kezdetét vette a harc.

Nem merülhettem el örökre a bánatban. Van valami, amit minden áron ki kell harcolni: egy új morált. Nem, maga a szó is képmutatás. A szerelmet. Csak ezt az egyet. Ahogy Rosa Luxemburg csak az új gazdaságtanra támaszkodva tudott élni, én sem tudok élni, ha nem kapaszkodom ebbe a szerelembe. Úgy érzem, hogy az én jelenlegi helyzetemre is illenek azok a szavak, amelyeket Jézus mondott tizenkét tanítványának, amikor szétküldte őket a világ négy sarkába, hogy leplezzék le a papok, farizeusok, tudósok, előljárók képmutatását, és hirdessék bátran az Isten igazi szeretetét.

„Ne szerezzetek aranyat, se ezüstöt, se rézpénzt a ti erszényetekbe. Se útításkát, se két ruhát, se sarut, se pálcát. . . Íme, én elbocsátlak titeket, mint juhokat a farkasok közé; legyetek azért okosak, mint a kígyók, és szelídek, mint a galambok. De óvakodjatok az emberektől; mert törvényszékekre adnak titeket, és az ő gyülekezeteikben megostoroznak titeket. És helytartók és királyok elé visznek titeket érettem. . . De mikor átadnak titeket, ne aggodalmaskodjatok, mi módon vagy mit szóljatok; mert megadatik néktek, abban az órában, mit mondjatok. Mert nem ti vagytok, akik szóltok, hanem a ti Atyátoknak Lelke az, aki szól tibennetek. . . És gyűlöletesek lesztek mindenki előtt az én nevemért; de aki mindvégig megáll, az megtartatik. Mikor pedig abban a városban üldöznek titeket, szaladjatok a másikba. Mert bizony mondom néktek: be sem járjátok Izráel városait, míg az embernek Fia eljövend. . .

És ne féljete azoktól, akik a testet ölik meg, a lel-

ket pedig meg nem ölhetik; hanem attól féljetez inkább, aki mind a lelket, mind a testet elvesztheti a gyehennában. Ne gondoljátok, hogy azért jöttem, hogy békességet bocsássak e földre; nem azért jöttem, hogy békességet bocsássak, hanem hogy fegyvert. Mert azért jöttem, hogy meghasonlást támasszak az ember és az ő atyja, a leány és az ő anyja, a meny és az ő napa közt. És hogy az embernek ellensége legyen az ő háza népe. Aki inkább szereti atyját és anyját, hogynem engemet, nem méltó énhozzám; és aki inkább szereti a fiát és leányát, hogynem engemet, nem méltó énhozzám. És aki föl nem veszi az ő keresztjét és úgy nem követ engem, nem méltó énhozzám. Aki megtalálja az ő életét, elveszti azt; és aki elveszti az ő életét énértem, megtalálja azt."

Kezdetét vette a harc.

Lehet, hogy Jézus megfeddne, ha a szerelem érdekében szó szerint követném a tanítását. Nem értem, hogy miért jó a szeretet és rossz a szerelem. Én egy és ugyanazon dolognak érzem mind a kettőt. Szeretném, ha azzal tudnék dicsekedni, hogy én vagyok az, aki testét-lelkét elveszejtí a gyehennában a szeretetért, amit fel sem tud fogni, a szerelemért, a szerelem kínjáért.

A bácsi gondoskodott róla, hogy a zártkörű családi szertartás Idzuban, a temetés pedig Tokióban legyen. Aztán kettesben maradtunk Naodzsival az idzui házban, olyan kellemetlen ellentét lappangott közöttünk, hogy ha találkoztunk, alig váltottunk szót egymással. Naodzsi Anya minden ékszerét elvitte azzal, hogy a kiadó vállalkozásba fekteti. Amikor már Tokióban teljesen kimerült az ivászatban, hazatámolygott pihenni. Ilyenkor mindig olyan sápadt volt, mint egy haldokló beteg.

Egyszer valami táncosnőfélével jött haza, és emiatt kissé zavarban volt előttem. Ezért előálltam a javaslattal:

– Elmehtek ma Tokióba? Szeretném meglátogatni a barátnőmet, akit már rég nem láttam. Lehet, hogy ott maradok két-három napig, te majd ügyelsz addig a házra, jó? A lány, aki veled jött, majd főz neked.

Habozás nélkül kihasználtam Naodzsi gyöngességét, okosan, mint a kígyók. Megtömtem a táskámat élelemmel, szépítőszerekkel, és felmentem Tokióba, hogy találkozzam vele, mintha mi sem lenne természetesebb.

Egyszer Naodzsi elmondta, hogy Uehara úr új lakása mintegy húsz percre van az Ogikubo állomás északi kijáratától. Fújt a hideg szél aznap, és már alkonyodott, amikor az Ogikubo állomáson leszálltam a vonatról. Megállítottam egy járókelőt, aki elmagyarázta, hogy merre menjek. Már egy jó órája bolyongtam a sötét külvárosi utcákon, de még mindig nem találtam oda, közben egészen besötétedett. Olyan elveszettnek éreztem magam, hogy rám tört a zokogás. Ráadásul megbotlottam egy kőben, és elszakadt a szandálom szija. Ahogy ott álltam tanácstalanul, egyszer csak megpillantottam jobb kéz felől egy ikerházon egy fehér, a sötétben is jól kivehető névtáblát, és éreztem, hogy Uehara úr neve van ráírva. Fél lábon odabicegtem; a táblán valóban Uehara Dzsiró neve állt. De odabenn sötét volt.

Tanácstalanul álltam egy darabig, aztán elszántan nekidőltem a rácsos ajtónak, hogy szinte bedöntöttem.

– Halló! – kiáltottam, mindkét kezemmel a rács-

ba kapaszkodva. – Uehara úr! – suttogtam aztán halkan.

Valaki válaszolt. De női hang volt.

Az előszoba ajtaja kinyílt, és egy keskeny arcú, régi vágású, nálam három-négy évvel idősebb asszony jelent meg a sötétben.

– Ki az? – kérdezte mosolyogva. Hangjában nem éreztem sem gyanakvást, sem rosszindulatot.

– Ne tessék haragudni – néztem rá esdekelve, de bemutatkozni elfelejtettem. Valami furcsa bűntudatot éreztem a szerelmem miatt. Idegesen, már-már szolgálalázzal kérdeztem:

– Uehara úr idehaza van?

– Nincs – válaszolta, és sajnálkozva nézett rám.
– De általában csak ide jár a . . .

– Messze van?

– Nincs – egyik kezét a szájához emelte, mintha nevetést nyomna el. – Ogikubóba ment. Az állomás mellett van a Siraisi talponálló, ott általában tudják, hogy hol van.

– Igen? Értem – szinte ugráltam örömben.

– Né, mi van a szandáljával? – Behívott az előszobába, leültetett egy padra, és adott egy bőrszíjat, amellyel meg tudtam javítani a szandálomat. Amíg én a szandálommal foglalatostkodtam, Ueharáné gyertyát gyújtott, és kihozta az előszobába.

– Sajnos, mind a két villanykörténk kiégett. Szörnyű, hogy milyen drága manapság egy villanykörte, és olyan hamar kiég. Ha a férjem idehaza lenne, venne másikat, de már két napja nem jött haza. Mi meg, egy fillér nélkül, mi mást tehetünk, fekszünk le a tyúkokkal – mondta, és közben derűsen mosolygott. Amíg beszélt, a háta mögött egy tizenkét-tizenhárom

éves, nagy szemű, vékonyka kislány jelent meg. Lát-szott rajta, hogy nincs emberekhez szokva.

Az ellenség. Én nem tekintetem annak őket, de egy napon ez az asszony és ez a gyermek bizonyosan ellenségüként fognak gyűlölni. Mintha még a szerelmem is kihunyt volna, amikor erre gondoltam. Elkészültem a szíjjal, felálltam, és lecsapkodtam a kezemről a port. Olyan rettenetesen nyomorúságosnak éreztem magam, és valami rossz előérzet támadt rám, hogy úgy éreztem, mindjárt odarohanok hozzá a sötét szobában, megragadom a kezét, és ráborulva elsírom magam. Már reszkettem, mint a falevél. Aztán elképzeltem, hogy utána milyen szerencsétlen, esetlen képet fogok vágni, és erőt vettem magamon.

– Nagyon szépen köszönöm – mondtam, és túlzott udvariassággal meghajoltam.

Kinn vadul fúj a szél. Kezdetét vette a harc. Szeretem, vágyakoztam utána, nem tehetek mást, szeretnem kell, vágyakoznom kell utána, a felesége ritka jó teremtés, a lánya kedves, de én még Isten ítélőszéke előtt sem érezném magam bűnösnek. Az ember szerelemre és forradalomra születik, ezért nem büntethet meg az Isten. Nem, csöppet sem vagyok gonosz. Igen, igazán szeretem, akár két-három éjszakát is a szabadban alszom, ha kell, amíg találkozom Vele.

A Siraisi talponállót rögtön megtaláltam az állomás előtt, de Ő nem volt ott.

– Aszagájában van biztosan. Az Aszagaja állomás északi kijáratától menjen egyenesen előre vagy százötven métert, ott van egy vaskereskedés. Onnan jobb kéz felé, olyan ötven méterre van a Szomorúfűz kiskocsmá. Az egyik ottani pincérlányba van beleha-

barodva, sülve-főve együtt vannak, már elnézést a kifejezésért.

Az állomáshoz mentem, jegyet váltottam, felültem az első vonatra, amelyik a belváros felé ment, Aszagajában leszálltam, mentem előre százötven métert, a vaskereskedésnél jobbra fordultam, és ötven méterre onnan, ott volt a Szomorúfűz. Kongott az ürességtől.

– Épp most ment el egy társasággal. Azt mondták, Nisiogiba mennek, átisszák az éjszakát a Lilében.

Nálam valamivel fiatalabb, kiegyensúlyozott, ízlésesen öltözött, kedves lány volt. Arra gondoltam, hogy vajon ő-e az, akivel Uehara úr sülve-főve együtt van.

– A Lile? Nisiogi melyik részében?

Olyan magamra hagyatottnak éreztem magam, már szinte sírtam. Azt hittem, mindjárt eszemet veszttem.

– Pontosán nem tudom, de valahol a Nisiogi állomás déli kijáratától balra. A sarki rendőr biztosan meg tudja mondani. De Uehara úr nem az az ember, aki túl sokat ül egy helyben, az is meglehet, hogy útközben még betértek valahová.

– Megnézem a Lilében. Vizontlátásra.

Újra vonatra ültem, most az ellenkező irányba, Tacsikava felé. A Nisiogi állomáson leszálltam, és a déli kapun kimentem az utcára. A szél vadul fújt. A rendőr megmondta, merre menjek. Futva értem a sötétben a Liléhez, és habozás nélkül benyitottam a rácsos ajtón.

Földes előszobán keresztül jutottam egy mintegy hatgyékényes helyiségbe. Egy hosszú asztal körül gomolygó cigarettafüstbe burkolva vagy tízen dári-

dóztak hangosan. Volt közöttük vagy három lány is, nálam fiatalabbak; azok is cigarettáztak és ittak.

Már az előszobából megláttam Őt. Azt hittem, álmodom. Megváltozott. Hat év. Mintha egészen másvalaki volna.

Ez lenne az én szivárványom, M. C., életem értelme? Hat év. A haja most is kócos volt, de szánalmasan megritkult, megfakult. Arca sápadt és puffedt, szeme kivörösödve. Elöl hiányzott néhány foga, és olyannak látszott a szoba sarkában, mint egy görbe hátú, dünnyögő öreg majom.

Az egyik lány észrevett, és kacsintott Uehara úrnak, hogy ott vagyok. Uehara úr nem állt fel, csak a vékony nyakát nyújtotta, és kifejezéstelen arccal, az állával intett, hogy menjek be. A társaság nem törődött velem, tovább hangoskodtak, de azért helyet szorítottak, hogy Uehara úr mellé ülhessek.

Ültem és hallgattam. Uehara úr teletöltött nekem egy vizespoharat szakéval, aztán a magáét is teletöltötte.

– Egészségetekre! – mormogta rekedt hangon.

Szomorkásan csendült össze a két pohár, ahogy csak éppen összeérintettük őket.

„Guillotine, guillotine, suru-suru-su”, kezdte el valamelyikük, és lassanként az egész társaság átvette. Közben nagyokat koccintottak és ittak. „Guillotine, guillotine, suru-suru-su”, énekelték a gügye dalocskát, koccintottak és kiitták. Úgy nézett ki, mintha az ostoba dalocska ütemére löl nék magukba az italt.

Néha egy-egy felállt, köszönésfélét mormogott és kitámolygott, de a helyére azonnal mások jöttek, csak éppen meghajoltak Uehara úr felé, és lehuppantak az első üres székre.

– Hé, Uehara úr, van az a hely, tudja, úgy hívják, hogy „Á-há-há”. Hogy kell kiejteni, úgy, hogy „á-há-há”, vagy úgy, hogy „áhhá-há”? – Aki ezt kérdezte, Fudzita volt, a színész. Felismertem, mert már láttam a színpadon.

– „Áhhá-há.” Mintha azt mondanád: „Áhhá-há, a Lilében olcsó a szake” – mondta Uehara úr.

– Mindig csak a pénz! – mondta az egyik lány.

– Hát „két verebecske egy kis fillérért”, az drága vagy olcsó? – kérdezte egy fiatalúr.

– A Biblia azt mondja, hogy az utolsó fillérig mindent vissza kell fizetni. Aztán van az a komplikált példabeszéd, amelyekben az egyiknek öt talentum adatik, a másiknak két talentum, a harmadiknak egy talentum, vagy hogy is volt? Krisztus roppant részletes könyvelést vezetett – mondta egy másik.

– És ráadásul iszákos volt. A Biblia tele van példabeszédekkel azokról, akik bort isznak. De mindig azokat kárhoztatja, akik a bort *szeretik*, és nem azokat, akik a bort *isszák*. Ebből is látszik, hogy Krisztus maga is becsületes iszákos volt. Két liter bort biztos megivott egy ültében – mondta egy harmadik.

– Elég, elég. Megijedtetek az erénytől, és most megpróbáljátok Jézus nyakába varrni az egészet. Igyunk, Csie! Guillotine, guillotine, suru-suru-su – mondta Uehara úr, és jó erősen összekoccintotta poharát a legfiatalabb, legszebb lányéval, és egy hajtásra kihörpintette. A szája szélén az állára csurgott belőle. Kétségbeesett, vad mozdulattal törölte le a tenyerével. Aztán egymás után ötször-hatszor tüsszentett.

Felálltam, átmentem a másik helyiségbe, és megkérdeztem az aszott, sápadt, beteges tulajdonosnőt, hogy merre van a kézmosó. Amikor visszafele jöt-

tem, Csie, a szép, fiatal lány ott állt, mintha engem várna.

– Nem éhes? – kérdezte kedves mosollyal.

– Nem, nem, hoztam magammal kenyeret.

– Nagyon szegényes a vacsoránk, de szívesen látjuk – mondta a beteges tulajdonosnő, miközben fáradtan a tüzet piszkálgatta. – Maradjon itt, ha átmegy amoda a pityizáló uraságok közé, egész este nem tud enni tőlük. Maradjon itt Csiével.

– Hej, Kinu, nincs mit inni! – kiáltott át valaki a szomszéd helyiségből.

– Megyek már, megyek – válaszolta a Kiunak nevezett felszolgáló a konyhából jövet. Vagy tíz kancsó szakét vitt egy tálcán. Harminc év körüli lehetett, elegáns, csíkos kimonót viselt.

– Ide is kettőt, légy szíves – szólt neki mosolyogva a tulajdonosnő. – Utána meg, légy szíves, szaladj át Szudzujához, és hozzál két adag laskát.

Csie mellé ültem, és kezemet a hibacsi-kályha parazsánál melengettem.

– Üljön erre a párnára. Ugye, milyen hideg lett? Nem iszik semmit?

A tulajdonosnő a kancsóból szakét töltött a csészéjébe, aztán a másik kettőbe is. Szó nélkül ittunk mind a hárman.

– Úgy látom, jól bírjátok az italt – mondta egy idő után a tulajdonosnő. Hangjából mély együttérzést véltem kiérezni, nem tudom, miért.

Valaki nagy csörömpölve benyitott.

– Uehara úr! Elhoztam! – hallatszott egy fiatal férfihang. – Tudja, milyen zsugori a főnök, nem adott csak tízezret, pedig húszat akartam leakasztani róla.

– Csekk? – kérdezte Uehara úr rekedten.

- Nem. Késpénz. Ne haragudjon.
- Ugyan, rendben van. Mindjárt írok egy nyugtát. A társaság ezalatt megszakítás nélkül fújta, hogy „guillotine, guillotine, suru-suru-su”.
- Mi van Naóval? – kérdezte a tulajdonosnő Csiét komoly arccal. A szívem nagyot dobbant.
- Honnan tudjam, nem vagyok a dajkája – Csie egészen elvörösödött zavarában.
- Összezördültek volna valamin Uehara úrral? Mindig együtt voltak – mondta a tulajdonosnő nyugodt hangon.
- Azt mondják, hogy most a tánc a mindene. Na meg egy táncosnő, persze.
- Ital is, nők is, nem lesz jó vége.
- Uehara tanítványa.
- Rossz a természete. Amikor egy olyan úrfi, mint Nao, egyszer züllésnek indul. . .
- Tudják – szakítottam őket félbe, mert úgy éreztem, ha hallgatok, azzal nagyobb udvariatlanságot követek el -, én Naodzsí nővére vagyok.
- A tulajdonosnő, úgy láttam, meglepődött, és újra jól megnézett. Csie viszont nagyon nyugodtan szólalt meg:
- Arcra nagyon hasonlítanak. Amikor ott állt a földes szobában, a sötétben, egy pillanatra azt hittem, hogy Naodzsit látom.
- Ó, valóban? – szólalt meg a tulajdonosnő, egészen más hangon. – És el tetszett jönni egy ilyen mocskos helyre, mint ez? Uehara urat már régebből tetszik ismerni?
- Igen, hat évvel ezelőtt találkoztunk – mondtam, és elakadt a hangom. Éreztem, hogy gyülekeznek a könnyeim, és lesütöttem a szemem.

– Bocsássák meg, hogy ilyen sokáig oda voltam – mondta a felszolgáló. A laskát hozta.

– Tessék fogyasztani, amíg meleg – mondta a tulajdonosnő.

– Köszönöm. – A tányérből felszálló meleg párába hajtottam az arcom, és amíg a laskát nyeltem, úgy éreztem, hogy most megízlelem az emberi élet minden nyomorúságát.

– Guillotine, guillotine, suru-suru-su, guillotine, guillotine, suru-suru-su – dúdolta halkán Uehara úr a szomszéd szobából jövet. Lehuppant mellém, és szó nélkül egy nagy borítékot nyújtott át a tulajdonosnőnek.

– Ne gondolja, hogy ennyivel megússza. Baj lesz, ha nem hozza a többit is – mondta a tulajdonosnő nevetve. Bele sem nézett a borítékba, csak bedobta egy fiókba.

– Meglesz, meglesz, jövőre meglesz a többi is.

– Híszem, ha akarom.

Tízezer jen. Hány villanykörtét lehetne venni rajta... Én egy évig el tudnék élni belőle...

Nagy-nagy tévedés, ahogy ezek az emberek élnek. De az is lehet, hogy úgy vannak vele, mint én a szerelemmel: nem tudnak másként élni. De az ember valahogy le kell élje az életét, ha már a világra született. Akkor meg miért lenne gyűlöletesebb az, ahogy ők élnek, mint a másoké? Élni. Élni. Olyan lélegzet-elállítóan óriási feladat lenne?

– Mindenesetre – hallatszott egy hang a szomszéd szobából – ha az emberek már itt, Tokióban sem képesek egymásnak könnyedén odavetni, hogy „Szia!”, akkor már rég rossz. Olyan szép eredményeket elvárni tőlünk, mint tisztelet vagy őszinteség, annyi, mint akasztott ember lábát rángatni. Tisztelet?

Őszinteség? Fittyfene! Meg lehet belőlük élni? Ha már nem tudjuk könnyedén odavetni, hogy „Szia”!, akkor három kiút marad: visszatérni a falusi élet-hez, vagy az öngyilkosság, vagy elmenni stricinek.

– És ha a szegény ördög egyikre sem képes, még mindig marad egy utolsó megoldás – szólt közbe egy másik hang –; kivasal Uehara Dzsiróból annyit, hogy félholtra ihassa magát.

„Guillotine, guillotine, suru-suru-su, guillotine, guillotine, suru-suru-su. . .”

– Gondolom, nincs hol megszállnia – szólalt meg Uehara úr halkán, mintha magában beszélne.

– Nekem? – Felismertem a kígyó felemelt fejét. Valami gyűlölethez hasonló érzés megmerevítette egész testemet.

– Nem tudom, hogy el tudna-e aludni itt velünk, egymás hegyén-hátán. Elég hideg van – mormogta Uehara úr, mit sem törődve haragommal.

– Nem bírja ki – szólt a tulajdonosnő –, legyen szíve.

Uehara úr csettintett a nyelvével.

– Akkor meg nem kellett volna ilyen helyre jönnie.

Én hallgattam. A hangjából azonnal kitaláltam, hogy elolvasta a leveleimet, és hogy mindenkinél jobban szeret.

– Nincs mit tenni. Esetleg meg lehetne próbálni Fukuinál. Csie, nem mennél el vele odáig? Á, nem jó, két nőnek egyedül veszélyes. Ó, a fene egye meg. Hozza ki valamelyiketek a szandálját a konyha felé, hogy ne vegyék észre. Elkísérem én odáig.

Kint már késő éjszaka volt. A szél alábbhagyott, és az ég tele volt csillagokkal. Egymás mellett lépdeltünk.

– Nyugodtan el tudtam volna aludni ott, a többiekkel együtt – mondtam.

– Ühüm – dűnnyögte Uehara úr álmosan.

– Azt akarta, hogy kettesben maradjunk, ugye? – kérdeztem, és felnevettem.

– Ez benne a rossz – mondta, és keserű mosolyra húzta a száját.

Tudtam, éreztem minden idegszálammal, hogy nagyon, nagyon szeret.

– Sokat iszik. Ez így megy minden este?

– Így. Mindennap. Reggeltől estig.

– Szereti az ízt? A szakénak?

– Utálok – volt valami a hangjában, amitől megborzongtam.

– Hogy megy a munka?

– Rosszul. Minden, amit írok, hülyeség. És ráadásul lehangoló. Az élet alkonya. A művészet alkonya. Az emberiség alkonya. És ez is, micsoda megjátszás.

– Utrillo – magam sem tudom, hogy jött a számra.

– Á, Utrillo. Azt mondják, még él. Élőhalott az alkoholban. Közönséges szemét minden, amit az utóbbi tíz évben festett.

– De nem csak Utrillo, ugye? A többi mesterek is, mind...

– Igen, ez már a vég, a teljes végelgyengülés. Az új rügyek is elhervadnak, még rügy korukban. A fagy. Mintha az egész világot megcsípte volna a dér, még idő előtt.

Könnyedén átkarolt. Olyan érzés volt, mintha a köpenye alá vett volna. Nem tiltakoztam, hanem még jobban hozzábújtam.

Az út széli fák ágai. A csupasz, levéltelen ágak vékonyan, élesen szúrtak bele az éjszakai égbe.

– Milyen szépek az ágak, ugye? – mondtam, mint-ha csak magamban beszélnék.

– Igen, igen. Már mint a virágok és a koromfekete ágak harmóniája – mormogta kissé zavartan.

– Nem, nekem ezek az ágak így tetszenek, magukban, virág, levél, rügy, minden nélkül. Így csupaszon is egészen elevenek. Nem olyanok, mint az elszáradt gallyak.

– Lehet, hogy a természet maga nem gyengült el? Újra hatalmasat tüszentett.

– Megfázott?

– Nem, ez nem az. Ez egy furcsa megszokás nálam. Mindig így tüszkölök, amikor már telítődtem alkohollal. Ez a részegségem barométere.

– És a szerelem?

– Micsoda?

– Van valakije? Valaki, akivel telítődik?

– Mi van? Ugrat? A nők mind egyformák. Kiismerhetetlenek. Guillotine, guillotine, suru-suru-su. Az igazság az, hogy van egyvalaki. Illetve egy fél valaki.

– A leveleimet elolvasta?

– El.

– És mi a válasza?

– Én nem szeretem az arisztokratákat. Utálom, hogy örökké fenn hordják az orrukat. Itt van például Naodzsí, aki – ahhoz képest, hogy arisztokrata – nagyszerű fickó. De néha annyira beképzelt, hogy nem lehet elviselni. Én falun születtem, parasztcsaládban. Ma sem tudok elmenni egy ilyen patak mellett, mint ez, anélkül hogy elfojthatatlan erővel fel ne törne bennem az az idő, amikor gyermekkoromban kárászra horgásztunk, vagy hálóval szedtük ki a csetrit.

Az út, amelyen haladtunk, egy patak mellett vezetett. Hallottuk a csörgedezését valahol lent, a sötétben.

– De ti, arisztokraták, nemcsak hogy képtelenek vagytok megérteni az ilyen érzelmeket, de meg is vetitek őket.

– És Turgenyev?

– Ő is arisztokrata, ezért nem szeretem.

– Hát az *Egy vadász feljegyzései*?

– Mondjuk az az egy, az nem rossz.

– Ahogy a falusi élet érzelmeit. . .

– Falusi arisztokrata, na jó, kiegyezünk ebben?

– Most én is falun élek. Mezei munkát végzek.

Szegény falusi leány vagyok.

– Még mindig szeret? – Durva volt a hangja. – Még mindig gyereket akar tőlem?

Nem válaszoltam.

Arca, mint egy leomló szikla, rám zuhant és vadul megcsókolt. Csókján éreztem a vágyat. Amíg csókolt, megeredtek a könnyeim. Keserű könnyek voltak, mint a megaláztatás könnyei, és csak folytak, ömlöttek a szememből.

Újra egymás mellett haladtunk.

– Ezt jól elintéztem – mondta nevetve –, beléd szerettem.

De én nem tudtam nevetni. Összevontam a szemöldököm, és elbiggyesztettem a szám. Ha szavakban kellene kifejeznem azt, amit éreztem, azt mondhatnám: „nincs mit tenni”. Egyszer csak észrevettem, hogy csoszogva járok.

– Ezt jól elintéztem – mondta ismét. – Végigcsináljuk?

– Ne legyen beképzelt.

– Te kis pimasz, te! – csapott öklével a vállamra, aztán újra eltüsszentette magát.

Fukuiéknál már mindenki aludt.

– Távirat, távirat, Fukui úr, távirat! – kiabálta Uehara úr, és közben verte az ajtót.

– Ki az? Uehara? – kérdezte bentről egy férfihang.

– Úgy van. A herceg és a hercegnő éjszakai szálást kérnek. Ebben a hidegben csak tüsszögni tudok, hiába szóktettem meg a szerelmemet, komédiába fúl az egész.

Az előszoba ajtaja kinyílt. Alacsony, kopasz, ötvenen túli férfi tessékelt be bennünket, rikító színű pizsamában. Mosolyában valami furcsa félnétség bujkált.

– Légy szíves – Uehara úr csak ennyit mondott, és kabátját le sem vetette, úgy nyomult befelé a házba.

– A műterem túl hideg, felmegyünk az emeleti szobába, gyere!

Megfogta a kezem, és vezetett a folyosón végig, fel a lépcsőkön, be egy sötét szobába. Felkattintotta a villanyt.

– Olyan, mint egy vendéglői szeparé.

– Az úrgazdagok ízlése. De egy olyan mázolóznak, mint Fukui, ez is túl jó. Akinek már eleve nincs szerencséje, azt a szokásos sorscsapások elkerülik. Az ilyen embereket nem szabad kihasználatlanul hagyni. No de ágyba, ágyba.

Kivette a szekrényből az ágyneműt és kiterítette, mintha a saját házában volna.

– Itt fogsz aludni. Én visszamegyek. Reggel eljövök érted. A vécé lent van, mindjárt jobbra a lépcső mellett.

Olyan robajjal ment le, mintha legalábbis lebuk-

fencezett volna a lépcsőkön. Aztán egyszerre mindenütt csend lett.

Leoltottam a villanyt, és levettem a kabátomat. Külföldi bársonyból készült, még Apa hozta. A kimonómat nem vettem le, csak az övemet bontottam ki, úgy feküdtem le. Nem tudtam, hogy a fáradságtól-e vagy az italtól, de egész testem ólomnehéznek éreztem, és azonnal elaludtam.

Közben valamikor odafeküdt mellém. Vagy egy órán át védekeztem szótlanul, elszántan... Aztán egyszer csak megsajnáltam, és engedtem neki.

– Másképp nem talál nyugalmat, csak ha így él?

– Hát nemigen.

– De hiszen teljesen tönkreteszi magát, nem veszi észre? Tudom, hogy vért köpött.

– Honnan tudod? A legutóbbi tényleg elég komisz volt, de én erről senkinek sem beszéltem.

– Ugyanilyen szaga volt Anyának is, mielőtt meghalt.

– Kétségbeesésemben iszom. Élni: milyen elviselhetetlenül szomorú dolog. Nem nyomorult, vagy magányos, nem, még erre sincs tér – egyszerűen szomorú. Hogyan gondolhat az ember a saját boldogságára, amikor mind a négy fal felől keserű, panaszos sóhajokat hallani? Mit érez az ember, amikor megérti, hogy sem boldogságra, sem hírnévre nem számíthat, amíg él? A gürcölés. Csak eledelaz éhező vadállatoknak. Túl sok a nyomorult. Ez is beképzeltség?

– Nem.

– Csak szerelem. Ahogy a leveleidben írtad.

– Igen.

Az én szerelmem kialudt.

Már hajnalodott.

A mellettem fekvő férfi arcát vizsgáltam a derengő

fényben. Olyan ember arca volt, aki hamarosan meghal. Egy teljesen kimerült arc.

Egy áldozat arca. Egy drága áldozat arca.

Az én emberem. Az én szívárványom. My Child. Gyűlöletes ember. Ravasz ember.

Olyan szépnek láttam az arcát, amilyen nincs még a világon. Szívem feldobogott, mintha újra felébredt volna benne a szerelem. A haját simogattam, csókoltam.

Szomorú, szomorú szerelmi beteljesülés.

Uehara úr becsukott szemmel átölelt.

– Elfogultan ítéletek meg. De csak azért, mert parasztfiú vagyok.

Soha többé nem válunk már el.

– Most boldog vagyok. Még akkor is, ha mind a négy fal felől hallani a panaszt. Az én boldogságom elérte a telítettség fokát. Annyira boldog vagyok, hogy tüsszentennem kell.

Hangosan felnevetett.

– De késő van. Már alkonyodik.

– Reggel van.

Öcsém, Naodzsi azon a reggelen lett öngyilkos.

7

NAODZSI VÉGRENDELETE

Kadzuko!

Nem jól van ez így. Elmegyek.

Egyáltalán nem értem, hogy miért kellene életben maradnom.

Csak azoknak kell élniük, akik élni akarnak.

Mint ahogyan létezik az élethez való jog, léteznie kell a halálhoz való jognak is.

Nincsen ebben az egyszerű, természetes, sőt primitív gondolatban semmi, de semmi új, csak éppen az emberek valami furcsa félelmet éreznek iránta, és nem beszélnek róla nyíltan.

Akik élni akarnak, képesek bármit túlélni, és ez csodálatos. Az emberiség legjobbjai közéjük tartoznak, ezt biztosan tudom. De nem hiszem, hogy meghalni bűn.

Nehéz megélni ennek a világnak a levegőjében, nap-sütésében egy olyan fűszálnak, mint én. Valahol hiányzik valami ahhoz, hogy tovább éljek. Valami elégtelen. Minden erőmre szükségem volt, hogy eddig is életben maradjak. Amikor a középiskolában először kerültem kapcsolatba azokkal az erős, egészséges társakkal, akik más társadalmi osztályban nevelkedtek, mint én, éreztem, hogy életerejük elsöpör. Nem akartam alul maradni, kábítószerhez folyamodtam, és úgy védekeztem, hogy félig bele is örültem. A katonaságnál megint csak az ópium volt az az utolsó fogódzó, ami életben tartott. Nemigen tudod te ezt megérteni, ugye?

El akartam durvulni, erős akartam lenni, vad és közönséges, hogy azzá legyek, amit „a nép barátjának” neveznek. Az ital nem volt elég. Örökös bódulatra volt szükségem. Ehhez csak kábítószerrel jutottam el. El kellett felejtennem a családomat. Le kellett gyűrnöm Apám vérét. Ellen kellett állnom Anyám jóságának. El kellett hidegülnöm nővéremtől. Azt hittem, másként nem válthatom meg a belépőjegyet a nép szobájába.

Eldurvultam, durva szavakat használtam. De mindennek a fele, sőt hatvan százaléka siralmas szemfényvesztés, ügyetlen mesterkedés volt csupán. A nép szemében pedig beképzelt, nyegle pozőr maradtam, és

jelenlétemben mindig feszélyezve érezték magukat, sohasem tudtak egészen feloldódni. Másrészt, a szalonokba, amelyeket otthagytam, lehetetlen volt visszatérnem. Durvaságom, ha hatvan százalékban személyvesztés is, a maradék negyven százaléka most már igazi durvaság. Az úgynevezett úri szalonok úri levegője nekem már bűdös, és felfordulna a gyomrom, ha egyetlen órára is el kellene viselnem. Ugyanakkor az előkelőségeknek és kiválóságoknak titulált uraságok is bizonyára fennakadnának faragatlan modoromon, és egykettőre kiközösítenének maguk közül. Nem térhetek vissza abba a világba, amelyet otthagytam, és amit a nép nyújt – rosszindulatú, de fene udvarias gesztussal –, az csak egy szék a nézőtérén.

Lehetséges, hogy a magamfajta, csökkent életerejű, meghibásodott fűszálnak a sorsa, gondolataitól függetlenül, bárhol ugyanaz: kihalni, önmagától. De nekem még van egy érvem: túlságosan nehezeknek érzem a körülményeket ahhoz, hogy élni tudjak közöttük.

Az emberek mind egyformák.

Mi ez egyáltalán? Ideológia? Aki ezt a furcsa kifejezést kigondolta, szerintem nem volt sem vallásalapító, sem filozófus, sem művész. Szerintem kocsmában kelt ki, mint valami nyű, anélkül hogy először bárki is megfogalmazta volna, aztán ellepte, megfertőzte az egész világot.

Ennek a meghökkentő kijelentésnek semmi, de semmi köze nincs sem a demokráciához, sem a marxizmushoz. Egy rossz ábrázatú alak vághatta egy jó ábrázatúhoz egy kocsmában. Ingerültségében, vagy féltékenységében, vagy tudomisénhogymijében – de az ideológiához bizonyos, hogy semmi köze sincs.

Csakhogy ez a dühös, irigy kocsmái üvöltés furcsa

módon az ideológia maszkját öltötte fel, és úgy kezdett parádézni a nép között. És bár eredetileg a világon semmi köze sem volt a demokráciához és a marxizmushoz, időközben mégis észrevétlenül összefonódott a politikai és a gazdasági gondolkodással, és alaposan lezüllesztette. Azt hiszem, hogy maga Mefisztó is habozott volna egy ilyen hebehurgya kijelentést csak úgy ábrákádábrá, átvarázsolni ideológiává: röstellte volna a saját lelkiismerete előtt.

Az emberek mind egyformák.

Micsoda alantas szavak. Egyaránt megalázóak az emberekre is, és önmagukra is. Nincs bennük semmi önbecsülés, azt sugallják, hogy minden erőfeszítés hiábavaló. A marxizmus azt hirdeti, hogy a dolgozóké a vezető szerep. Nem szól olyasmiről, hogy mindenki egyforma. A demokrácia az egyén méltóságát hirdeti, de az sem állítja, hogy mindenki egyforma. „Mind üzheti az eszét, úgymint egyformák vagyunk mind” – ilyesmit csak egy fajankó gagyoghat.

Miért mondja, hogy „egyformák”? Miért nem mondja, hogy „kiválóbb”? Ez a rabszolgatermészet bosszúja.

A kijelentés nemtelen és baljós. És meg vagyok róla győződve, hogy ez a különös kijelentés a forrása mindannak, amit „a század nyugtalansága” néven ismerünk – annak, hogy az emberek rettegnek egymástól, hogy minden elvet meggyaláznak, hogy minden erőfeszítést kigúnyolnak, hogy tagadják a boldogság létét, hogy a szépséget bemocskolják, hogy a becsületet sárba tapossák.

Utálatos szavak, és mégis a sarokba szorítottak: úgy megfélemlítettek, hogy reszkettem belé, hogy már semmihez sem mertem hozzáfogni, örökös, izgattott nyugtalanságban éltem, és már csak az ital meg

a kábítószer kábulata tudott néhány pillanat nyugal-
mat nyújtani. És teljesen tönkrementem belé.

*Azt hiszem, gyenge vagyok. Azt hiszem, hogy van
valahol valami óriási hiba bennem. Szinte hallom a
fajankó gúnyolódását: „Minek csürni-csavarni, lusta,
önző örömhajhász, csak a szórakozás érdekelte kez-
dettől fogva.” Eddig, ha ilyesmit mondtak rólam, csak
bizonytalanul biccentettem zavaromban, de most,
hogy meghalok, megpróbálom megcáfolni az ilyen-
szerű vádakat.*

Kadzuko, kérlek, higgy nekem.

Semmi örömem sem tellett a szórakozásban. Le-
het, hogy egyszerűen impotens vagyok az örömré.
Csak azért vettem bele magam a vadabbnál vadabb
tívornyákba, mert szerettem volna lerázni arisztokra-
ta lényem árnyékát.

*Kadzuko, mondd, vajon bűnösek vagyunk mi egyál-
talan? Bűnösek vagyunk mi abban, hogy arisztokra-
tának születünk? Most már egész életünket örökös
bocsánatkérések közepette kell eltöltenünk, mint Jú-
da házának minden leszármazottja, csak azért, mert
egy ilyen házba születünk?*

*Már sokkal korábban meg kellett volna halnom.
Egyetlen dolog tartott vissza: Mama szeretete. Ha ar-
ra gondoltam, nem tudtam meghalni. Igaz persze,
hogy ugyanúgy, ahogy mindenkinek megvan a joga,
hogy úgy éljen, ahogy akar, az a joga is megvan, hogy
akkor vessen véget az életének, amikor akarja. Csak-
hogy amíg Anya élt, fel kellett függesztenem ezt a jo-
gomat, mert a halálom őt is megölte volna.*

*Most már, ha meghalok is, halálom senkit sem fog
annyira elszomorítani, hogy kárt tegyen magában.
Nem, Kadzuko, pontosan tudom, hogy halálom milyen
mértékben szomorít majd el benneteket. Hagyjuk a*

kérkedő szentimentalizmust. Persze hogy sírni fogtok, amikor megtudjátok, hogy meghaltam, de bánatotok lassan megszűnik majd, ha elgondoljátok, hogy milyen öröm nekem az, hogy véglegesen megszabadulok ettől az élettől, amely számomra már gyűlöletes, és az élet minden bánatától.

Aki öngyilkosságomat elítéli és diadalmas képpel fennen hirdeti (csak a szájával, anélkül hogy segített volna), hogy igenis végig kellett volna élnem az életemet, az a haza azon hősei közül való, akik nyugodt lelkiismerettel merik tanácsolni a Császárnak, hogy kegyeskedjék felavatni egy gyümölcsüzletet.

Kadzuko, nekem jobb, ha meghalok. Nincs nekem úgynevezett életerőm, nincs erőm az emberekkel pénzért marakodni, még csak ahhoz sincs erőm, hogy a mindennapi innivalót kifejjem valakiből. Amikor Uehara úrral együtt mentünk szórakozni, a magam részét akkor is mindig én fizettem. Uehara úr szerint ez szemellenzős, arisztokrata gőg, és nagyon utálja. De én nem gőgből fizettem ki a magam számláját, hanem csak azért, mert félttem, mert képtelen voltam az ő munkával megkeresett pénzén enni, inni, ölelkezni. Hazugság lenne, ha egyszerűen azt mondanám, hogy tiszteltem a munkáját, de a valódi okát magam sem értem. Visszatetszőnek találtam a más pénzén dőzsölni. És különösen fájdalmas és elszomorító lett volna olyan pénzen, melyet ráadásul a saját keze munkájával keresett meg.

Később elkezdtem otthonról elhordani a pénzt meg egyéb dolgokat, és ezzel a Mamának meg neked sok szenvedést okoztam, anélkül hogy magamnak akár a legcsekélyebb örömet is szereztem volna vele. Akiadói vállalkozás terve is csak fal volt, sohasem gondoltam komolyan. És akármennyire is ostoba vagyok, azt vi-

lágosan felismertem, hogy akinek még az is kínos, hogy más fizesse ki a számláját, az soha de soha nem lesz képes pénzt keresni.

Kadzuko, elszegényedtünk. Amíg éltem, mindig azt szerettem volna, hogy én fizessek másoknak, de most már oda jutottam, hogy másoknak kellene fizetniük nekem.

Miért kellene tovább élnem? Nincs értelme. Meghalok. Van fájdalommentesen ölő mérgem, még a katonaságnál kaptam és megtartottam.

Kadzuko, te szép vagy (mindig büszke voltam arra, hogy milyen szép az anyám és a nővérem), és okos, nincs miért aggódnom miattad. Egyébként, jogom sincs hozzá. Csak pirulni tudok, mint a rabló, amikor megsajnálja az áldozatát. Biztos vagyok benne, hogy férjhez mész, gyermekeket szülsz, és a férjed támogatásával sikerül majd megélned.

Kadzuko, van egy titkom.

Nagyon hosszú ideje titkolom már. Hányszor, de hányszor felsírtam, ha csak Rá gondoltam, vagy ha Vele álmodtam, még a harctéren is.

A nevét soha, senkinek nem árulom el, ha kitépik a nyelvem, még akkor sem. Arra gondoltam, hogy most, hogy meghalok, legalább neked, a nővéremnek, elmondom. Mégis úgy megijedtem, hogy nem tudom kimondani.

De érzem, hogy ha úgy halok meg, hogy a titok a szívembe zárva marad, és senki sem tud róla, akkor hiába égetik majd el a testem, a szívem nyersen marad, és nem fog elégni. Ez rettenetesen nyugtalanít, ezért neked, a nővéremnek, valahogy mégis elmondom, de csak homályos, távoli utalások formájában, mintha kitalált történet lenne. Tudom, hogy te biztosan így is rájössz, hogy kiről van szó. Nem is annyira

kitalált történetként mondom el, annyi lesz csak az egész család, hogy a neveket megváltoztatom.

Kadzuko, ismered-e vajon?

Valószínűleg ismered az illető személyt, bár lehet, hogy nem találkoztatok. Valamivel idősebb nálad. Felfelé ívelő, mongol metszésű szeme van, és a haját – sohasem volt tartóshullám benne – szorosan hátrafésülve, kontyban viseli. Ruhái elég szegényesek, de sohasem slampos, hanem mindig tiszta és gondozott. A férje nyugati stílusban fest, és a háború után újszerűen ható képei nagy hírnevet szereztek neki. Középkorú férfi, és rettenetesen züllött életmódot folytat. De a felesége csak kedvesen mosolyog, és úgy tesz, mint akit ez egyáltalán nem is érint.

Felálltam.

– Hát akkor nekem most már mennem kell – mondtam.

Ő is felállt, és váratlanul odajött mellém. Arcát felém fordította.

– Miért? – kérdezte megszokott hangján; fejét kissé oldalra döntötte, mintha valóbankételkednék a szávaiban, a szemembe nézett. Tekintetében nem volt sem kacérkodás, sem elővigyázatosság. Én általában lesütöm a szemem, ha tekintetem egy nő tekintetével találkozik, de ez alkalommal nem éreztem egy cseppnyi feszélyezettséget sem. Több mint egy teljes percig álltunk így, arcunk mintegy harminc centire egymástól. Tekintetem szemébe fűródott.

– De hiszen . . . – mosolyodtam el végül.

– Hamarosan hazajön – mondta komoly arckifejezéssel.

Hirtelen átcikázott az agyamon, hogy pontosan ez az arckifejezés az, amit „becsületesnek” hívnak. Arra

gondoltam, hogy a „becsületes” szó eredetileg vajon nem éppen valami ilyen kedves dolgot jelenthetett-e, és nem azt a tankönyvszagú, komor erényt, amit ma.

– Újra eljövök.

– Jöjjön.

Nem mondtunk egymásnak semmi lényegeset egész idő alatt, amíg ott voltam. Nyári délután volt, én elmentem meglátogatni a festőt. Nem volt otthon, de a felesége azt mondta, hogy hamarosan meg kell jönnie, és behívott, hogy várjam meg. Bementem a szobába, vagy egy fél óra hosszat folyóiratokat lapoztam, és aztán, amikor láttam, hogy nem jön, felálltam és elbúcsúztam. Ennyi volt az egész, de én fájdalmasan beleszerettem az asszony szemébe – amilyen azon a délutánon volt.

Nemes tekintet, mondhatnám. Mindenesetre állíthatom, hogy – a Mamát kivéve – a környezetünkből egyetlen arisztokratának sem volt ilyen védtelen, becsületes tekintete.

Aztán, egy téli estén, a profilja kapott meg. Már reggeltől ittunk a festő lakásán, és röhögve hordtuk le a sárga földig Japán minden úgynevezett „kultúremberét”. Aztán a festő egyszer csak oldalra dőlt, és hangoosan horkolni kezdett. Magam is ledőltem, és elszenderedtem. Egyszer csak valaki gyengéden betakart. Kicsit felnyitottam a szemem, és megláttam a festő feleségét, ölében a kislányukkal, az ablaknál, mögöttük a tiszta, halványkék tokiói ég. Szabályos arcéle, a távoli, halványkék téli ég háttérére rajzolódva, a reneszánsz kori arcképek derűs profiljait idézte fel bennem. Nem volt a mozdulatában, ahogy gondosan betakart, sem kacérkodás, sem vágy. Vajon nem éppen ennek a gesztusnak a leírására kellene új életre kelteni az „emberiesség” szót? Szinte öntudatlanul, természetesen,

együttérzésből tette, amit tett. Most ott ült, messzeségbe révedő tekintettel, mint egy kép.

Lehunytam a szemem. Úgy éreztem, hogy beleörülök a szerelembe, a vágyba. Szemhéjam alól könnyek buggyantak ki. A fejemre húztam a takarót.

Eleinte azért látogattam ezt a festőt, mert szinte megrészegített képeinek különössége, a belőlük sugárzó forró, őrzöngő szenvedély. De amint jobban megismertem, kiábrándított, hogy mennyire műveletlen, megbízhatatlan, mocskos, és ezzel fordított arányban kezdett vonzani feleségének érzelmi gazdagsága, szépsége. De nem is, inkább azt mondhatnám, hogy egy olyan emberbe szerettem bele, akinek igazak az érzelmei. Annyira megszerettem, hogy most már kizárólag azért jártam oda, hogy bár egy pillantást vethessek rá.

Még ma is azt gondolom, hogy ha annak a festőnek a műveiben volt is valaha a művészet nemességének valami halvány nyoma, akkor az csakis a felesége lelki tisztaságának a visszfénye lehetett.

Nyiltan kimondom, amit érzek: az a festő nem egyéb, mint egy ügyes üzletember, aki csak vedelni és szórakozni szeret. Ha pénzre van szüksége, csak mázsol valami zagyvaságot, meglovagolva a divat pillanatnyi hóbortját, megjátszva a nagy művészt, és jó áron eladja. A paraszt pimaszsága, ostoba önbizalma és ravasz üzleti érzéke – ez minden erénye.

Mások képeiből – akár nyugatiak, akár japánok – valószínűleg semmit sem ért, és még azt is kétlem, hogy azt értené, amit ő maga fest. Amikor pénz kell neki, csak nekiáll, és mint egy örült, keni a festéket a vászonra.

És ami a legdöbbenetesebb az egészben: a legcsekélyebb kételyt vagy szégyent vagy félelmet sem érzi

a mázsolmányai miatt. Sőt dagadozik a melle. És mivel a maga munkáját sem érti, nem lehet tőle elvárni, hogy megértse a másokét. Ezért is ócsárolja állandóan őket.

Más szóval, akármennyit siránkozik is, hogy mennyire szenved ettől a dekadens világi élettől, tulajdonképpen nem egyéb, mint egy falusi tökfilkó, akinek sikerült feljutnia a fővárosba. Maga sem tudja felfogni, hogy mitől van ekkora sikere, de igen nagyra van vele, és egyik tivornyából a másikba veti magát.

– Mindig valami restelkedés, valami félelem fog el, amikor a barátaim tétlenkednek és szórakoznak, én meg tanulok és abba kell hagynom. Még ha semmi kedvem sincs hozzá, akkor is elmegyek velük szórakozni – mondtam neki egy alkalommal.

– Micsoda? – horkant fel a középkorú festő. – Ezek arisztokrata tempók, felfordul tőlük a gyomrom. Én, ha látom, hogy mások szórakoznak, arra gondolok, hogy micsoda veszteség, ha én nem szórakozom, és belevetem magam a kellős közepébe – válaszolta, mint ha ez lenne a legmagátólértetődőbb dolog a világon. Attól kezdve a szívem mélyéből megvettem. Züllöttsége nem szenvedést takar. Még dicsekszik is idétlen tivornyáival. Hamisítatlan taplófejű élvhajhász.

De hát minek gyalázom én itt neked ezt a festőt, hisz végül is semmi közöttök egymáshoz. Aztán meg, most, hogy meghalok, ha visszagondolok az együtt eltöltött időre, valahogy kedves emlék lett még ő is, sőt már-már úgy érzem, hogy hiányzik, hogy jó lenne még egyszer elmenni vele egy ivászatra. Nincsen bennem semmi gyűlölet sem iránta, és nagyon sok jó oldala is van. Ezért nem is ejtek több szót róla.

Csak azt szeretném, hogy tudd, hogy mennyire vágyakoztam a felesége után, mennyire felkavart, mennyire szenvedtem miatta. De most, hogy már tudod,

semmi szükség rá, hogy kéretlenül nekiállj és szétkürtöld, hogy lássa hát meg a világ, milyen érző szívű ember is volt a te öcséd. Nekem elég, ha te tudod, és magadban annyit mondasz csak: „Szóval így volt.” Enynyit kívánok csak, és nagyon boldog lennék, ha ebből a vallomásból – ami miatt szégyenlem magam – sikerülne mélyebben megértened, hogy milyen kínokon mentem keresztül életemben.

Egyszer azt álmodtam, hogy annak az asszonynak a kezét fogom, és álmomban tudtam, hogy már régóta szeret. Ujjainak melegét még a tenyeremen éreztem, amikor felébredtem, és úgy éreztem, hogy ez nekem tökéletesen elegendő, bele kell nyugodnom, hogy enynyi jut nekem. Nem erkölcsi meggondolások riasztottak el, hanem az a féleszű – mit féleszű, örült – festő. Felejteni akartam, más irányba terelni a bensőmet emésztő lángot, a legvadabb tivornyákba vetettem bele magam, válogatás nélkül mindenféle nővel, olyannyira, hogy egy alkalommal még a festő is megütközött rajta. Szerettem volna minden áron megszabadulni annak az asszonynak az álmokképétől, elfelejteni, véget vetni az egésznek. De nem sikerült. Úgy látszik, hogy azok közé a férfiak közé tartozom, akik csak egyetlenegy nőbe tudnak szerelmesek lenni. Nyugodt lelkiismerettel állíthatom, hogy rajta kívül egyetlen nőt sem találtam sem szépnek, sem vonzónak soha.

Kadzuko, engedd meg, hogy egyetlenegyszer leírjam a nevét, mielőtt meghalnék.

Szuga.

Így hívják azt az asszonyt.

Tegnap egy táncosnőt hoztam haza, aki született bamba, és ráadásul még csak nem is tetszik. Akkor meg sem fordult a fejemben, hogy ma reggel véget vessek az életemnek, noha már jó ideje az jár a fejemben,

hogy feltétlenül meg kell tennem, minél hamarabb. A lány nyaggatott, hogy utazzunk el valahová. Én is belefáradtam a tokói mulatozásba, hát arra gondoltam, hogy nem árt, ha két-három napra lejövök ide a nyaralóba ezzel az ostoba nőszeméllyel és kipihenem magam. Igaz, gondoltam rá, hogy neked esetleg egy kisé kellemetlen lesz, de azért mégis lejöttünk. Amikor elmentél Tokióba a barátaidhoz, hirtelen arra gondoltam, hogy ha meg akarom ölni magam, akkor most kell megtennem.

Régebben mindig Nisikatában akartam meghalni, otthon, a szobámban. Nem akartam, hogy valahol egy utcában vagy egy mezőn találjanak meg, és mindenféle kíváncsiskodók fogdossák a holttestemet. Csakhogy abban a házban most mások laknak, bele kellett hát nyugodnom a gondolatba, hogy itt, ebben a nyaralóban kell meghalnom. Amikor viszont elképzeltem, hogy mennyire megijedsz és elborzadsz majd, amikor felfedezed a holttestemet, olyan nehéznek éreztem a szívem, hogy semmi pénzért sem tudtam volna megtenni.

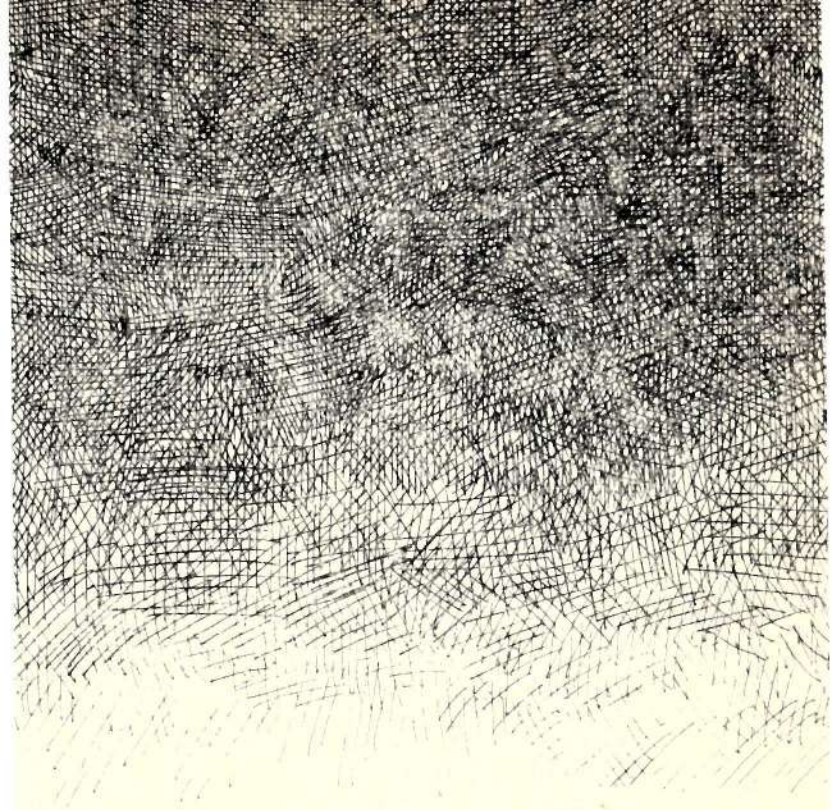
És most itt a ragyogó alkalom. Te nem vagy itthon, öngyilkosságomat nem te fogod felfedezni, hanem az a teljesen eltompult agyú táncosnő.

Az este szakét ittünk, utána lefektettem a nőszemélyt az én emeleti szobámban, magamnak itt lenni ágyasztam meg, abban a szobában, ahol Anya meghalt. Aztán hozzáláttam ehhez a nyomorult íráshoz.

Kadzuko, számomra nincs több remény. Istenveled.

Halálom, végül is, természetes. Az ember nem hal meg pusztán elvből.

Lenne még egy kérésem, bár elég nehezemre esik előhozakodni vele. Biztosan emlékszel még arra a kendervászon kimonóra, amit a Mama hagyott ránk, és

te átalakítottad, hogy a nyáron viselni tudjam. Tedd a koporsómba, kérlek. Szerettem volna viselni.

Már hajnalodik. Sok szenvedést okoztam neked.

Isten veled.

*Az esteli ital teljesen kiszállt a fejből. Józan fej-
jel halok meg.*

Még egyszer, Isten veled.

Én arisztokrata vagyok.

8

Álmok.

Mindenki elmegy tőlem.

Eltemettem Naodzsit, egy hónapja egyedül élek itt, télen, a nyaralóban.

És megírtam talán utolsó leveletem Neki, olyan érzéssel, mintha a vízre írnám.

Hát úgy látszik, hogy Ön is elhagyott, vagy talán inkább elfelejtett lassanként.

Én mégis boldog vagyok. Úgy tűnik, teljesült a vágyam: gyermeket fogok szülni. Most úgy érzem, hogy mindent elveszítettem, de a szívem alatt sarjadó apró élet új mosolyt fakaszt majd magányomban.

Ami történt, nem tekintem „megtévedésnek”. Csak most értettem meg, hogy mire való a világban az olyasmi, mint a háború, a béke, a kereskedelem, a szak-szervezet, a politika. Ön valószínűleg nem tudja, és ezért marad örökre boldogtalan. Hát megmondom: arra való, hogy az asszonyok egészséges gyermekeket szüljenek.

Énmár elejétől fogva nemigen számítottam az Ön jellemességére vagy felelősségérzetére. Számonra egyedül az volt a fontos, hogy szerelmi kalandomat siker koronazza-e. Most, hogy elértem, amit akartam, olyan

csöndes nyugalom szállta meg egész lényemet, mint amilyenek az erdei tavak.

Azt hiszem, győztem.

Ha Mária büszkeségtől ragyog, akkor ő és gyermeke szentek, még akkor is, ha a gyermek apja nem a Mária férje.

Én tiszta lelkiismerettel hagyom tekinteten kívül a régi erkölcsöt, elégtételelem az egészséges gyermek lesz, akit majd a világra hozok.

Ön bizonyára továbbra is issza a szakét barátaival és barátnőivel a „guillotine” dallamára, és folytatja züllött életmódját. Én azonban nem kérem rá, hogy hagyja abba, hiszen talán ez az Ön utolsó harca.

Semmi kedvem Önt olyan lapos bölcsességekkel traktálni, hogy „mondjon le az italról, gyógyíttassa ki magát, éljen sokáig, írjon remekműveket”. Lehet, hogy az eljövendő kor emberei hálásabbak lesznek az Ön elfecsérelt, bűnös életéért, mint „remekműveiért”.

Áldozatok. Az erkölcs egy átmeneti időszakának az áldozatai. Azok vagyunk, Ön is, én is.

A forradalom folyik, de vajon hol? Körülöttünk a régi erkölcs egy szikrányit sem változik: keresztezi az utunkat. Csaphatnak a hullámok a felszínén akármerkora robajt, a tenger mélye mit sem tud róla (hát még a forradalomról!): csak áll moccanatlanul, terpeszkedik, alvást színlel.

Mindenesetre úgy érzem, hogy ebben az első összecsapásban sikerült visszaszorítanom a régi erkölcsöt, még ha csak egy keveset is. És feltett szándékom, hogy meg fogom vívni a második, a harmadik csatát is, a megszületendő gyermekkel együtt.

Az én erkölcsi forradalmam abban fog kiteljesülni, hogy megszüلöm a gyermekemet, attól az embertől, akit szeretek, és felnevelem.

Még ha Ön elfelejt is engem, s az italba öli is magát, én akkor is makacsul tovább élek a forradalomért.

Nemrég ismét különféle dolgokat hallottam valakitől az Ön jellemtelenségéről, és mégis: Ön az, aki nekem ezt az erőt adta, Ön az, aki a forradalom szivárványát kibontotta a szívemben. Ön az, aki célt adott életemnek.

Én büszke vagyok Önre, és a gyermekünket is úgy fogom nevelni, hogy ő is büszke legyen Önre.

A törvénytelen gyermek és az anyja.

Harcban fogunk élni mi ketten a régi erkölccsel, akár a nap.

Önt is arra kérem, hogy folytassa a maga harcát.

A forradalom még nem győzött sehol. Úgy látszik, hogy még nagyon sok drága áldozatra van szüksége.

A mai világban a legszebb teremtmény az áldozat.

Hát itt van még egy apró áldozat.

Uehara úr, a magam számára nem szeretnék kérni Öntől semmit, de ennek az apró áldozatnak az érdekében mégis lenne még egy kérésem: szeretném, ha a gyermeket az Ön felesége egyetlenegyszer a karjára venné. Én azt fogom mondani neki, hogy a gyermek a Naodzsié, titokban szülte neki egy asszony.

Hogy miért? Magam sem tudnám elmagyarázni senkinek. Sőt magam sem értem, hogy miért vágyom erre. És mégis akarom, akarom minden áron. Minden áron akarom, az apró áldozatért, akit Naodzsinak fognak hívni.

Kellemetlen lesz ez Önnek? Kérem, viselje el, még ha kellemetlen is. Kérem tekintse ezt úgy, mint egy elhagyott, elfelejtett asszony szeszélyeskedését, és engedje meg nekem.

M. C.-nek. To My Comedian.

1947. február 7.

Kiadta az Európa Könyvkiadó
A kiadásért az Európa Könyvkiadó igazgatója felel
Szedte és nyomta a Kossuth Nyomda
Felelős vezető: Bede István vezérigazgató
A nyomdai rendelés törzsszáma: 87.0363
Készült Budapesten, 1987-ben

A szöveget az eredetivel Janó István vetette egybe
Felelős szerkesztő: Kalmár Éva
A védőborító, kötésterv, illusztráció
Meszlényi Attila munkája
Műszaki szerkesztő: Kakucsy Júlia
Műszaki vezető: Miklósi Imre
Készült 6000 példányban, 7,3 (A/5) iv terjedelemben
ISBN 963 07 4391 4